

L. 92-3
352

LATVIJAS VOLEJBOLA VĒSTURE 1920 – 1991

L.KOVALS

92-18.157

92-3
L 352

Kontrolekssomplārs 7A

Latvijas Valsts
Arhīvs

L. KOVALS

LATVIJAS VOLEJBOLA VĒSTURE

1920.—1991.g.

IEVADS

LATVIJAS VALSTS
BIBLIOTEKA

92-

~~18.154~~
0306113135

J. KOVALS

Darbā sniegts pārskats par volejbola spēles izcelsmi, izplatīšanos, attīstības galvenajiem virzieniem, principiem un popularitāti Latvijā. Uzrādīti mūsu volejbolistu labākie sasniegumi Latvijas, PSRS un starptautiskās sacensībās. Minēti visi ievērojamākie republikas volejbola meistari, treneri, tiesneši u. c.

Darbs veltīts visu paaudžu lieliskās spēles — volejbola cienītājiem, kā arī visai plašajai republikas volejbolistu saimei.

PRIEKSVārds

Jau sen bija iecerēts apkopot materiālu par volejbola pirmsākumiem un attīstību Latvijā, bet, kad sākās pirmie pētījumi, izrādījās, ka tas nebūt nav tik vienkārši. Niecīgais rakstisko ziņu klāsts par šīs spēles izplatību Latvijā bija visai ierobežots, un tāpēc daudzus faktus vajadzēja iegūt aptaujas ceļā no cilvēkiem, kas dažādos laika posmos paši spēlējuši volejbolu vai piedalījušies sacensību organizēšanā.

Par pirmskara volejbola vēsturi informāciju izdevās iegūt no LVFKI docenta A. Graša, aktīva spēlētāja un organizatora jau divdesmito gadu sākumā. A. Aiļa, A. Pēterona, kuri volejbolam pievērsušies desmit gadus vēlāk, un daudziem citiem.

Par volejbola attīstību pēc 1945. gada izziņas materiālu varēja iegūt no vidējās un arī vecākās paaudzes volejbolistiem.

Daudzi pirmskara volejbolisti emigrējuši, citi sen beiguši aktīvās sportista gaitas, daudzu vairs nav mūsu vidū.

Iespēju robežās izdevās apkopot vienotu Latvijas volejbola attīstības vēsturi no tās pirmsākumiem līdz 1991. gadam. Lielu palīdzību materiālu vākšanā snieguši volejbola entuziasti un bijušie spēlētāji G. Blūms, R. Zembaha, H. Lauzna, A. Leitis, F. Čers, A. Kļaviņš (apkopojis materiālu par «Auroras» meistar-komandu), A. Strazdiņš, M. Rubene, Z. Lapiņa, A. Erta un daudzi citi. Bez šo cilvēku palīdzības, viņu atsaucības, uzrakstīt darbu par volejbola vēsturi būtu bijis grūti, pat neiespējami.

IEVADS

Volejbols mūsu republikā ir viens no populārākajiem sporta veidiem. To aizrautīgi spēlē gan sporta zālēs, gan atklātos laukumos. Daļēji tam par iemeslu ir volejbola laukuma samērā vieglā iekārtošana un vienkāršais inventārs. Interese par šo spēli saistīta ar tās spraigo, dinamisko un emocionālo raksturu.

Volejbola pirmsākumi meklējami jau pagājušajā gadsimtā, kad to izmantoja kā vingrošanas palīg līdzekli. Volejbols laika gaitā ir ievērojami izmainījies un attīstījies par patstāvīgu sporta veidu, iegūstot arī Olimpisko spēļu statusu. Modernā

volejbola pamatā ir ne tikai sportista liela fiziskā izturība, bet arī noslipēta tehnika, ātra reakcija, veiklība, stipri nervi. Šīs spēles skaistumu un dinamiku nosaka spēlētāju saskaņota darbība un kolektīvisms.

Lai kļūtu par labu volejbolistu, gadiem ilgi neatlaidīgi jātrenējas, bez nepieciešamajiem tehnikas elementiem jāapgūst vispusīga spēles taktika un sacensību pieredze. Volejbola meistarības pamatu veido sportista laba fiziskā attīstība, kas sasniedzama, sistemātiski trenējoties un izmantojot kā palīgīdzekli elementus no daudzām citiem sporta veidiem.

Straujš volejbola uzplaukums republikā bija vērojams 50. gadu sākumā, kad mūsu volejbolisti sāka gūt pirmos panākumus Vissavienības un starptautiskajā arēnā.

Lai hronoloģiski atspoguļotu volejbola spēles attīstību, autors sarakstījis šo darbu, izmantojot savu un citu treneru pieredzi un apkopojot dažādu gadu preses izdevumus, volejbola spēlei veltītas grāmatas, kā arī bijušo volejbolistu atmiņu stāstījumus, kas ļāva precizēt viena vai otra fakta ticamību.

Grāmatā atspoguļotas mūsu volejbolistu spēles un panākumi republikas, Vissavienības un starptautiskajās sacensībās. Sniegtas sīkākas ziņas par mūsu izcilākajiem volejbolistiem.

VOLEJBOLA PIRMSĀKUMI PASAULĒ

Volejbola dzimtene ir Ziemeļamerika, Amerikas Savienotās Valstis. To izdomāja Holijokas koledžas fiziskās kultūras pasniedzējs Viljams G. Morgans 1895. gadā. Sajā laikā ASV radās nepieciešamība pēc vienkāršas, plašām tautas masām pieejamas spēles. Basketbols jau bija ļabi pazīstams, tomēr ne pārāk piemērots vecāka gadagājuma cilvēkiem, jo prasīja lielu ātrumu, izturību, koncentrēšanos, kā arī fizisko spēku saskarē ar pretinieku. Pasaulē zināja arī tenisu, kas tomēr nebija visiem pieejams, jo nepieciešami īpaši iekārtoti laukumi un dārgs inventārs. Tādēļ tam vajadzēja radīt spēli laika kavēklim, kura vienlīdz labi derētu kā jauniem, tā veciem, gan sievietēm, gan vīriešiem. Jauno spēli veidoja uz tenisa bāzes. Pacēla augstāk tīklu, dalībniekus novietoja katru savā pusē tīklam, atmeta raketes un spēlēja tikai ar rokām. Spēles laikā viena komanda raidīja bumbu pāri tīklam uz otras komandas laukumu. Sākumā lietoja basketbola bumbu, bet tā izrādījās par smagu, tāpēc izgatavoja vieglākas bumbas, līdzīgas tagadējām.

Dalībnieku skaits netika ierobežots, katrā laukuma pusē varēja spēlēt viens vai vairāki cilvēki.

Laukuma lielums bija atkarīgs no vingrotava izmēriem, jo spēli sākumā izmantoja kā «nomierinošo» daļu pēc vingrošanas nodarbībām.

Pirmos volejbola spēles noteikumus izdeva 1896. gadā. Tajos apstiprināja, ka laukuma izmēri nav noteikti, bet atkarīgi no iespējām; spēlētāju skaits nav ierobežots; tikla augstums ir 1,83 m; spēlētājs, skrienot pa laukumu, nedrīkst bumbu turēt rokās, bet tā pirms pārsišanas pretinieku pusē vairākkārt jāpasīt uz augšu. Ja neizdevās bumbu pārservēt tiklam ar pirmo reizi, tad servi varēja atkārtot, līdz bumba pārlidoja tiklam. Punktus skaitīja neatkarīgi no tā, kura puse servējusi.

Kad V. G. Morgans ar savu sportistu grupu 1896. gadā aizbrauca uz Springfildas koledžu demonstrēt jauno spēli, šis koledžas profesors Alfrēds T. Halsteds par to izteicās ļoti atzinīgi un deva nosaukumu «volleyball» — «lidojošā bumba». 1897. gadā ASV izdeva jaunus noteikumus, kuros jau redzami mūsdienu volejbola noteikumu pirmsākumi. «Spēlētāju skaits neierobežots. Laukuma izmēri 7,6×15,1 m; tikla izmēri: platums 0,61 m, augstums — 2 m. Bumba — ādas apvalks ar gumijas kameru 63,5—68,5 cm apkārtmērā un 340 g svarā. Izpildot servi vienai kājai jāatrodas uz gala līnijas, bumba jāsit pāri tiklam ar vaļēju plaukstu. Ja spēlētājs, pirmo reizi izpildot servi, kļūdās, tā jāatkārto. Ja bumba spēles laikā skar tiklu, — vai uzkrīt uz līnijas — kļūda. Punktus skaita līdz piecpadsmit (tāpat kā tagad). Neuzņemta serve — 1 punkts par labu servētāja komandai. Ja kļūdās servētāja komanda — punkta nav, bet bumba tiek atdota pretinieka vienībai serves izpildīšanai.»

Sākot ar 1917. gadu, noteikumi kļuva daudz pilnīgāki. Līdz mūsdienām tie vairākkārt mainīti.

Lai gan volejbola spēle ASV bija populāra, plaši izplatīta, pirmās oficiālās ASV meistaracikstes notika tikai 33 gadus pēc volejbola «izgudrošanas». Viriešiem — 1928. gadā, sievietēm vēl vēlāk — 1949. gadā.

No ASV spēle izplatījās Kanādā (1900. g.), Dienvidamerikā, Kubā (1906. g.), Puertoriko (1909. g.), Peru (1910. g.), Brazīlijā un Meksikā (1917. g.).

1916. gadā Urugvaja kā pirmā valsts pasaulē nodibināja savu nacionālo volejbola federāciju. Āzijā volejbols kļuva populārs jau 1900. gadā — vispirms Indijā, tad Ķīnā un Japānā. Panāzijas zemju spēlēs 1913. gadā notika Āzijā pirmais volejbola turnīrs, kurā piedalījās Japānas, Ķīnas un Filipīnu komandas.

Par volejbola izplatīšanos pateicību var izteikt YMCA darbinieku iniciatīvai. YMCA — «Young Mens' Christian Association» (saīsinājums pēc angļu valodas nosaukuma pirmajiem burtiem).

Šī organizācija dibināta 1844. gadā Londonā, vēlāk izplatījās Ziemeļamerikā un citās zemēs. Tās mērķis, pēc YMCA vadītāju paziņojumiem, — apvienot jaunekļus, «kas, atzīdami Jēzu Kristu saskaņā ar Svētajiem rakstiem par savu Dievu un Pestītāju vēlas savā ticībā un dzīvē būt par viņa mācekļiem». Viņi arī labprāt nodarbojas ar sportu un sporta veidu popularizēšanu pasaulē.

Eiropā volejbols parādījās pirmā pasaules kara laikā 1914. g. To ieviesa amerikāņu karavīri. Vispirms volejbolu sāka spēlēt Anglijā, pēc tam Francijā, vēlāk Itālijā un Polijā. Vienlaicīgi volejbols izplatījās arī Čehoslovākijā, Krievijā, Igaunijā un Latvijā.

Volejbola izplatības ģeogrāfija aizvien pieaug, tāpēc vajadzēja pārskatīt un papildināt spēles noteikumus, mainījās arī tehnikas paņēmieni un spēles taktika.

Volejbols, kas sākumā tika iecerēts kā aktīvās atpūtas veids, izrādījās mazkustīga un visai primitīva spēle. Nosaukums «lidojošā bumba» bija ļoti atbilstošs spēles raksturam. Tomēr, pateicoties spēlētāju centībai, bumba bieži vien atradās spēlē ilgāku laiku, jo lielā dalībnieku skaita dēļ (bieži vien vairāk par astoņiem) nebija tik viegli atrast pretinieka pusē neaizsargātu vietu. Spēles prakse parādīja, ka bumbas uzņemšanu var ievērojami apgrūtināt, izmainot bumbas pārsišanas veidu. Piemēram, nesist bumbu pāri tiklam ar pirmo sitienu, bet izmantot vairākas piespēles. Līdz ar to radās iespēja pie tikla stāvošajam spēlētājam bumbu piespēlēt tik augstu, ka viņš varēja to sist pāri tiklam lēcienā. Tas jau uzskatāms par gremdēšanas sākumu. Līdzīgi veidojās arī bumbas «celšanas» sākums. Laukuma spēlētāji centās bumbu piespēlēt kādam pie tikla stāvošam spēlētājam, lai tas bumbu «paceltu» izraudzītajam gremdētājam pēc iespējas precīzāk. Tā pamazām radās specializēšanās kā «celšanā», tā arī gremdēšanā.

Spēlētāji, kuriem labāk veicās bumbas piespēlēšana gremdētājam, bet pašam maza auguma vai vāja atlēciena dēļ gremdēšana nepadevās, kļuva par «cēlājiem». Garāka auguma spēlētāji, kas bija atsperīgi un kuriem labi padevās lēcieni, kļuva par gremdētājiem.

Sākumā spēlētāji, lai izdarītu gremdi, izpildīja lēcieniņu vietā, atsperoties ar abām kājām. Ieskriešanās un atspēriens ar vienu kāju tika apgūts jau daudz vēlāk. Gadījumā, kad «cēliens» neiznāca precīzs, t. i., bumba bija «pacelta» par tālu vai tieši virs tikla, gremdētājs centās to ar pirkstiem vai vieglu sitienu novirzīt pretiniekam grūtāk aizsargājamā vietā. Tas jau bija «māņu» gremdes sākums.

Pilnveidojoties sitieniem — gremdēm, kā aizsarglīdzeklis iz-

veidojās mēģinājums bumbu bloķēt. Spēles taktiku noteica jauni cīņas līdzekļi un paņēmieni, ko panāca ar spēlētāju funkciju sadali. Līdz ar to sākās specializēšanās vienas vai otras funkcijas apgūvē. Šis process, protams, tikai citā kvalitātē, turpinās arī mūsdienu volejbolā.

1934. gadā tika izteikti priekšlikumi nodibināt starptautisku volejbola organizāciju. 1938. gadā Berlinē XI Olimpisko spēļu laikā šāda organizācija tika nodibināta. Tā saucās «Volejbola tehniskā komisija». Par tās priekšsēdētāju ievēlēja Polijas volejbola federācijas vadītāju. Komisijā bija trīspadsmit Eiropas, pieci Amerikas un četri Āzijas valstu pārstāvji. Jaunās komisijas galvenais uzdevums — panākt, lai volejbolu iekļautu nākamo Olimpisko spēļu programmā 1940. gadā Japānā. Otrās pasaules karš šo olimpiādi izjauca.

Pēc kara ar Francijas, Čehoslovākijas un Polijas iniciatīvu noorganizēja jaunu komisiju, kura 1947. gadā Parīzē sasauca pirmo volejbola kongresu. Tajā piedalījās 14 valstu pārstāvji. Kongresā nodibināja Starptautisko volejbola federāciju (FIVB), kuras izveidošana nostiprināja un sekmēja volejbola starptautisko autoritāti. 1948. gadā FIVB jau noorganizēja pirmās Eiropas meistarsacīkstes vīriešiem. Tās notika Romā. Piedalījās 6 valstu volejbola vienības. Uzvarēja Čehoslovākijas volejbolisti.

1948. var uzskatīt par pavērsiena gadu volejbola attīstībā visā pasaulē. FIVB organizēja un vadīja Eiropas un pasaules meistarsacīkstes, Eiropas un Pasaules kausa izcīņu un panāca to, ka volejbols tika iekļauts Olimpisko spēļu programmā.

Pirmoreiz volejbols kā līdzvērtīgs citiem sporta veidiem tika iekļauts 1964. gada Tokijas Olimpiskajās spēlēs. Kā paraugdemonstrējumu volejbolu spēlēja jau 1957. gadā.

Lai gan volejbols bija iekarojis plašu skatītāju atbalstu un pulcināja lielu dalībnieku skaitu, tomēr interese par spēlēm lēnām sāka mazināties. Spēle sāka garlaikot ar vienveidīgo taktiku un daudzajām pauzēm tās gaitā. Piemēram, spēlētāju maiņai bija paredzēta viena minūte, bet katrā setā varēja izdarīt 4 spēlētāju maiņas, t. i., 2 pilnas vai 4 pusmaiņas. Katrā setā bija arī divi minūtes pārtraukumi. Pauzes radās arī tad, kad zaudētu bumbu vajadzēja padot servētājam un tā bija tālu aizripojusi aiz laukuma robežām.

Lai volejbola spēle atgūtu savu pievilcību, kļūtu dinamiskāka, atlētiskāka un skatītājiem tikamāka, noteikumos izdarīja vairākas progresīvas izmaiņas.

Volejbolu vēl pēc otrā pasaules kara spēlēja līdz divu setu uzvarai vai trijos setos. Tikai četrdesmito gadu beigās sāka spēlēt piecu setu spēli, t. i. līdz 3 uzvarētiem setiem. Izmainīts tika arī tikla augstums — sievietēm 2,24 m, vīriešiem 2,43 m.

1957. gadā atceļa spēlētāju maiņai paredzēto laiku un tagad tas nedrīkstēja pārsniegt pusminūti.

No 1966. gada oficiālās sacensības vairs netika organizētas atklātos (brīvdabas) laukumos. Sacensības sāka rīkot slēgtās telpās (zālēs), lai izvairītos no neparedzētiem meteoroloģiskiem apstākļiem (vējš, lietus, saule).

Sešdesmito gadu beigās izmaiņas noteikumos ļāva veidot bloku, rokas virzot pāri tiklam un bumbu pēc bloka skaršanas uztvert otrreiz, resp., pēc bloka komandai tiesības izpildīt trīs sitienus. Augstāka ranga sacensībās sāka izmantot vairākas bumbas. Ja spēles bumba pēc gremdes vai bloka tālu aizlidoja aiz laukuma, spēlētājiem pēc tās nebija jāiet. To darīja bumbu padevēji, parasti sporta skolu audzēkņi, kuri padeva servētājiem citu bumbu.

Veicot šādas izmaiņas, izdevās kāpināt spēles tempu un izvairīties no garlaicīgajām pauzēm. Jau 1957. gadā pieņēma lēmumu, ka izmaiņas volejbola spēles noteikumos var izdarīt ik pēc 4 gadiem.

Volejbols turpināja pilnveidoties. Pēc planējošo servju virtuozas apgūšanas 60-to gadu vidū un 70-to gadu sākumā volejbols zaudēja dinamiskumu. Planējošo servi ar augšējo piespēli uzņemt nevarēja, jo tad pārāk bieži radās kļūdas — dubultsitieni un «turētas» bumbas. Tādēļ neizdevās bumbu piespēlēt cēlājam ar pirmo piespēli un izpildīt ar to saistītās kombinācijas. Spēle kļuva ievērojami vienkāršāka, zaudēja tempu un skaistumu. Vajadzēja atkal meklēt jaunus tehnikas paņēmienus un taktikas variantus, lai spēli atdzīvinātu.

Pēc vairāku gadu neatlaidīga darba tas arī izdevās. Kaut arī planējošās serves uzņemšana vēl aizvien palika nopietna problēma, tomēr varēja droši teikt, ka spēle kļuva interesantāka un saistošāka. Modernajam volejbolam raksturīgākās īpašības — izkopta planējošās bumbas uzņemšana ar apakšējo piespēli, gremdu dažādība — precīzas gremdes no tikla malām, no zemiem cēlieniem, kā arī sitieni pāri blokam, māņu gremdes. Izmantojot spēles laikā spēlētāju pārvietošanos laukumā, izveidojās taktikas sistēma ar trijiem uzbrucējiem pie tikla. Tā rezultātā radās interesantas kombinācijas — «krusts», «vilnis», gremdes pa augšup lidojošu bumbu, gremdes no otrās līnijas, gremdes ar pirmo vai otro tempu u. c. Par spēcīgu uzbrukuma līdzekli izveidojās gremdserve (serve lēcienā). Pret spēcīgo un daudzveidīgo uzbrukumu aizsargāties varēja galvenokārt līdz pilnībai izkopjot individuālo un grupu bloku. Ar 1988. gadu spēles piektajā setā izmainīja punktu skaitīšanas veidu — servētāja komanda kļūdoties zaudēja ne tikai servi, bet arī punktu. Spēle kļuva dinamiskāka un interesantāka.

No laika kavēkļa spēles gadsimtu mijā volejbols attīstījās par vienu no populārākajiem sporta veidiem pasaulē.

Jau 1985. gadā Starptautiskajā volejbola federācijā FIVB bija apvienotas vairāk nekā 145 valstu nacionālās federācijas.

Par volejbolu cariskās Krievijas laikā drošu ziņu nav, taču preses izdevumi un citi dokumenti liek domāt, ka plašāk tas sāka izplatīties tikai pēc 1917. gada Oktobra revolūcijas.

1920.—1921. gadā volejbola spēli sāka apgūt Vidusvolgas apgabalos, Nižņijnovgorodā un Kazanā. 1922. gadā spēli jau sāka propagandēt «Vsevouč» rindās.

«Vsevouč» — «vispārējā militārā apmācība» — pusmilitāra organizācija, dibināta 1918. gadā pēc V. I. Leņina norādījuma. Tās mērķis — ātrāk apgūt militārās sagatavotības pamatus sociālistisko iekarojumu aizstāvēšanai. «Vsevouč» padome 1919. gadā izstrādāja programmu padomju fiziskās audzināšanas attīstībai un sporta pasākumiem kara periodā.

Regulāru volejbola apmācību un treniņu darbu pirmie uzsāka Maskavas augstākās teātra un mākslas darbnīcas «VHUTEMAS» — tagadējā Arhitektūras institūta — pasniedzēji.

Spēle sāka izplatīties starp mākslas darbiniekiem un studentiem. Par pirmajiem volejbola meistariem kļuva tādi slaveni mākslinieki kā aktieris Bogoļubovs, mākslinieks Romass u. c. No sportistiem — Nopelniem bagātais sporta meistars Travins, Spandarjans u. c.

Studenti un skolēni mācību brīvlaikos, atgriezdamies savās dzīvesvietās, spēli popularizēja arī citos valsts rajonos.

1923. gadā nodibinātajā sporta biedrībā «Dinamo» paralēli citiem sporta veidiem sāka attīstīt arī volejbolu. Tālajos Austrumos sevišķu popularitāti spēle iemantoja Habarovskā un Vladivostokā.

1925. gadā volejbolu sāka spēlēt arī Ukrainā, vispirms Harkovā, tad citās pilsētās. 1926. gadā notika pirmās starppilsētu sacensības starp Maskavas un Harkovas vīriešu komandām. Viegļu uzvaru guva maskavieši. Pirmais Vissavienības volejbola čempionāts notika 1928. gadā Vissavienības spartakiādes laikā Maskavā, bet patstāvīgus čempionātus regulāri sāka rīkot tikai no 1933. gada. 1928. gadā sievietes pirmoreiz spēlēja 18×9 m lielā laukumā; līdz tam sieviešu volejbola laukuma izmēri Vissavienībā bija 15×7,5 m. 1933. gadā pirmais čempionāts notika Dņepropetrovskā, kurā piedalījās piecas sieviešu un piecas vīriešu komandas.

1935. gadā pirmoreiz savus spēkus starptautiskā spēlē padomju sportisti izmēģināja, sacensoties ar Afganistānas volejbolistiem. Spēle risinājās pēc afgāņu noteikumiem — komandā 9 cilvēki, kas visu spēles laiku nemaina vietas; spēle risinās līdz

22 punktiem u. c.; divās spēlēs Taškentā un Maskavā vieglas uzvaras guva padomju volejbolisti.

1948. gadā Vissavienības volejbola federācija kļuva par Starptautiskās volejbola federācijas locekli.

Volejbols Latvijā no 1920. līdz 1944. gadam

Volejbola aizsākumi Latvijā meklējami īsi pēc pirmā pasaules kara.

Pirmie volejbola popularizētāji — YMCA instruktori, kas kopā ar amerikāņu armijas pārstāvjiem atbrauca uz Latviju sniegt palīdzību tās armijai.

Viņi vispirms savu darbību sāka izvērst armijas klubos. Iekārtoja tur lasītavas, noturēja dievkalpojumus, organizēja sporta sacensības. Sevišķi aktīvi YMCA darbinieki savu darbību izvērsa Rīgā, Ludzā, Daugavpilī, Rēzeknē. Tieši Rēzeknē arī notika pirmās oficiālās volejbola sacensības. 1921. gadā 17. jūlijā YMCA pārstāvji sacentās ar Rēzeknes 9. kājnieku pulka komandu un guva vieglu uzvaru. Tajā pašā gadā Rīgā YMCA jau noorganizēja volejbola turnīru starp YMCA un valdības pils komandantūras kareivjiem. Četru komandu turnīrā pārmaiņus uzvarēja gan YMCA, gan komandantūras kareivju komanda.

Spēli iekļāva armijas fiziskās audzināšanas instruktoru kursu programmā. Volejbolu sāka spēlēt plašos apmēros. Tika rīkoti turnīri gan starp kareivjiem, gan atsevišķām karaspēka daļām. Volejbols guva lielu atbalstu jaunatnes vidū, spēlei radās piekritēji un to spēlēja visu gadu.

Vēlāk YMCA uzsāka civilu darbību. 1923. gada 25. aprīlī Latvijā nodibinājās «Jaunekļu kristīgā savienība». Ar pieaugušo un jauniešu nodaļām (līdz 17 gadiem). Rīgā bija divi JKS klubi. JKS organizēja internus volejbola turnīrus ar samērā lielu dalībnieku skaitu, vasaras nometnes un citus pasākumus. JKS bija ļoti aktīva sporta organizācija; līdz pat 30-to gadu sākumam volejbolu spēlēja galvenokārt JKS. Tur koncentrējās visi labākie volejbolisti, viņi guva uzvaras vairākus gadus pēc kārtas, kaut gan sporta veids Nr. 1 JKS bija basketbols.

Drīz JKS, līdzīga biedrība, nodibinājās sievietēm — JSKS (Jauno sieviešu kristīgā savienība), kura līdztekus dažādiem sabiedriskiem pasākumiem nodarbojās arī ar sportu.

JSKS volejbola komanda 30. gadu sākumā piedalījās Latvijas meistarsacīkstēs, bet sevišķus panākumus neguva.

Vienlaikus volejbolu sāka attīstīt arī citās tālaika nozīmīgākajās sporta organizācijās — LSB, ASK, «Unions», US u. c.

Volejbola spēles popularizēšanā lielu ieguldījumu devis Z. Dzenis, kurš pats nodarbojās ar boksu. Apjomīgu darbu volej-

bola popularizēšanā un apmācībā veica Rīgas skolotājs Mieriņš, kurš sabiedriskā kārtā darbdienu pievakarēs un svētdienās pulcināja skolēnus Esplanādē, Grīziņkalnā un organizēja sporta nodarbības. Viņš mācīja jauniešiem spēlēt basketbolu, volejbolu, tautas bumbu, rikoja sacensības, pārgājienus un citus sporta pasākumus. Skolotājs Mieriņš bija volejbola entuziasts, pats spēlēja volejbolu un viņam bija pat pašam «sava» komanda. Aktīvi volejbola apmācības darbā piedalījās A. Pumpure-Daubere — rekordiste 800 m skrējienā un arī Latvijas pirmā futbola tiesnese. Šajā grupā sporta gaitas sāka vēlāk slavenā sportiste E. Eltermane-Mikēlsona.

Liels volejbola entuziasts bija arī A. Kremmerts. Lai labāk izkoptu volejbola spēles māku, viņš volejbola tiklu uzvilka istabā. Arī viņam bija pašam «sava» komanda.

Bija vēl daudz citu volejbola entuziastu un aktīvistu, kuri piedalījās volejbola apmācībās rotaļu laukumos, piemēram, Ziedoņdārzā, Arkādijā u.c., ne tikai organizējot sacensības, bet padarot brīvo laiku.

20. gados Rīgā vēl bija ļoti maz pēc volejbola noteikumiem iekārtotu brīvdabas laukumu un ļoti nēcīgs spēles prasībām atbilstošu zaļu skaits (Rīgas Vingrotāju biedrībā, Konservatorijā un dažās ģimnāzijās). Vēlāk, volejbolistu skaitam pieaugot, provizoriskus spēles laukumus iekārtoja vai visās stigās Mežaparkā, visās apdzīvotās vietās Rīgas Jūrmalā, skolu pagalmos, daudzās sētās un citās iespējamās vietās, kur svētdienās no rīta līdz vēlam vakaram volejbola entuziasti spēlēja bumbu.

1923. gadā Rīgā notika pirmās oficiālās publiski izziņotās volejbola sacensības. Spēlēja YMCA komanda ar komandu «Melnā Roka». Par «Melnā bloka» flagmani tolaik dēvēja vācu sporta biedrību «Unions», bet «Melnā Roka» bija Rīgas krievu ģimnāzijas komanda.

1924. gadā tika organizētas pirmās vidusskolu meistarsacīkstes. Tajās piedalījās 8 ģimnāziju komandas. 1925. gadā JKS noorganizēja plašu volejbola turnīru pieaugušo un jauniešu komandām. Piedalījās 30 vienības. Pieaugušo grupā uzvarēja komanda «Pelikāns» (Greiners, Juriss, Strazdiņš, Bredersons, Grasis-Kuziks, Dzenis), bet jauniešu grupā — komanda «Hou—Hou» (Baumanis, Birkenfelds, Blauberģs, Steķis, Strupelis, Lasis).

1926. gadā JKS noorganizēja pirmās Latvijas volejbola meistarsacīkstes vīriešiem. Uzvarēja JKS komanda.

Interese par volejbolu kļuva aizvien lielāka. To drīz ievēroja LBS (Latvijas basketbola savienības) vadītāji. 1929. gadā viņi savās rokās pārņēma arī volejbola vadību. LBS 1930. gadā pirmoreiz noorganizēja Latvijas meistarsacīkstes sievietēm un vīrie-

šiem (JKS tās bija sākusi organizēt jau 1926. gadā). Tomēr LBS nespēja apmierināt visus, kas vēlējās spēlēt volejbolu, un tāpēc JKS turpināja rīkot turnīrus, kuros vienmēr piedalījās liels dalībnieku skaits.

Līdz 1932. gadam izveidojās vairākas vienlīdz spēcīgas komandas — JKS, US, LBS, LVKA, LJ u. c.

JKS klubā iesaistījās gandrīz visi tālaika labākie volejbolisti: K. Sātiņš, A. Bērziņš, E. Rūja, I. Pelūdes, J. un P. Augusti, A. Raubēns, Ā. Grasis, A. Mālmeistars u. c. Viņi republikas meistaršacīkstēs uzvarēja sešus gadus pēc kārtas no 1926. līdz 1931. gadam, bet pavisam čempiona nosaukumu izcīnīja astoņas reizes (laikā līdz 1944. gadam). Vēl čempionu godā no 1926. līdz 1944. gadam bijušas sekojošas komandas — US (Universitātes sports) — četras reizes (labākie spēlētāji — V. Elmūts, M. Cirulis, V. Maika, E. Rūja, E. Fricsons, V. Jākobsons, A. Kriekis); LSB (Latvijas sporta biedrība) — četras reizes (labākie spēlētāji — E. Kīvītis, V. Slava, U. Ģermanis, V. Smits, P. Breikšs, I. Graudiņš, P. Kazāks, E. Kalniņš, A. Ješiņš. Vienu reizi par čempionu kļuva «Spartaka» komanda, kurā spēlēja bijušie US un LSB volejbolisti. Tas notika 1941. gadā.

Latvijas Republikas volejbola meistaršacīkstēs 30. gados noritēja trijās grupās. Toreiz tās sauca par klasēm vai līgām. Bija augstākā, pirmā un otrā līgas. Augstākajā līgā parasti spēlēja 6—8 komandas, dažreiz arī vairāk. Pirmajā līgā spēlēja 10—12 komandas, otrajā līgā pārējās. 1937. gadā Latvijas meistaršacīkstēs piedalījās 44 vīriešu un 16 sieviešu komandas. Kārtība, kādā komandas pārgāja no vienas līgas uz otru, bija noteikta nolikumā. Spēles noritēja divos riņķos, spēlēja katra komanda ar katru. Spēlētājiem numuru nebija. Protokolists stāvokli laukumā fiksēja pēc uzvārdiem. Spēli uzsāka seši spēlētāji un divi rezervisti. Pilnas maiņas arī bija divas. Ja spēles laikā kāds guva traumas, to varēja turpināt pieci cilvēki. Otrās līnijas spēlētāji pie tikla gremdēt nedrīkstēja. Spēli vadīja 2 tiesneši un 1 vai 2 līnijtiesneši. Bija arī 1 vai 2 punktu skaitītāji. Iegūtos punktus atsevišķās spēlēs skaitīja arī katram spēlētājam (statistikas nolūkos).

No vienas sporta biedrības katrā līgā varēja piedalīties viena komanda, tātad pavisam apmēram 24 volejbolisti. Dažās no tām bija pāri par četrdesmit volejbolistiem. Tiem savu meistarību nebija kur pārbaudīt un paaugstināt.

Daudz ļauna volejbolam nodarīja arī kārtība, kādā reģistrēja jaunpienācējus. Piemēram, uzņemot jaunu sportistu basketbolā, viņš automātiski skaitījās pierēģistrēts arī volejbolā, nejaudājot, vai viņš to vēlas un vai volejbols viņam padodas.

Tādā veidā, kā vēlāk redzēsim, šādi «volejbolisti», tīri negri-

bot, sagādāja volejbolam neslavu. 30. gadu sākumā komandas sacensībās bijušas stipri nedisciplinētas, nav pat ieradušās uz spēlēm. Tālaika presē minēts, ka viena no JKS komandām savā līgā izcīnījusi uzvaru, neizspēlējot nevienu spēli.

Sacensības bieži vien sākušās ar nokavēšanos. Līdzīgi nedisciplinētības gadījumi jūtami ietekmēja volejbola izaugsmi.

Volejbola straujāku attīstību kavēja arī nepietiekamais sporta zāļu skaits Rīgā. Provincē vispār bija ļoti maz volejbola sacensībām kaut cik piemērotu sporta zāļu. Volejbolu varēja spēlēt tikai vasarā. Tomēr tas jau bija izplatījies gandrīz visā Latvijā. Otrs lielākais centrs aiz Rīgas izveidojās Liepājā. Liepājas ģimnāzijas fiziskās audzināšanas skolotājs N. Vēveris veica lielu darbu, popularizējot volejbolu, trenējot komandas un organizējot sacensības.

20. gadu beigās un 30. gados no Liepājas uz Rīgu, galvenokārt studēt augstskolās, pārnāca daudzi izcili volejbolisti: E. Rūja, H. Karlsons, V. Elmūts, V. Vinkmanis, A. un V. Fricsoni, T. Grinbergs, J. Silarājs u. c.

Vienlaikus ar Latvijas un Rīgas meistarsacīkstēm par lielākajiem volejbola sarīkojumiem šajā laika posmā jāuzskata JKS organizētie vasaras un rudens turnīri Rīgas jūrmalā. Tos sāka organizēt ap 1930. gadu. Sacensības notika Dubultos un Mellužos vidusskolu atklātajos laukumos. Dalībnieki sabrauca no plašas apkārtnes, komandas komplektējās pēc pašu izvēles, pieteikumus iesniedza uz vietas. Šāda veida sacensības bija ļoti populāras, tajās piedalījās daudz dalībnieku un arī skatītāju netrūka. Bez jau minētajām spēlēm turnīrus rīkoja arī starp atsevišķām valdības iestāžu, arodbiedrību, pamatskolu, vidusskolu, studentu, skautu un citām volejbola komandām.

Piedalījās vīriešu un sieviešu komandas.

Vislielākais sporta sarīkojums Latvijā bija Latvijas vispārējie sporta svētki, kuri pirmoreiz notika 1920. tad 1921., 1923. gadā un turpmāk ik pēc četriem gadiem līdz 1939. gadam.

Tos varēja uzskatīt par Latvijas vietējo Olimpiādi. 1931. gadā šo svētku programmā iekļāva arī volejbolu. Vīriešu grupā 1931. gada spēlēs uzvarēja JKS komanda, 1933. — US, 1939. — LSB. LSB komandā spēlēja H. Kalniņš, A. Ješiņš, P. Kazāks, V. Slava, J. Pelūde, R. Folks, P. Breikšs, Krūze. Spēles notika 11., 12. un 13. augustā ASK stadionā. Piedalījās 12 komandas.

Bez jau minētajām sacensībām, atsevišķi savas meistarsacīkstes organizēja Strādnieku komandas.

1934. gadā Rīgā Strādnieku volejbola meistarsacīkstēs piedalījās četras komandas — «Brīvības vārti 1», «Brīvības vārti 2», «Rīgas centrs 1» un «Spēks». Kā labākie spēlētāji minēti A. Ailis un O. Sīpols.

1935. gadā šajās sacensībās uzvaru guva «Brīvības vārti 1». Vienībā spēlēja A. Bajārs, J. Ritums, A. Ailis, Vilips, Krāniņš, Zirdziņš.

Strādnieku volejbols Latvijā bijis populārs visos laikos. Piemēram, 1991. gadā «Poligrāfista» sieviešu volejbola komanda sava trenera ražošanas apvienības «Poligrāfists» ģenerāldirektora F. Čera vadībā izcīnīja Eiropas VIII strādnieku sporta festivāla zelta medaļas.

Komandā spēlēja: I. Antone, J. Davidoviča, O. un V. Rabkēvičas, I. Polovinkina, G. Kuriloviča.

Latvijas universitātē populāras bija PKS (Prezidiju Konventa Sports) sacensības. Korporācijas pirmo interesi par volejbolu izrādīja jau 1933. gadā Latvijas universitātes meistarsacīkstēs, piedaloties dažādu studentu organizāciju vienībām; savus sastāvus pieteica arī konventi.

Pirmais PK internais turnīrs volejbolā notika 1935. gada pavasarī. Uzvarēja Beveronija, finālā pārspējot Lettoniju. 1936. gadā rīkotajā turnīrā uzvarēja Lettgallija, 2. vietā ierindojās Selonija. 1937./38. m. g. notika pirmās Prezidija Konventa meistarsacīkstes. Vietas sadalījās šādi: 1. v. Lettonija, 2. v. Beveronija. 1938./39. m. g. notika nākamās PK meistarsacīkstes. Vietu kārtība: 1. v. Beveronija, 2. v. Fraternitas Livonica. Trešās un pēdējās PK meistarsacīkstes notika 1939./40. m. g. 1. vietā ierindojās Fraternitas Livonica, 2. v. Lettgallija. No 19 konventiem turnīrā piedalījās 15: Lettonija, Selonija, Lettgallija, Tālavija, Fraternitas Lettica, Latvia, Ventonija, Beveronija, Philyronija, Fraternitas Metropolitāna, Fraternitas Academia, Fraternitas Lataviensis, Patria, Fraternitas Livonica un Ruthenija. Labākie spēlētāji bijuši U. Ģermanis, O. Cipsts, V. Lerhs, T. Pētersons, I. Snitke, E. Zālītis, A. Vilks u. c.

Spēlēs nepiedalījās Vendija, Lacuanija, Fraternitas Imantika un Gericanijs konventi.

Vācu okupācijas laikā volejbola sacensību skaits stipri samazinājās, to spēlēja tikai atsevišķās vietās, tomēr republikas un Rīgas meistarsacīkstes notika.

1942. un 1943. gadā par čempioniem kļuva universitātes komanda US, kurā spēlēja V. Elmūts, O. Cipsts, U. Ģermanis, K. Sleicers, E. Strautnieks, J. Pelūde, A. Hermanovskis, H. Panders, I. Tiltiņš, kā arī V. Paegle un vēlākais LPSR Nopelniem bagātais treneris A. Pētersons. Notika arī dažādi turnīri un kausu izcīņas. Spēcīga komanda bija «Daugavieši». Tajā spēlēja K. Sātiņš, A. Bērziņš, P. Kazāks, J. Graudiņš, T. Bahmanis, R. Berglands, J. Hāzners, E. Krūka, J. Rupners. Vācu okupācijas laikā šie vīri izcīnīja Rīgas čempiona nosaukumu. Okupācijas laikā Rīgas čempionu godā tika arī «Starts», kuru pārstāvēja J. Ritums,

I. Zeberliņš, V. Blicovs, nākošie Latvijas PSR čempioni A. Žeibe, E. Klīve un vēlākais LPSR Nopelniem bagātais sporta darbinieks A. Ailīs. (1. tab.)

Līdzvērtīga komanda bija arī VEF. Tur spēlēja vairāki tālaika populāri volejbolisti.

1943. un 1944. gadā Rīgā notika Oresta Cipsta piemiņas kausa izcīņa. O. Cipsts bija izcils US volejbolists. Viņu iesauca armijā un 1943. gadā viņš frontē krita. Abas reizes kausu izcīnīja VEF kolektīvs: A. Bergs, O. Sīpols, A. Ritums, L. Rozentāls, V. Slava, A. Pogiņš, V. Jansons, M. Kārkliņš, J. Tehts, A. Dauģonoks, J. Gecs, E. Avotiņš, A. Ristamets.

1943. gadā vairākas uzvaras pār republikas spēcīgākajām komandām (US, «Starts» un VEF) izcīnīja jauniešu vienība «Amatieris», kurā startēja R. Lejāns, L. Bensons, S. Kļimovs, kā arī nākamie LPSR izlases dalībnieki V. Meijers, G. Blūms un L. Kovals.

Latvijas vīriešu volejbola komanda starptautiskās sacensībās pirmoreiz piedalījās 1923. gadā Tallinā. Latvijas Republiku pārstāvēja JKS basketbolisti, kuri reizē skaitījās arī volejbolisti. Draudzības spēlē ar Igaunijas komandu ar 2:0 uzvarēja mājinieki, jo viņu komandā spēlēja volejbolisti.

1924. gadā abu valstu draudzības sacensība notika Rīgā. Arī šoreiz atkārtojās tā pati aina. Rezultāts 2:0 (15:1; 15:1) igauņu sportistu labā.

Igauņu pārkums volejbolā, kā sieviešu un vīriešu, tā arī skolēnu sacensībās izpaudās vēl vairākus gadus.

Pirmos panākumus starptautiskās sacensībās Latvijas volejbolisti guva 1927. gadā. Kopenhāgenā, kur pasaules YMCA vadība bija noorganizējusi salidojumu. Salidojuma laikā notika volejbola turnīrs, kurā Latvijas volejbolisti, uzvarot Anglijas komandu ar 2:0, Čehoslovākijas komandu ar 2:1 un Igaunijas komandu ar 2:0, izcīnīja pirmo vietu. Komandā spēlēja E. Dupurs, J. un P. Augusti, N. Šēnburns, A. Grasis, I. Kļaviņš un V. Samtiņš.

1934. gadā US sacentās ar Tartu universitātes studentiem. Vēl 1934. gadā Rīgā notika Strādnieku volejbola starptautiskas sacensības starp Latvijas—Igaunijas un Rīgas—Tallinas izlasēm. Pārāki bija mūsu republikas pārstāvji.

1935. gadā JKS volejbolisti Polijā sacentās ar Krakovas YMCA pārstāvjiem, uzvarēja trijos setos un devās turnejā uz Varšavu.

1938. gadā Rīgā viesojās poļu studentu izlase — Viļņas AZS. Pretim stājās Rīgas studentu sastādīta komanda un uzvarēja 2:1. Komandā spēlēja K. Šleicers, A. Pētersons, V. Elmūts, J. Silarājs, V. Urtans, A. Bērziņš, H. Kalniņš, I. Tiltiņš, M. Cīrulis, O. Cipsts.

Par Latvijas volejbolistu lielāko sasniegumu starptautiskajā arēnā uzskatāma 1939. gada «Akadēmiskās meistarsacīkstes» Monako, kur mūsu studenti, uzvarot Brazīlijas komandu ar 2:0, Francijas komandu ar 2:1 un Igaunijas komandu ar 2:0, izcīnīja pirmo vietu. Komandā spēlēja V. Elmūts, U. Ģermanis, K. Sleicers, A. Pētersons, A. Hermanovskis un I. Laukēvics.

Visbiežāk starptautiskās draudzības spēlēs Latvijas pārstāvji tikās ar Igaunijas volejbolistiem, bet 1938. gadā draudzības spēlēs mūsu volejbolisti cīnījās arī ar Polijas un Čehoslovākijas komandām. Spēku samēri bija apmēram līdzīgi.

1938. gadā volejbolu pirmoreiz uzņēma Baltijas valstu — Somijas, Igaunijas, Latvijas un Lietuvas (SELL) sacīkšu programmā. Spēles notika Kauņā. Latvija uzvarēja Lietuvu 2:0. Igaunija uz spēli neieradās, pēdējā brīdī attsakoties, tā šis pasākums izjuka.

Ja vīriešu komandu sacensībās septiņpadsmit gadu laikā tikai četrus sporta organizāciju komandas dalīja čempiona godu, tad sieviešu sacensībās trīspadsmit gadu laikā par čempionēm kļuva gandrīz visas komandas, kuras piedalījās sacensībās. To nebija vairāk par 6—8. Spēlētājas samērā bieži pārgāja no viena kolektīva uz otru, dažreiz pat visa komanda. Tā, piemēram, 1938. gadā čempionvienība LDzB (Latvijas dzelzceļnieku biedrība) 1937. gadā pilnā sastāvā spēlēja komandā, kuru izveidoja pie V. Ūzes konfekšu fabrikas.

Kaut gan sievietes volejbolu spēlēja jau no 1924. gada, piedalījās dažādos turnīros un pat starptautiskās sacensībās, Latvijas oficiālās meistarsacīkstes pirmoreiz notika tikai 1930. gadā. Par pirmajām Latvijas volejbola čempionēm kļuva LSB pārstāves. Viņas čempiona titulus izcīnīja arī 1931. gadā.

1930. gadā spēlēja V. Eversa, M. Švēde-Grapmane, E. Neilande-Zemgale, A. Plūce-Rudzīte, I. Maldone-Stukule, I. Knoble-Sņikere, A. Lauce, I. Špilberga-Jansone.

1931. gadā čempiona titulus izcīnīja M. Redliha-Grundmane, M. Švēde-Grapmane, M. Staltmane-Cerbule, E. Eltermane-Miķelsone, E. Neilande-Zemgale, A. Lauce, J. Buīva, S. Povalo-Svikovska-Dreimane.

1932. gadā Latvijas meistarsacīkstēs uzvarēja US pārstāves. Viņas šajā godā bija līdz 1935. gadam. Labākās spēlētājas bija V. Jansone-Ārgale, Z. Zirģele-Langina, V. Eversa, A. Reizniece-Skrastiņa, E. Ozola, M. Svaržinska, M. Švēde-Grapmane, T. Ērgle-Cēbere, E. Eltermane-Miķelsone, M. Otlalē-Buša, I. Sņikere-Bērziņa, V. Pusule-Maike, vēlāk arī O. Elmute, E. Erharde, M. Martinsone-Bērziņa.

1936. gadā uzvarēja LJ (Latvju jaunatne): I. Stedelaube,

N. Stedelaube-Sviķere, V. Zariņa-Rupnere, A. Spudiņa-Poriete, Z. Zariņa-Griķe, A. Neimane-Vignere, E. Mālere-Zālmane.

1937. gadā uzvarēja US komanda. Spēlēja visas iepriekšminētās US volejbolistes un klātienākušās — O. Elmute, E. Erharde, un M. Martinsone-Bērziņa.

1938. gadā čempiona godā tika LDzB: Buiva, Grundmane, Grundšteine, Ruzga, Kapilova, Karlovska.

1939. gadā uzvarēja 5. RAP (Rīgas aizsargu pulks). Komandu pārstāvēja visas 1936. gadā minētās LJ volejbolistes, kā arī Z. Kočetskova-Ringenberga, I. Riekstiņa-Norgello.

1940. gadā sakarā ar politisko situāciju Latvijā meistersacīkstes nenotika.

1941. gadā uzvarēja Universitātes fizikultūras kolektīvs (UFK) — kā bija pārdēvēts US sporta klubs, bet 1942. un 1943. gadā uzvarēja tas pašas spēlētājas, bet komanda atkal saucās US. Labākās spēlētājas: M. Grape-Kaufmane, A. Grape-Vanaga, A. Akmeņkalne-Pelūde, M. Bīlmane-Tiltiņa, A. Konrāde, I. Remājeva, Z. Kočetskova-Ringenberga, E. Kurzeme-Antika, A. Šiliņa-Lināre, A. Krūze-Pētersone, E. Plēpe-Rupnere u. c. Trīs pēdējās sportistes bija Latvijas čempiones arī pēckara gados. (2. tab.)

Strādnieku volejbola meistersacīkstes, tāpat kā vīriešiem 1934. gadā notika arī sievietēm. Sacentās «Sarkandaugava 1», «Sarkandaugava 2», «Rīgas centrs», «Spēks» u. c. komandas. Par uzvarētāju kļuva «Sarkandaugava-1»: Liepiņa, Lambaha, Strautmane, Cauruma, Bajāre, Gružāne.

Republikā sieviešu volejbols jau bija diezgan plaši izplatīts. Spēlēja Rīgā, provinces pilsētās, gan arī nomaļākās vietās, sevišķi skolās. Tomēr bez Rīgas, visvairāk volejbols attīstījās Liepājā. Tāpat kā vīriešiem skolotājs N. Vēveris, tā sievietēm vieglatlēte A. Smiltiece-Jūrmala nenogurstoši popularizēja un apmācīja volejbola spēli kā arī komplektēja komandas. Viņai izdevās sastādīt diezgan spēcīgu sieviešu komandu, kura ar nosaukumu LDzAP (Latvijas dzelzceļu aizsargu pulks) piedalījās republikas meistersacīkstēs. Spēlēt vajadzēja braukt uz Rīgu. Liepājnieces lielāko panākumu guva 1939. gadā Rīgā, izcīnot pirmo vietu ASK (Armijas sporta kluba) jubilejas turnīrā. Labākās spēlētājas: O. Elmute, P. Sprice, I. Grinberga, E. Rūja, A. Cinberga, A. Paegle un A. Smiltiece-Jūrmala.

Starptautiskas sacensības līdz 40. gadu beigām sievietēm notika reti. Galvenās pretinieces bija igauņu un poļu sportistes. Pirmās starptautiskās sacensības notika 1928. gadā Igaunijā. Sacentās 2. ģimnāzijas komanda ar igauņietēm. Spēlēja uzvarēja mājinieces.

1931. gada februārī Tallinā spēkiem mērojās LJ pārstāves ar Tallinas izlases komandu. Mūsu panākumi nebija spoži.

Rīgā 1932. gadā sastapās Igaunijas sastādītā komanda ar mūsu LSB un US vienībām. Abās spēlēs uzvarēja igauņu sportistes.

1934. gadā US vienība uzvarēja Tallinas sastādīto komandu, taču pēc tam atkal sekoja divi zaudējumi pēc kārtas.

1936. gadā Varšavā notika volejbola turnīrs, kurā uzaicināja piedalīties igauņu un latviešu sieviešu izlases komandas. Arī šeit veiksmē nebija mūsu pusē. Labākus panākumus savās nedaudzajās starptautiskajās sacensībās guva Liepājas LJ komanda, kura 1938. gadā Lietuvā uzvarēja Kauņas izlasi un JSO (Jaunatnes sporta organizācijas) izlases komandu ar rezultātu 2:0.

1939. gadā Varšavā uz AZS jubilejas turnīru uzaicināja US komandu. Līdzīgā spēlē ar 2:1 uzvarēja poļu volejbolistes. Starptautiskas spēles notikušas arī starp latviešu un igauņu skolnieču izlases komandām. Latviešu skolnieces uzvarēja 1933. gadā. Latviju pārstāvēja RP 2. ģimnāzijas audzēknes.

Latviešu Vispārējo sporta svētku sieviešu volejbola turnīrā 1931. gadā uzvarēja LSB, 1935. — LJ, 1939. — LDzB komanda, kurā spēlēja V. Karlsonē, M. Kopilova, A. Grundšteine, I. Buive, V. Ruzga, M. Grundmane, E. Cēska, V. Amoliņa. Sacensībās piedalījās astoņas komandas.

Rezumējot volejbola attīstību Latvijā no 1920. līdz 1944. gadam, varam droši teikt, ka volejbols bija iekarojis redzamu vietu citu sporta veidu vidū. Notika dažāda mēroga sacensības, sākot ar atsevišķām spēlēm iestādēs, beidzot ar pilsētu, republiku čempionātiem un starptautiskiem turnīriem. Bija daudz talantīgu, populāru volejbolistu un aktīvu organizatoru. Vasarā netrūka arī atklāto volejbola laukumu. Rīgā vien varēja saskaitīt pāri par divdesmit labiekārtotu laukumu sporta biedrībās, armijas kazarmās u.c. Rīgā bija ap 200. reģistrētu volejbolistu. Viņi galvenokārt spēlēja turnīros, kuri notika sporta organizāciju ietvaros vai arī sacensībās, ko pēc savas iniciatīvas rīkoja atsevišķas personas. Dažos turnīros piedalījās vairāk par sešpadsmit komandām, parasti apmēram 10 komandas. Neviens nezināja neregistrēto volejbolistu skaitu.

Kādā turnīrā, kas notika Rīgas Jūrmalā, jaunākajam dalībniekam bija 3,5 gadi, bet vecākajam — pensionētam dzelzceļniekam Turčīkam — 73 gadi.

JKS sporta laukumu gadā vidēji apmeklēja ap 2000 personu. Populāras bija skolēnu sacensības, piemēram, V. Olava komercskola pret Dzeņa reālģimnāziju, Rīgas pilsētas 2. ģimnāzija pret absolventiem u.c.

Vadošie volejbolisti bija sasnieguši tam laikam gluži atzīstamu spēles līmeni. Augstākās līgas dalībnieki ieviesa

uzbrukuma spēlē vairākas kombinācijas — «celt» zemu, «celt» augstu, uz priekšu. Par kombināciju izvēli vai nodomu spēlētāji savā starpā sazinājās ar zīmēm, rādot vai nu ar pirkstiem, vai uzsaucot partnerim. Bija kustīga aizsardzība, kā arī grupu un individuālais bloks, spēcīgas serves. Tālaika instruktori presē diezgan bieži sniedza metodiskus norādījumus par spēles tehniku un taktiku. 1933. gadā «Sporta Pasaulē» rakstīti: «Lai teicami spēlētu volejbolu, jāprot trīs lietas: labi servēt, labi aizsargāties un labi uzbrukt.» Tālāk teikts, ka pareizi «pacelta» bumba skaitās tad, kad tā «pacelta» 20—35 cm no tikla un 20—25 cm virs tikla. 1934. gada presē instruktors norādīja, ka bloķēt nav īsti ieteicams, jo tik un tā vienmēr nevar nobloķēt, pēc bloka bumba bieži vien iet autā. Tas ļoti sanervozē uzbrucējus, līdz ar ko spēle zaudē savu skaistumu. Tomēr, vai jābloķē vai ne, izšķir instruktors. Cits autors rakstīja, ka bloķēšana ir vienīgais veids, kā aizsargāties pret gremdi. Skolēnu noteikumus minēts, ka sacensībās nevar piedalīties tie, kas vecāki par 21 gadu.

Cits autors uzskatīja, ka volejbola nav ieteicams spēlēt ilgāk par 1 stundu (noguruma un muskuļu slodzes dēļ).

1935. gadā izdeva pirmo volejbola apmācības grāmatu «Volejbols», ko sarakstījis JKS instruktors J. Šadeiko. Grāmatā sniegts īss vēsturiskais apskats, volejbola tehnikas elementu un taktikas apmācības metodes. «Sporta Pasaulē» volejbola spēles tehnikas apmācības metodiku turpinājumos aprakstījis N. Seglenieks. 1937. gadā grāmatu par sporta spēlēm sarakstīja A. Grasis. Minētie autori volejbolu, protams, spēlēja, bet viņu specialitāte bija basketbols.

Mūsu pārstāvjiem bija iespēja iepazīties ar volejbola spēles veidu arī citās zemēs. 1931. gadā YMCA pasaules konferences laikā Klīvlendā (ASV) un Toronto (Kanāda) JKS basketbolists un volejbolists A. Raubēns, kurš pārstāvēja Latviju, vēroja un analizēja amerikāņu volejbola sacensības. Ar igauņu volejbola skolu mūsu volejbolisti iepazinās Tartu, kur YMCA pārstāvji ik gadus organizēja Baltijas valstu vasaras skolu. Tajā no mūsu republikas piedalījās A. un P. Augusti, V. Samtiņš, I. Dumpe, G. Siliņš, A. Mālmeisters, M. Grundmanis un A. Raubēns.

Salīdzinot amerikāņu un igauņu skolu, mūsu pārstāvji atzina igauņu skolu par pareizo un amerikāņu skolu par neprogresējošu. Igauni, lai gremdētu, izdarīja ieskrējieni un izpildīja lēcieni, atspēroties ar vienu kāju. Viņi arī pirmie sāka «celt» bumbu virs sevis, ko tad ar lielu spēku varēja gremdēt uzbrucējs. Tādā veidā igauņi pirmie atteicās no amerikāņu volejbola skolas, kurā cēlāji piespēlēja bumbu gremdētājam tajā vietā, kur tas atradās. Lēcieni izdarīja no vietas un bez ieskrējiena, gremdes nebija spēcīgas.

Igauņi izmantoja arī jaunu, ļoti efektīvu uzbrukuma ieroci — spēcīgas «āķa» serves. Kā serves, tā gremdes veidus mūsu volejbolisti pārņēma no igauņiem un sāka sekmīgi pielietot spēlē, kas ritēja pēc formulas 1—2—3 (piespēle, cēliens, gremde).

Kaut arī volejbols iekaroja plašas publikas simpātijas, netrūka ne skatītāju, ne labu spēlētāju, tiesnešu un menedžeru, tomēr spēles līmenis acīmredzami neprogresēja, bija šablonisks (1—2—3) un sastindzis. Tam bija vairāki iemesli. Volejbolistiem Latvijā nebija savas vadības. Viņi bija atkarīgi no LBS. Pat uz tālaika volejbola sacensību diplomiem rakstīja LBS. Šo organizāciju, pats par sevi saprotams, vairāk interesēja basketbola problēmas. Basketbolam telpas atvēlēja četrus mēnešus gadā, bet volejbolam — tikai divus. Par telpu īri arī vajadzēja dārgi maksāt. Parasti sacensības notika Konservatorijas zālē. Treniņiem ziemas apstākļos telpu bija ļoti maz. Vasarā, protams, laukumu pietika, bet arī tad vispirms organizēja Latvijas čempionātus basketbolā, tikai pēc tam volejbolā.

Basketbola valstsvienības kandidātu sarakstā varēja redzēt daudzu volejbolistu vārdus. P. Maike, A. Mālmeistars, A. Raubēns un vairāki citi, kuri spēlēja gan volejbolu, gan basketbolu. Labākie basketbolisti bija arī labākie volejbolisti un rokasbumbas spēlētāji, kas piedalījās arī citos sporta veidos. Tālaika presē volejbola organizatoriem tika izteikti pārmetumi, ka volejbola meistar-sacikstes ieilgušas līdz Lieldienām, bet daudziem volejbolistiem jau bijis jāpiedalās futbolā meistar-sacikstēs, kuras arī sākās pavasarī. A. Grasis jau 1924. gadā bija futbolā, basketbola, volejbola un boksa izlases komandu dalībnieks. Šāds stāvoklis turpinājās visus 30. gadus. V. Slava bija otrs labākais augstlēcējs Latvijā. J. Pelūde — vieglatlētikas izlases dalībnieks. 40. gadu sākumā visa VEF komanda pilnā sastāvā spēlēja volejbolu, rokasbumbu, daži spēlētāji arī futbolu republikas čempionātos. Izlases komandu dalībnieks basketbolā un volejbolā bija arī A. Ailis, brīvajā laikā viņš spēlēja tenisu. A. Pētersons vienlaicīgi tika iekļauts republikas volejbola, studentu basketbola izlases komandās, piedalījās tenisa čempionātos un vēlāk hokejā ieguva PSRS sporta meistra nosaukumu.

Šāda interešu sfēru dalīšana līdz zināmai pakāpei varēja veicināt sportiskās vispusības apgūšanu, bet kavēja augsta meistarības līmeņa sasniegšanu kādā no atsevišķiem sporta veidiem. Maz laika tika atvēlēts arī treniņiem — tikai divas reizes nedēļā pa pusotrai stundai. Savu vadības orgānu Latvijas volejbola savienību (LVS) volejbolisti nodibināja tikai 1942. gadā pie Latvijas sporta un fiziskās kultūras apvienības. Par Latvijas volejbola savienības vadītājiem kļuva US volejbolisti J. Pelūde un K. Sleicers. K. Sleicers bija US volejbola sekcijas vadītājs, tre-

nēja US sieviešu un vīriešu volejbolt komandas un lasīja lekcijas par volejbolu Fiziskās audzināšanas institūtā.

Volejbola savienībai bija īss mūžs. To likvidēja 1944. gadā. Tās vietā 1945. g. izveidoja Latvijas volejbola federāciju.

Viens no tālaika atpalcības iemesliem — kvalificētu treneru trūkums. Treneru kā tādu vispār nebija. Treniņus organizēja un vadīja aktīvākie volejbolisti, instruktori, kuriem parasti bija cita sporta specialitāte. Skolās volejbola spēli bērniem mācīja skolotāji. Pat tādu pazīstamu komandu kā LSB vēl 30. gadu beigās «trenēja» vieglatlēts R. Dekšenieks.

Jūrmalā volejbola apmācības punktus vadīja un sacensības organizēja vingrotājs L. Suki un ātrslidotājs R. Vithofs u. c. Tādus piemērus var nosaukt daudz.

1920. gadā Izglītības ministrija nodibināja Fiziskās audzināšanas sekciju, kas sāka organizēt kursus. Tā paša gada 2. septembrī uz šo kursu bāzes tika izveidots Fiziskās audzināšanas institūts ar divgadīgu apmācības kursu. Tur mācīja vingrošanu, slēpošanu, peldēšanu, bet volejbols kā atsevišķa disciplīna nepastāvēja. 1924. gadā institūtu pārņēma Tautas universitāte, taču arī šajā mācību iestādē volejbola treneri netika sagatavoti.

Turpmākajos gados arī notika fiziskās audzināšanas instruktoru sagatavošanas kursi, taču volejbola trenera specialitāti apgūt nevarēja. Tādēļ volejbola treniņus un sacensības turpināja vadīt jau minētie instruktori un aktīvākie volejbolisti. Šo apstākļu dēļ volejbola tehnikas un sevišķi taktikas attīstība notika samērā gausi, kaut gan labu, talantīgu volejbolistu netrūka.

Par īstu volejbola treneru kadru sagatavošanu varēja runāt tikai sākot ar 1945. gadu, kad Rīgā nodibināja Latvijas Valsts fiziskās kultūras institūtu. Studenti mācības uzsāka 1946. gadā. Programmā bija priekšmets sporta spēles ar novirzienu volejbolā.

Ar šo laiku tad arī sākās volejbola tehnikas un taktikas strauja attīstība, tam kļūstot par vienu no vadošajiem sporta veidiem republikā.

1945. gadā notika Rīgas pirmās meistarsacīkstes pēc kara, kurās piedalījās četras sieviešu un piecas vīriešu komandas. Vīriešiem uzvarēja sporta biedrības «Spartaks» vienība, sievietēm — universitātes komanda. Jau 1946. gadā sākās plānveidīga un sistemātiska sacensību organizēšana. Tika rīkotas republikas meistarsacīkstes, organizēti zibensturnīri, jaunatnes sacensības, gatavotas komandas Vissavienības mēroga sacensībām u. c. Sporta veida izaugsmi un panākumus varēja nodrošināt tikai prasmīgi organizēts un pareizi vadīts treniņu process un labi organizētas sacensības. Šī darba veikšanai bija nepieciešami aktīvi un darbotiespējīgi treneri un organizatori.

Volejbola attīstība republikā, panākumi Vissavienības un

starptautiskajā arēnā, kā arī sabiedrisko darbinieku, tiesnešu un treneru autoritāte volejbola pasaulē bija liels mūsu republikas sabiedriskā aktīva nopelns. Šo aktīvu veidoja un vadīja republikas volejbola federācija, kuru izveidoja tūlīt pēc otrā pasaules kara (1945. g.) un sākumā sauca par republikas volejbola sekciju. Par tās pirmo priekšsēdētāju ievēlēja A. Bajāru, par locekļiem A. Aili, E. Klīvi, A. Žeibi, M. Dondukovu, L. Kovalu.

Republikas volejbola sekciju A. Bajārs vadīja 1945. un 1946. gadā. Sajā postenī nākošos divus gadus viņu nomainīja G. Blūms (1947.—1949. g.). 1950. gadā atkal ievēlēja A. Bajāru. Sajā amatā viņš bija divus gadus.

1952. gadā par sekcijas priekšsēdētāju atkal ievēlēja G. Blūmu, bet A. Bajāru un L. Kovalu — par vietniekiem. Pirmais veica darbu ar tiesnešiem, otrais — ar treneriem. Par sekcijas locekļiem kļuva K. Petrovs, I. Misiņš (abi LVFKI), I. Skujiņš (RMI), E. Klīve, R. Reišale, J. Kambars (visi no sporta biedrības «Spartaks»), J. Veiskops (LVU) un A. Smirnovs (AVN).

1963. gadā republikas volejbola sekciju pārdēvēja par Latvijas PSR volejbola federāciju. Tās pirmais prezidents bija J. Bīrons. No 1964. gada līdz 1966. gadam par federācijas prezidentu kļuva Vissavienības kategorijas volejbola tiesnesis sporta darbinieks L. Visockis. Nākamais šos pienākumus veica filozofijas zinātņu doktors, LVU rektors V. Steinbergs. Pēc gada viņu nomainīja LKP CK darbinieks I. Aboimovs (vēlāk PSRS AM darbinieks). No 1970. gada volejbola dzīvi republikā vadīja bijušais LVU komandas spēlētājs, Latvijas un PSRS izlases komandas dalībnieks, PSRS sporta meistars J. Veiskops, no 1985. līdz 1991. g. LPSR Būvmateriālu rūpniecības ministrs J. Jūra.

Pirmajos federācijas darba gados aktīvi darbojās A. Bajārs, G. Blūms, M. Dondukovs, A. Ailis, L. Kovals un A. Smirnovs, daudz laika, spēka un enerģijas ziedojot volejbola spēles attīstībai republikā.

Gadu gaitā federācijas sastāvs ievērojami mainījās. No aktīvistu rindām aizgāja A. Ailis, A. Bajārs u.c. Viņu vietā nāca jauni un talantīgi organizatori, kas ar lielu atdevi turpināja darbu volejbola attīstības laukā. Republikas volejbola sekcijās un federācijā aktīvākie locekļi līdz 1991. gadam bija A. Leitīsis, H. Lauzma, J. Apmanis, Z. Timuška, I. Lokmane, V. Atslēga, F. Čers, V. Morozovs, J. Pauksēns, R. Zembaha, I. Jonikāne, J. Labuckas, S. Snarskis, A. Viļumsons, V. Meijers, Z. Grigoļunovičs, A. Kublinskis, M. Pekalis, V. Maizelis u.c.

Izveidojās jaunas organizatoriskas struktūrvienības: treneru padome, tiesnešu kolēģija, sporta tehniskā, audzināšanas, agitā-

cijas un propagandas, jaunatnes komisijas. Tās ievēlēja republikas volejbola sekcija. (Federācija.)

Treneru padome sāka darboties 1946. gadā. Tās sastāvā sākumā bija trīs locekļi: M. Rāzens, A. Ailis un L. Kovals. Par galveno uzdevumu kļuva treneru uzskaitē, treneru darba pārbaude kolektīvos, spēlētāju sastāva izraudzīšana izlases komandām, sekošana treneru darbam un rūpēšanās par to kvalifikācijas celšanu. Vēlāk treneru padomes locekļu skaits palielinājās līdz pieciem un vairāk. Treneru padome sanāca reizi mēnesī.

Pirmajos pēckara gados kvalificētu treneru tikpat kā nebija. Lai nodrošinātu apmācības iemaņu apgūšanu treneru darbā, aktīvākajiem volejbolistiem, kuri bieži vien uzņēmās komandas treneru lomu, treneru padome organizēja kursus. Pirmie treneru kursi republikā notika 1947. gadā. Tajos piedalījās 35 kursanti. Pārbaudījumi notika teorijā un praktiskā stundu vadīšanā. Kursi ilga 80 stundas. Par lektoriem pieaicināja augstāko mācību iestāžu pasniedzējus un pazīstamākos speciālistus. Starp tiem M. Rāzens, A. Ailis, A. Bajārs un L. Kovals.

Treneru padomes locekļi A. Ailis, M. Rāzens un L. Kovals bija pirmie Latvijā, kuri 1948. gadā Kijevā piedalījās Vissavienības treneruursos. Vēlāk ar iegūto pieredzi tika iepazīstināti republikas treneri. Turpmāk kvalifikācijas celšana notika regulāri. Katru gadu uz Vissavienības treneru kursiem devās vadošo komandu treneri. Lai celtu treneru kvalifikāciju republikā, treneru padome savukārt sistemātiski organizēja kursus republikas treneriem, seminārus, konferences, atklātās stundas meistarkomandu nodarbībām, domu apmaiņu ar vadošajiem treneriem, kā arī demonstrēja mācību filmas.

Treneru padome veica lielu sabiedrisko darbu treneru izglītošanā, audzināšanā un treniņu metodikas apmācībā. Padome kopā ar tehnisko komisiju centās noteikt piemērotākos sacensību terminus un objektīvākās to organizēšanas formas, izveidoja vairākus nolikumus treneru darba stimulēšanai un kvalitātes paaugstināšanai. Piemēram, izstrādāja Nolikumu par «Gada labāko treneri» pieaugušo un jaunatnes grupās, kā arī Nolikumu «Gada 20 labākie spēlētāji» pieaugušo un jaunatnes grupās u. c.

Treneru padomē sevišķi svarīgu jautājumu izlemšanā pieaicināja gandrīz visus vadošos pieaugušo un jaunatnes grupu trenerus ne tikai no Rīgas, bet arī no citām republikas pilsētām un lauku rajoniem. Lai labāk veiktu treneru padomes darbu, talkā nāca vairākas citas komisijas — Jaunatnes komisija, kas sekoja jaunu talantīgu spēlētāju izaugsmei un to savlaicīgai iesaistīšanai meistarkomandās, kā arī treneru darbam BJSS; treneru kvalifikācijas celšanas komisija, kas veicināja republikas treneru profesionālās izglītības līmeņa paaugstināšanu, u. c.

Komisijas palīdzēja treneru padomei gūt objektīvu priekšstatu par volejbola stāvokli un attīstību republikā, treneru darba metodēm, tādējādi sekmējot progresīvu lēmumu ieviešanu volejbola turpmākai izaugsmei.

Treneru padomes darbu dažādos laikos vadījuši pieredzes bagāti treneri: no 1946. līdz 1947. gadam — A. Ailis, no 1948. līdz 1953. gadam — A. Pētersons, no 1954. līdz 1961. gadam — L. Kovals, no 1962. līdz 1964. gadam — M. Amaļins, no 1965. līdz 1969. gadam — L. Kovals, no 1970. līdz 1972. gadam — I. Misiņš, no 1973. līdz 1975. gadam — Z. Grigoļunovičs, no 1976. līdz 1986. gadam — J. Apmanis, no 1987. līdz 1988. gadam — O. Antropovs, 1989. gada sieviešu volejbola treneru padomes darbu vadīja V. Maizelis, vīriešu — V. Larionovs. Abu padomju darbu koordinēja L. Kovals.

Par nopelniem volejbola attīstībā, augstas klases sportistu sagatavošanā, panākumiem Vissavienības un starptautiskās sacensībās vairākiem mūsu republikas treneriem piešķirti goda nosaukumi: PSRS Nopelniem bagātais treneris — M. Amaļinam (1961), L. Kovalam (1961), G. Paršinam (1981).

LPSR Nopelniem bagātais treneris — A. Pētersonam (1966), V. Vilcem (1966), Z. Grigoļunovičam (1974), G. Paršinam (1975), J. Labuckim (1979), K. Čudaram (1980), O. Antropovam (1984), V. Larionovam (1985), A. Kļaviņam (1990), L. Visockai (1990), M. Purenei (1990), R. Zeberliņai (1990).

Kazahijas PSR Nopelniem bagātais treneris — G. Paršinam (1967).

Vairāki mūsu treneri strādāja par treneriem ārpus republikas. Ārzemēs: K. Petrovs — no 1962. līdz 1966. gadam Indijā.

J. Apmanis 1971. gadā trenēja jauniešus Bulgārijā.

G. Meščerskis no 1978. līdz 1982. gadam — Kuveitā.

J. Labuckas 1977. gadā — Bangladešā.

Z. Grigoļunovičs no 1979. līdz 1983. gadam strādāja Madagaskarā. 1976. gadā veica konsultanta pienākumus Itālijas izlases komandā.

A. Kļaviņš no 1984. līdz 1985. gadam strādāja Mali republikā.

V. Tkačenko no 1985. līdz 1986. gadam strādāja Sīrijas Arābu republikā.

M. Amaļins un G. Paršins lasīja vairākus lekciju kursus un vadīja praktiskās nodarbības Somijā, Libānā, Itālijā u.c.

PSRS republikās: A. Kļaviņš — Igaunijas PSR no 1979. līdz 1984. gadam.

V. Maizels — Lietuvas PSR no 1980. līdz 1988. gadam.

M. Korņevskis — Petropavlovskā no 1972. līdz 1980. gadam, Minskas «Komunālņikā» 1981. gadā, u.c.

Vairāki mūsu republikas treneri strādājuši arī Vissavienības izlases komandās:

M. Amalīns — PSRS otrās izlases komandā no 1955. līdz 1965. gadam.

Z. Grigoļunovičs — PSRS otrajā izlases komandā no 1974. līdz 1979. gadam.

G. Paršins — PSRS junioru izlases komandā 1981. gadā, PSRS otrajā izlases komandā 1978. gadā, PSRS pirmajā izlases komandā no 1986. līdz 1990. gadam — vecākais treneris.

O. Antropovs — PSRS junioru izlases komandā no 1987.— 1990. g. vecākais treneris.

Gandrīz visi mūsu treneri, kuri strādāja ārzemēs, guva labus panākumus. Viņiem galvenokārt nācās darboties valstīs, kur volejbols vēl nebija attīstīts un apmācību vajadzēja sākt no pašiem pamatiem. Apmācāmie ar izcilu centību pildīja visus dotos uzdevumus, nodarbībās izpaudās dziļa godprātība un disciplinētība.

Gandrīz visi treneri, kuri strādāja ārzemēs, aizbraucot atstāja savus audzēkņus kā valsts čempionus. (Z. Grigoļunovičs, A. Kļaviņš u. c.)

Tiesnešu kolēģijas kompetencē ietilpa rūpes par sacensību organizāciju, vietas izvēli, gādība par sacensību disciplinētu norisi, spēļu nodrošināšana ar tiesnešiem (sākot ar galveno tiesnesi), inventāra izraudzīšana, kā arī atbildība par tiesnešu kvalifikācijas celšanu un jaunu tiesnešu sagatavošanu. Jau 1946. gadā organizēja pirmo tiesnešu kolēģiju. Tās priekšsēdētājs bija G. Blūms, kurš vadīja kolēģiju gandrīz bez pārtraukuma līdz 1959. gadam; kolēģijas locekļi bija A. Bajārs, A. Žeibe, E. Klīve, A. Ailis, M. Dondukovs. Viņi pirmie ieguva republikas kategorijas tiesneša kvalifikāciju.

1947. gadā no 2. līdz 13. decembrim organizēja Latvijā pirmos tiesnešu kvalifikācijas celšanas kursus. Piedalījās 94 dalībnieki. Teorētiskos pārbaudījumus izturēja 82, praktiskos — tikai 49 kursanti, to vidū arī 3 sievietes. Dalībniekiem piešķīra kvalifikāciju «III kategorijas volejbola tiesnesis». Kursus vadīja G. Blūms, bet lektoru pienākumus veica A. Bajārs un A. Ailis.

Turpmāk tiesnešu kvalifikācijas celšanas kursi notika sistematiski. Vadošie tiesneši apmeklēja kursus, ko organizēja Vissavienības volejbola vadība PSRS čempionātu vai citu lielāka mēroga sacensību laikā vai arī pēc to noslēguma. Vēlāk iegūtajā pieredzē dalījās ar citu republiku un Latvijas tiesnešiem.

Mūsu tiesnešu kolēģija kā arī vairāki tiesneši ieguva lielu autoritāti Vissavienības un pasaules volejbola arēnā. Divas reizes (1962. g. un 1978. g.) PSRS sporta vadība uzticēja tiesnešu kolēģijai organizēt Pasaules meistarsacīkstes. Par Rīgas zonas

galvenajiem tiesnešiem izvirzīja Latvijas tiesnešus. Pēdējos 30 gados vairāki republikas tiesneši katru gadu iekļuvuši PSRS 10 labāko skaitā. Tādēļ arī daudzi republikas tiesneši ieguvuši augstas kategorijas. Starptautiskā tiesneša kategorijas kvalifikācija piešķirta G. Blūmam (1962), R. Plismanim (1970), F. Čeram (1972). Viņi tiesājuši volejbola sacensības ASV, Japānā, Itālijā, Svecē, Polijā, Brazīlijā, Meksikā, Peru, Kanādā, VFR, Kubā un citās valstīs.

PSRS Goda tiesneša nosaukumu ieguvuši G. Blūms (1973), F. Čers (1981), R. Plismanis (1981), R. Zembaha (1981).

Vissavienības kategorijas tiesneši: E. Klīve (1955), A. Bajārs (1957), R. Zembaha (1959), K. Petrovs (1962), A. Viļumsons (1962), L. Tresters (1965), H. Kreicmans (1966), O. Kelle (1966), H. Lauzna (1966), L. Visockis (1966), H. Bečers (1967), V. Morozovs (1971), I. Pētersons (1971), L. Žukovskis (1971), L. Zembahs (1973), M. Rubene (1976), A. Mitjamins (1977), N. Bērziņš (1979), J. Teko (1979), Z. Timuška (1979), V. Priščeps (1980), A. Kublinskis (1981), M. Elefants (1982), V. Atslēga (1982), G. Skudra (1982), A. Leitis (1982), O. Bebris (1983), A. Čerņevskis (1989), H. Haru (1989).

LPSR Goda tiesneši: L. Zembahs (1979), L. Tresteris (1979), S. Snarskis (1979), J. Nikolajevs (1979), H. Kreicmanis (1979), E. Brants (1979), V. Morozovs (1980), R. Zembaha (1980), S. Daņilovs (1981), M. Rubene (1987), G. Toms (1989).

Tiesnešu kolēģijas priekšsēdētāja pienākumus veikuši: no 1959. gada līdz 1961. gadam — R. Zembaha, no 1962. gada līdz 1987. gadam — F. Čers, kurš ilgus gadus bija arī PSRS tiesnešu kolēģijas prezidija loceklis un PSRS Olimpiskās komitejas loceklis, no 1988. gada — A. Kublinskis. Līdz 1991. gadam aktīvi darbojās, tiesāja un organizēja sacensības vairāk kā 70 republikas kategorijas un apmēram 3000 citu kategoriju tiesneši.

Republikas volejbola federācijas apakškomisijas dažādos laika posmos vadījuši: Aģitācijas un propagandas komisiju — J. Frīdbergs, Z. Mežavilks, G. Blūms, V. Atslēga, J. Brežģis; Tehnisko un audzināšanas komisiju — A. Leitis, G. Blūms; Lauku rajonu volejbolistu uzskaites komisiju — J. Paukšēns, 1985. gadā viņu nomainīja R. Majevska; Jaunatnes komisiju — J. Labuckas, I. Skujiņš, M. Pekalis, A. Kļaviņš; Sporta inventāra un bāzes komisiju — V. Morozovs, I. Lokmane; Zinātniski metodisko komisiju — L. Kovals, I. Misiņš, M. Amalins; Veterānu komisiju no 1979. gada vadīja G. Blūms. Ik gadus no 1982. gada notika Rīgas atklātās meistarsacīkstes kā sievietēm, tā vīriešiem. Piedalījās arī Valmieras, Jelgavas un Jūrmalas komandas, sacensības notika arī lauku rajonos. 1990. gadā LPSR sieviešu veterānu komanda izcīnīja PSRS čempionāta zelta medaļas. Koman-

das sastāvā A. Rubene, I. Bergmane, L. Cine, A. Ozola, D. Krepša, A. Bogdanova, N. Kļimova, I. Kārkliņa, L. Ļuļa, komandu vadīja V. Atslēga.

No 1985. gada regulāri katru gadu notika Baltijas republiku Maskavas, Ļeņingradas un citu pilsētu komandu piedalīšanās. Tika noorganizēta starptautiska spēle ar Somiju. Mūsu veterānu panākumi bija apmierinoši.

Katru komisiju veidoja no 3 locekļiem. Tās palīdzēja koordinēt, vadīt un attīstīt republikas volejbola darbu un atskaitījās federācijai.

Republikas Valsts Fiziskās kultūras un sporta komitejā par volejbola darbu atbildīgi bija vairāki darbinieki — I. Timuška, L. Visockis, J. Matisons u. c. 1967. gadā izveidoja štata vienību «LPSR volejbola galvenais treneris», bet 1977. gadā — «PSRS izlases treneris Latvijas PSR». Šo amatu līdz 1986. gadam veiksmīgi pildīja PSRS sporta meistare, Vissavienības kategorijas volejbola Goda tiesnese M. Rubene. No 1986. gada šos pienākumus veica LPSR Nopelniem bagātais treneris A. Kļaviņš, kurš līdz 1991. gadam bija arī Latvijas volejbola federācijas viceprezidents, un veica ģenerālsekrētāra funkcijas. 1992. gadā viņa vietā ievēlēja V. Jankovski, kurš bija pirmais neatkarīgās LVF (Latvijas volejbola federācijas) ģenerālsekrētārs.

Galvenā republikas volejbolistu kalve bija Rīga, kur koncentrējās gandrīz visas sporta biedrības, lielākie sporta klubi, augstskolas un BJSS. Pats plašākais volejbola sarīkojumu Rīgā bija pieaugušo un jauniešu komandu meistarsacīkstes. Visus volejbola pasākumus organizēja un vadīja Rīgas pilsētas volejbola federācija — tā 1970. gadā pārdēvēja Rīgas pilsētas volejbola sekciju.

Rīgas pilsētas volejbola sekcija dibināta 1946. gadā. Sākumā to pārmaiņus vadīja A. Bajārs, G. Blūms, M. Dondukovs, vēlāk no 1950. līdz 1957. gadam ASK pārstāvis A. Smirnovs. No 1958. līdz 1982. gadam Rīgas pilsētas volejbola dzīves vadību pārņēma jurists, Vissavienības kategorijas tiesnesis H. Lauzna. No 1983. līdz 1986. gadam federāciju vadīja specializētās OR volejbola BJSS skolas direktors A. Leitīšs, no 1986. gada — A. Siliņš, no 1987. gada — atkal H. Lauzna.

Federācijas aktīvāko locekļu vidū bijuši A. Ailis, L. Kovals, E. Klīve, A. Zeibe, H. Krūmiņš, A. Reimanis, I. Jonikāne, E. Gončars, I. Timuška, O. Ķelle, I. Mīninga, R. Upenieks, G. Blūms, L. Žukovskis, A. Leitīšs u. c.

Rīgas pilsētas volejbola federācijas treneru padomi vadīja R. Upenieks, tiesnešu kolēģiju — O. Ķelle.

Aģitācijas un propagandas sektoru vadīja L. Žukovskis un A. Čerņevskis; jaunatnes komisiju līdz 1986. gadam vadīja

A. Leitis, no 1986. gada — N. Lūsis. Veterānu padomi — H. Lucis.

Rīgas pilsētas volejbola federācija, pateicoties prasmīgai un operatīvai darbībai, devusi izcilu ieguldījumu volejbola attīstībā Latvijā (skat. 3. tab.).

Liela nozīme republikas volejbola attīstībā bija volejbola centriem citās lielākajās republikas pilsētās — Liepājā, Daugavpilī, Jelgavā, Kuldīgā u. c. Daugavpils izveidojās par otru spēcīgāko volejbola centru republikā aiz Rīgas. Daugavpils «Ķīmiķis» piecas reizes iekļuvis republikas čempionu godā sievietes un divas reizes vīriešu komandām. No Daugavpils nākuši vairāki mūsu meistarkomandu spēlētāji: Z. Grigoļunovičs, J. Deveikus, V. Ratkēviča u. c., meistarkomandu treneri Z. Grigoļunovičs, V. Maizelis un daudzi citi talantīgi treneri, kuri ar panākumiem veica audzināšanas un treniņu darbu sporta skolās un darba kolektīvos (V. Priščepts, M. Purene u. c.).

Liepājā volejbola dzīves vadīšanā un šī sporta veida attīstībā lielu ieguldījumu devuši A. Puiķe un S. Snarskis. Mūsu republikas izlases komandu dalībnieku vidū bijuši vairāki liepājnieki — G. Kravinskis, sporta meistari N. Titovs, G. Lūks, G. Krastiņš u. c.

Jelgavā aktīvi volejbola organizatori un treneri bija J. Kačevskis un I. Balodis, Gulbenē — V. Skudra, Valmierā — K. Greiškalns, Viesītē — V. Spārniņš. Viņa trenētie vidusskolas zēni 1960. gadā izcīnīja 1. vietu Vissavienības skolēnu zonālajās sacensībās. Kuldīgā volejbola attīstības laukā daudz darījuši V. Vilce un R. Zeberliņa. No Kuldīgas nākušas daudzas sievietes izlases dalībnieces — M. Treija, S. Martinelli, I. Mežiņa, V. Kļaviņa u. c.

Gulbenē, Jēkabpilī, Grobiņā un citās vietās (sevišķi skolās) strādāja daudzi volejbola entuziasti, kuri varbūt it kā mazāk pazīstami, bet tāpat darīja lielu darbu volejbola attīstībā. Piemēram: V. Reinsons Gulbenē, J. Gertners Skrundā u. c. 50-to gadu vidū labus panākumus guva Dundagas volejbolisti. 50-to gadu beigās Konrāda vadībā labus rezultātus uzrādīja arī Ventspils volejbolisti.

Republikas meistarsacīkstes

Pirmajos pēckara gados republikas meistarsacīkstēs piedalījās tikai sešas sievietes un sešas vīriešu vienības, bet turpmākajos gados volejbols kļuva populārs arī citās republikas pilsētās un rajonos, piemēram, Valmierā, Gulbenē, Kuldīgā. Pārmaiņus viena vai otra rajona komanda papildināja republikas sacensību dalībnieku rindas.

No 1948. gada sāka plašāk organizēt arī republikas «B» grupas sacensības. Tās izveidi noteica, sadalot republiku vairākos rajonos, ar centriem Jelgavā, Liepājā, Valmierā un Daugavpilī. Rajona uzvarētāju komandas nonāca savos «centros». Tālāk savā starpā sacentās «centru» uzvarētājas komandas. Kad vietu kārtība noskaidrojās, tad, saskaņā ar nolikumu, viena vai divas komandas pārgāja uz «A» grupu. No tās savukārt viena vai divas komandas no beigām bija spiestas pāriet uz «B» grupu. Nepieciešamības gadījumā rikoja pārspēles.

1949. gadā republikas meistarsacīkstēs piedalījās 10 sieviešu un 12 vīriešu komandas.

1950. gadā volejbols republikā jau bija ieguvis plašu popularitāti. Sacensības notika «A» un «B» grupās. «A» grupā piedalījās 12 sieviešu un 12 vīriešu komandas, «B» grupā daudz vairāk.

Turpmākajos gados, dalībnieku skaitam pieaugot, «A» klases komandas sadalīja vēl divās grupās: «A» klases I un II grupas. Katrā no tām spēlēja 10 līdz 12 komandas.

1946. gadā sieviešu grupā uzvarēja LVU komanda (toreiz US — universitātes sports), kurā spēlēja H. Graudiņa, T. Kalniņa, E. Plēpe, I. Bērziņa, L. Briede, A. Sveice, A. Puriņa. Treneris — A. Pētersons. LVU republikas meistarsacīkstēs piedalījās ar divām, dažreiz pat trijām komandām. Universitātē koncentrējās tālaika labākās volejbolistes, un viņu pārkums turpinājās nepārtraukti līdz 1953. gadam. Līdz 1952. gadam, spēlējot LVU komandā, čempiona godā bijušas S. Lēve-Lapsa, K. Kalniņa-Lūka, M. Auziņa-Kļava, I. Ruka-Praulīņa, Z. Lapiņa, L. Kampe-Alksne, A. Hermanovska-Pētersone, M. Korule, A. Ozoliņa, M. Sakse, Dz. Uztupe-Karamiševa. Treneris — A. Pētersons.

Intriģējoši notika 1953. gada čempionāts sievietēm. Spēcīgākā republikas komanda tolaik bija LVFK institūtam. Tur spēlēja vairākas izlases spēlētājas un visi viņām bija paredzējuši uzvaru. Taču prognozes nepiepildījās. LVU komanda, kura startēja vājinātā sastāvā tikai ar sešām spēlētājām (vadošās bija pārgājušas uz citiem kolektīviem), demonstrēja neparastu cīņas sparu, uzvarētgribu un finālā negaidīti trijos setos uzvarēja spēcīgākās pretnieces, līdz ar to izcīnot tiesības piedalīties Vissavienības meistarsacīkstēs. Saskaņā ar to gadu nolikumu, Vissavienības meistarsacīkstēs varēja piedalīties republikas čempionāta uzvarētāji, nevis republikas izlase. Komandā spēlēja S. Lēve-Lapsa, L. Rengarte-Čera, A. Kazāka-Tropa, Dz. Kazāka-Zeltiņa, Z. Lapiņa un M. Korule. Treneris — L. Kovals.

LVFKI komandas spēlētājas nākamajos 1954. un 1955. gadā tomēr kļuva par republikas čempionēm. (M. Rimša-Rubene, I. Siče, I. Juhņeviča-Jonikāne, I. Ansaberga-Zaharova, R. Gruz-

diņa-Ozola, S. Vēgnere-Plismane, vēl M. Sakse, V. Varkēviča, A. Meldere u. c.) Treneris — I. Misiņš.

1956. gadā LVU spēlētājas: R. Straupe, L. Rengarte-Čera, M. Auziņa-Kļava, V. Ozola-Kozlovskā, A. Kazāka-Tropa, R. Jankovska-Aistere, Dz. Kazāka-Zeltiņa, M. Korule, A. Sakalina čempiona titulu atkal atguva, bet nākamajā 1957. gadā to zaudēja RMI komandai, kuras sastāvā spēlēja: M. Tarasova, A. Paegle, L. Kampe-Alksne, A. Gintere-Ozola, I. Dobelniece, S. Putniņa-Ieviņa, I. Šice, I. Gežiņa un A. Skrastiņa-Gediņa. Komandu vadīja tās kapteine L. Alksne. RMI čempiona godā bijusi vienu reizi. 50-to gadu beigās un 60-to gadu sākumā LVU un LVFKI komandas bija spēcīgākās republikā un pārmaiņus izcīnīja čempiona titulus.

No 1955. gada līdz 1961. gadam, ar nosaukumu LVU un trenējoties LVU sporta bāzēs, Vissavienības sacensībās startēja «Daugavas» izlases komanda. Treniņa nolūkos komanda dažreiz piedalījās republikas čempionātos, spēlējot vai nu ārpus konkurences, vai ar «handikapu» citām komandām. LVU kolektīvu pārstāvēja M. Hehta, V. Varkeviča, A. Kazāka-Tropa, A. Vilciņa, S. Vēgnere-Plismane, R. Jankovska-Aistere, M. Rimša-Rubene, L. Melkova, V. Blaževica, L. Auziņa, V. Ozola-Kozlovskā, A. Ilmeta, I. Zviedre, S. Rudzīte, V. Avota-Labucka u. c.

Čempiona nosaukumu 1958. un 1960. gadā izcīnīja LVU II komanda, kurā nepiedalījās «Daugavas» LVU izlases pamatsastāva spēlētājas. Treneris — L. Kovals.

1959., 1961. un 1962. gadā republikas čempionātā uzvarēja LVFKI komanda, kurā spēlēja M. Dambe, A. Meldere, V. Biķe, M. Pelše, L. Sarna, L. Sviķe, I. Loskutova, I. Sandere, R. Eida u. c. Treneris — A. Pētersons.

1963. un 1964. gadā čempionu sarakstā parādījās jauni vārdi. Uzvaru bija izcīnījušas RPI studentes M. Ābola, L. Auziņa, N. Kļučinska, M. Tauriņa, A. Šakalina, M. Katasonova, R. Sproģe, S. Žagata, R. Abace. Treneris — J. Apmanis.

1965. gadā republikas meistarsacīkstēs uzvarēja «Elektrons». Spēlēja M. Rimša-Rubene, I. Būmane, L. Zvaigznīte, S. Līdeka-Martinelli, B. Veidemane, O. Vismane, E. Priedīte, A. Vanaga, R. Jankovska-Aistere, A. Biltauere-Rubene, R. Nosova. Treneris — J. Putniņš.

1966. gadā uzvaru atkal izcīnīja RPI studentes: N. Kļučinska, L. Auziņa, M. Ābola-Treija, V. Blaževica, A. Biltauere-Rubene, M. Kalniņa, A. Sakalina, E. Rosi, N. Šteina, L. Spicina. Treneris — J. Apmanis.

Nākamos trīs gadus (1967.—1969.) par čempionēm kļuva LVU, bet jau citā sastāvā: V. Varkēviča, B. Barloti-Egle, R. Aistere, B. Ķiece, L. Bajeva, T. Veinberga-Makno, V. Širinskih, Dz. Līb-

rehta, I. Everte, I. Ukstiņa-Bergmane, M. Gūže, I. Ozollapa, I. Ko-
beļeckā, N. Ivanova, L. Laura, M. Rasa. Treneris — L. Kovals.

1970. gadā treneres M. Rubenes vadībā uzvarēja «Elektrona»
komanda, kurā spēlēja M. Rimša-Rubene, M. Legzdiņa, R. Ais-
tere, O. Kazakova-Bogdanova, R. Putniņa, V. Grēve, A. Rubene,
G. Musatova, R. Birkēviča, I. Fidlere, J. Rahajeva.

Turpmākajos gados sieviešu volejbolā parādījās jauni vārdi.
BJSS sagatavoja jaunas, talantīgas spēlētājas, kuras sekmīgi
iekļāvās paaudžu maiņā. Izveidojās pilnīgi jaunas komandas.

(1971.—1973.) Skatīt «Auroras» meistarkomanda!

1974. gadā republikas čempionātā uzvarēja jaunatnes komanda
ASMS I. Toropova, A. Šalme, V. Ratkēviča, S. Kakstiņa, V. Bože,
A. Glūdmāne, L. Berga, V. Grase, I. Bredovska, V. Daukste,
Z. Sadurova, L. Pagodina. Treneris — K. Čudars.

Nākamajos gados (1975.—1977.) atkal uzvarēja jaunatnes
komanda, bet jau cita — Daugavpils «Ķīmiķis». 1975. gadā tajā
spēlēja T. Larionova, O. Panteleiko, O. Ivanova, V. Novicka,
V. Ratkēviča, L. Tomane, L. Jadzēviča, B. Raškevskā, L. Marti-
nova, A. Sadeiko. Vec. treneris — V. Maizelis, treneris V. Moise-
jevs.

1976. gadā: T. Larionova, T. Sirotkina, L. Tomane, L. Marti-
nova, A. Šadrina, O. Panteleiko, N. Černaja, B. Raškevskā,
V. Ratkēviča, N. Pomitkina, E. Daškēviča.

1977. gadā pienāca L. Bogdanova, L. Girvidza, L. Marguļuka.
Abos pēgējos gados treneris — K. Baltruns.

1978. gadā par čempionēm kļuva MSI audzēknes L. Sajenko,
M. Isakoviča, I. Sproģe, V. Andersone, A. Vanaga, I. Paukste,
V. Aistere, N. Jurkēviča. Treneris — V. Maizelis.

1979. gadā — RPI studentes. Par studentēm jau bija kļuvu-
šas daudzas agrākās jaunatnes izlases dalībnieces: L. Luļa,
E. Ozoliņa, L. Girvidza, L. Jadzēviča, L. Berga, I. Bačilova,
V. Bože, A. Beķere, V. Moldovska, M. Staļevska. Treneris —
J. Apmanis.

Spēcīgu jaunatnes komandu Daugavpils «Ķīmiķa» kolektīvā
izdevās izveidot K. Baltrunam; 1980. un 1981. gadā tās kļuva
par republikas čempionēm. (O. Kļičeva, I. Savicka, A. Šadrina,
J. Andrejeva, N. Pomitkina, J. Kļimova, A. Grišakova, R. Rižija,
I. Strazdoņika, T. Mackēviča, T. Lutinska, I. Zujeva, A. Bicāne
un I. Savicka.) Jaunietes vēl vienu gadu uzvarēja republikas
čempionātā, bet turpmākajos gados, nedaudz vecākās, tomēr jau-
natnes vecumu pārsniegušās volejbolistes, pateicoties lielākai
spēļu pieredzei (daudzas no viņām bija spēlējušas meistarko-
mandā), ņēma virsroku. Pa vairākām apvienojoties atsevišķos
kolektīvos, viņas demonstrēja īstu «lielo volejbolu» un pārmaiņus
izcīnīja čempiona titulus.

1982. gada uzvarētājas MSI audzēknes: M. Titarenko, A. Belouško, D. Dzelme, L. Streļčuka, I. Ancāne, I. Plūce, I. Polovinkina, I. Ivanova, R. Rižija, T. Baranova, M. Gorčakova, I. Jermoļenko. Treneris — J. Baltruns.

1983. gadā spēcīga komanda izveidojās Valmieras SSR. Uzvarējušas visas savas pretinieces, viņas kļuva par čempionēm: L. Luļa, O. Bogdanova, I. Toropova, A. Ozola, L. Streļčuka, I. Tihomirova, Dz. Dreija, Z. Viatere, L. Bierande, S. Kālņa. Treneris — K. Greiškalns.

1984. gadā spēcīgākās bija RPI studentes. Viņas republikas čempionātā izcīnīja pirmo vietu. Spēlēja A. Gulbe, I. Kalsone, J. Plūce, R. Plūce, I. Polovinkina, A. Belouško, I. Kampāne, V. Ribaka, I. Tkačenko, K. Kirša, E. Gutkaite. Treneris — J. Apmanis.

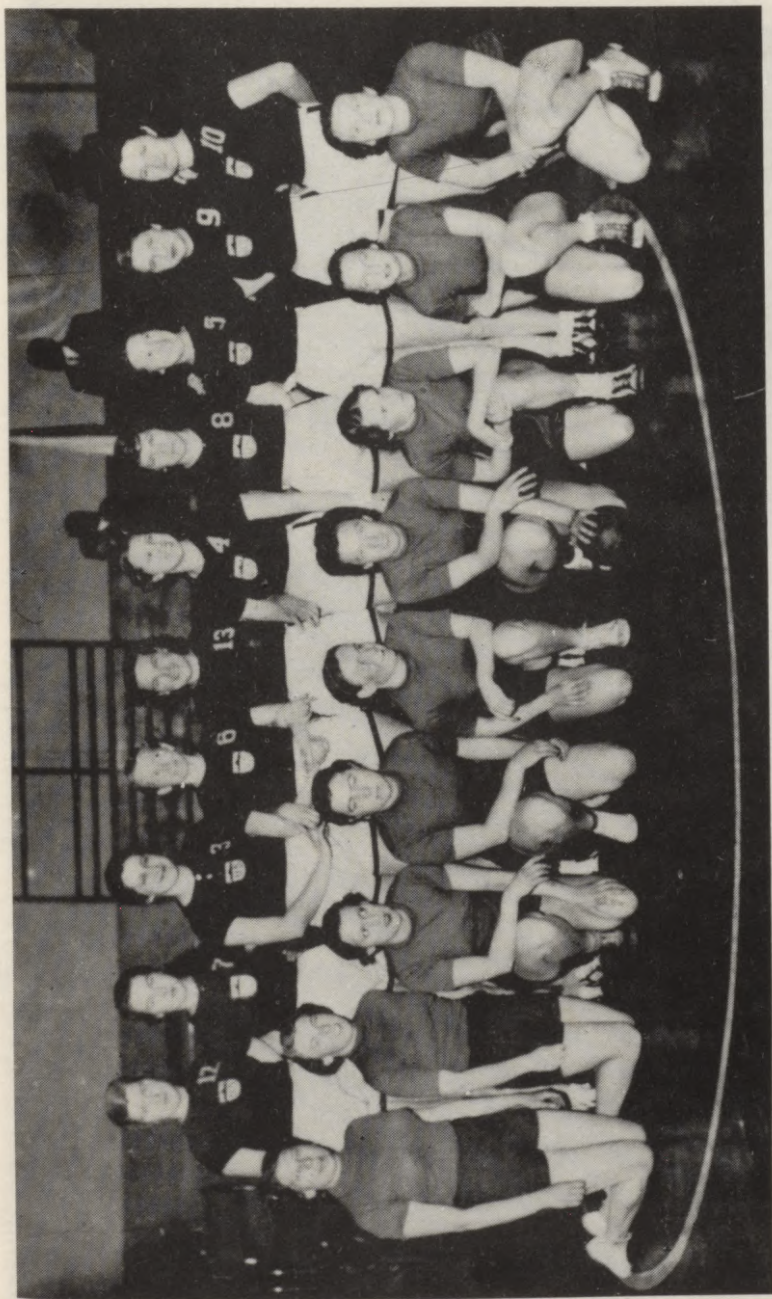
Sievietes ASK spēlēja jau piecdesmitajos gados, taču sevišķus panākumus neguva un kolektīvs izira.

1981. gadā, pēc ilga laika, ASK atkal noorganizēja sievietšu komandu. 1985. gadā tā izcīnīja zelta medaļas, bet, neskatoties uz to, nākamā gadā komandu atsauca. Uzvarētājas bija: A. Rubene, I. Rode, I. Mežiņa, G. Kļimova, I. Zeberliņa, D. Krepša, L. Alekejenko, T. Jevsejeva, P. Paukste, L. Belousova. Treneris — M. Rosovs.

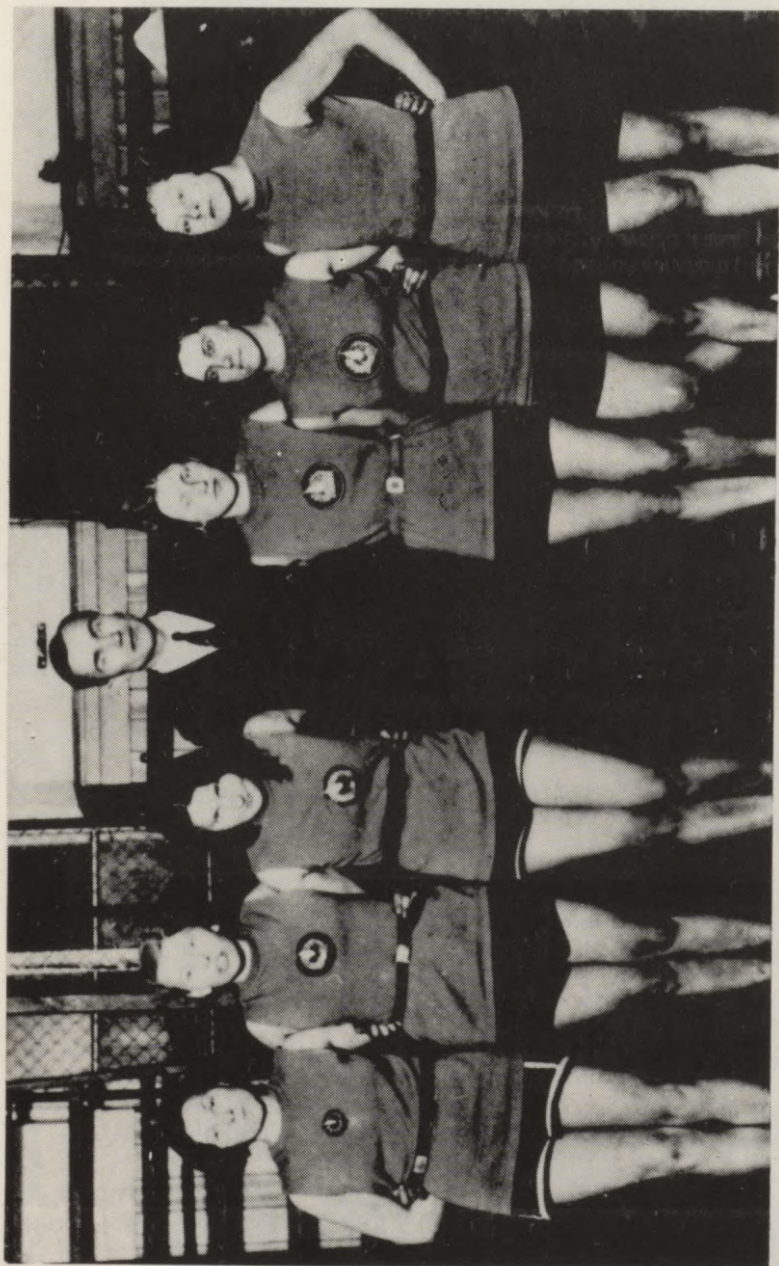
1986. gadā pirmo vietu republikas meistarsacīkstēs izcīnīja «Laimdota», bet arī šis kolektīvs pastāvēja tikai vienu gadu. Komandā spēlēja daudzas tās pašas volejbolistes, kas pirms gada ASK: J. Paukste, I. Mežiņa, A. Rubene, I. Zeberliņa, I. Rižija, L. Docenko, T. Jevsejeva, G. Kļimova, L. Stigemane. Treneris — M. Rosovs.

1987. un 1988. gadā par čempionāta uzvarētājām kļuva «Auroras» pārstāves I. Pisukova, A. Apine, S. Levinska, I. Burtiece, S. Rožlapa, R. Grinberga, V. Rabkēviča, A. Baltruna, J. Sokolovska. Trenere — V. Kļaviņa. (4. tab.)

1989. gadā republikas čempionu sarakstā atkal jauns kolektīvs — «Poligrāfists». To noorganizējis aktīvais sporta tiesnesis, ražošanas apvienības «Poligrāfists» ģenerāldirektors, volejbola komandas «Poligrāfists» treneris F. Čers. Komandā spēlēja I. Antone, G. Voitāne, A. Vairoga, A. Gulbe, D. Pīterniece, I. Sokolovska, V. Garkāne, V. Rabkēviča, G. Kuriloviča, S. Zviedre, R. Krasmane. «Poligrāfista» volejbolistes kļuva par čempionēm arī 1990. gadā. Komandu pārstāvēja I. Antone, O. Rabkēviča, V. Rabkēviča, J. Davidoviča, V. Garkāne, V. Bože, G. Voitāne, S. Zviedre, A. Gulbe. Treneris F. Čers. 1991. g. uzvarēja «Auroras» meistas. I. Strogonova, S. Čathakša, A. Rosijska, J. Burtiece, S. Levinska, B. Zaķe, A. Apine, Z. Strazdiņa, I. Norbute, I. Rubene, S. Linde, J. Hermane.

1938. gadā Prāgā studentu Universitātē Latviju pārstāvēja US volejbolistes.
No kr. 12. A. Gaļiņe, 7. T. Ērgle - Cēbere, 3. V. Jansone - Konrāde, 6. M. Švāde - Grapmane, 13. O. Elmūte, 4. M. Otiāne - Buša,
8. A. Gaļiņe - Ziverte, 5. Z. Zīģele--Langina, 9. Šņķere, 10. V. Vītola.

LSB volejbolistes - uzvarētājas pirmajā Latvijas volejbola čempionātā (1930).

No kr. M. Rēdliha, M. Švēde - Grapmane, E. Neilande - Zemgale, R. Dekšeris, treneris (Latvijas vieglatlētikas izlases komandas dalībnieks), E. Elermāne - Miķeļsone, M. Staltmane, Z. Breiva.

ASK volejbolistes:

R. Krūze- Pātersone, A. Puriņa, M. Kārklīņa, E. Roga, A. Kļaviņa, A. Bergmane - Šveice, I. Imbriķa. (1939-to gadu beigās, 1940-to gadu sākums.)

Pirmie republikas volejbola čempioni - JKS (1926./1927.). Komandā spēlēja: K.Sātiņš, Aire, Samtiņš, Raudzeps J. un P. Augusti, Petkēvičs, A.Bērziņš, E.Rūja, I.Pelūde, A.Raubēns, A.Grasis, A.Mālmeistars u. c. Viņi bija čempioni līdz 1931. gadam.

US volejbolisti republikas čempioni 1940-to gadu sākumā:
K.Šleicers (LVS vadītājs 1942. g.), V.Elmuts, U.Ģērmanis, J.Pelūde (LVS vadītāja v. 1942.g.),
A.Pētersons, V.Paeģle.

L. Lācis (dzīvo Kanādā). Organizēja volejbola nodarības un komplektēja komandas Zaķusalas pludmalē 1930-to gadu beigās un 1940-to gadu sākumā.

30-to gadu republikas čempionāta uzvarētāja medaļa.

30-to gadu republikas volejbola čempionvienību pārstāves: E. Grase, E. Eltermans, M. Šūva, E. Nollande.

US (LVU) meitenes no 1930. - 1991.g. 21 reizi bijušas republikas čempiones.
40-tie gadi: I. Belova, A. Šveice, S. Lapsa, A. Pētersons treneris, I. Prauliņa,
Dz.Karamiševa, M.Korule.

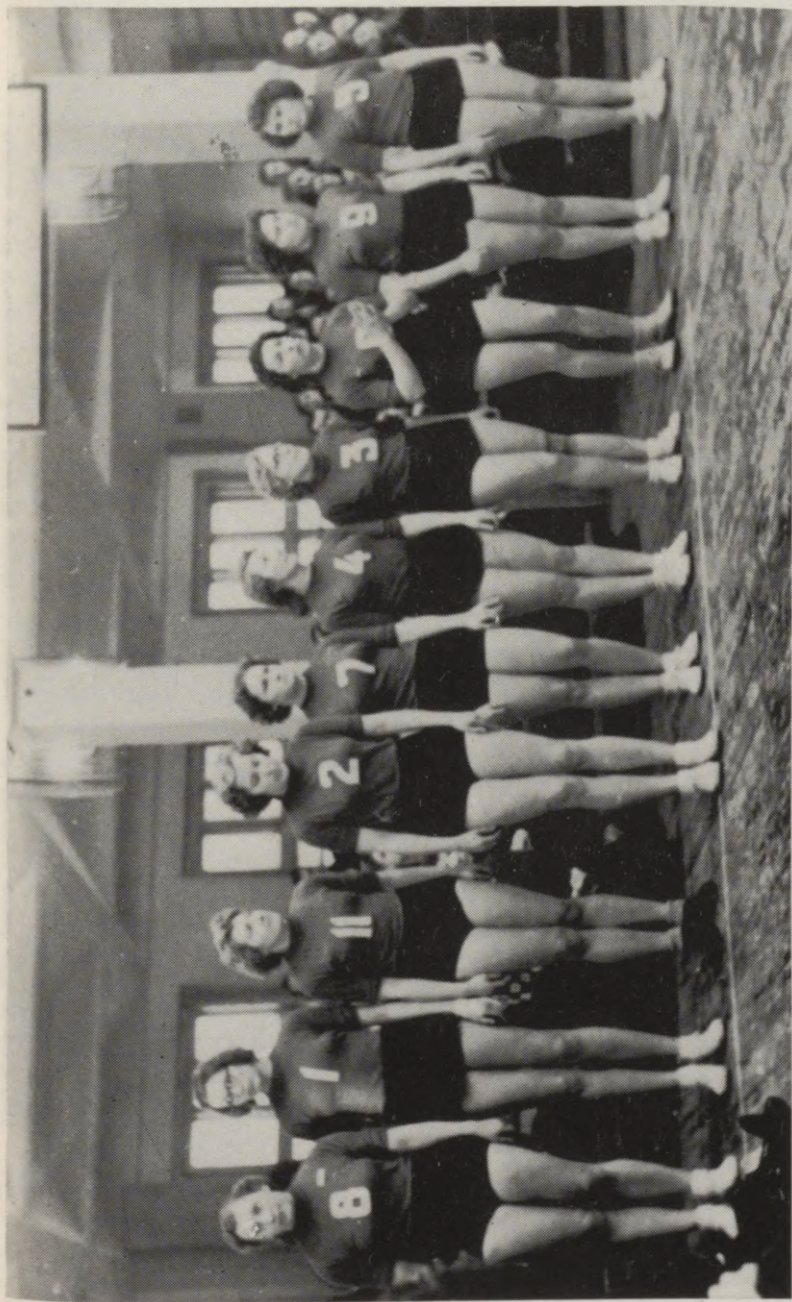

LVU pēc uzvaras pār stiprāku...

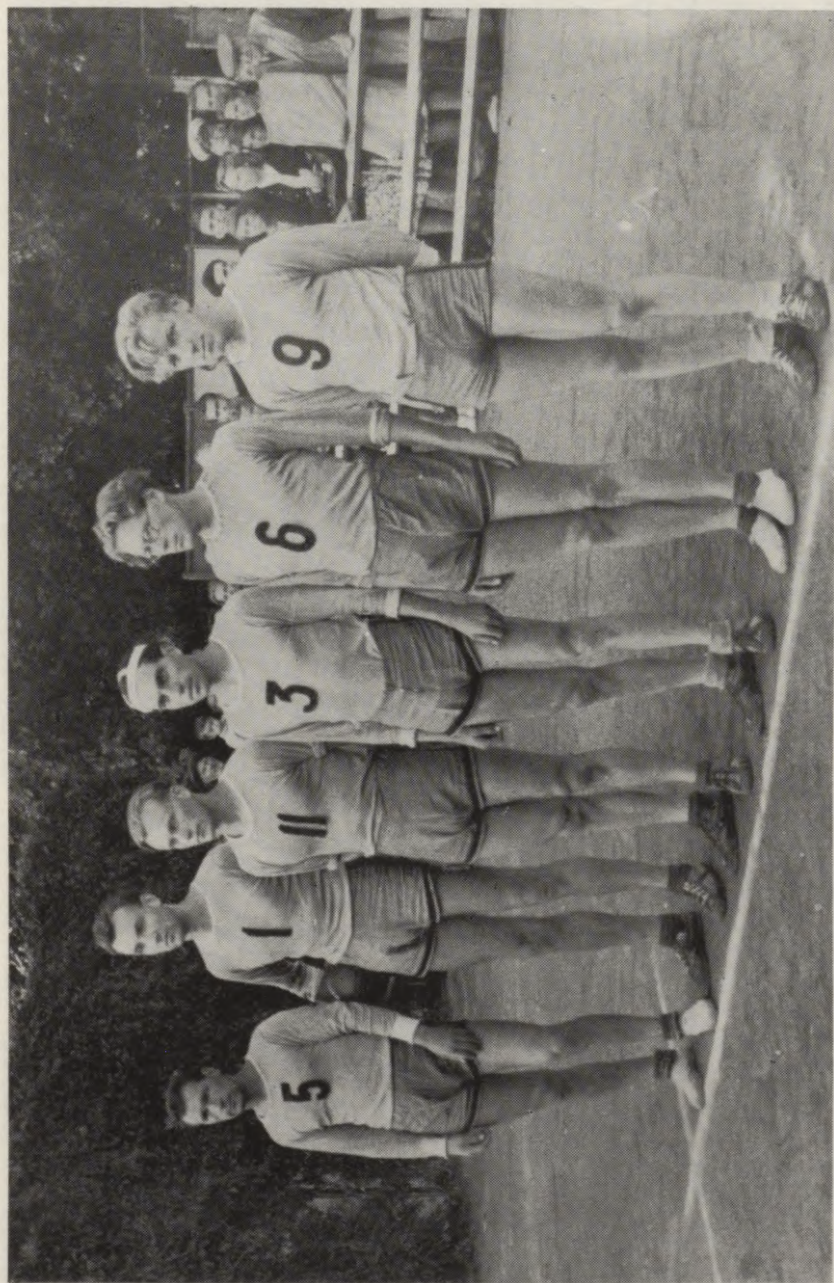
30-to gadu republikas volejbola čempionvienību sastāvs: E. Grass, E. Eltarmans, M. Švack, E. Neitmanis

50-tie gadi: Z. Lapiņa, A. Skujiņa, A. Troša, M. Klāva, L. Kovals treneris, L. Čēra, S. Lapsa, M. Korule, Dz. Zeltiņa.

50-to gadu otrā puse. LVU sievietes: S. Lapsa, V. Varkēviča, M. Kļava, L. Čera, A. Ozola, S. Plismane, M. Korule, L. Alksne, A. Trope, Dz. Zeltiņa.

LVU vīriņšī 50-tajos gados: L. Kovāls, sp. m. J. Veiskops, T. Millers, sp. m. G. Lūks, G. Kravinskis, sp. m. H. Lucis.

Rīgas pils. jauniešu izlases komanda 50-tajos gados: Freidenfelds, H.Lucis, Gasparsons, A.Andrejsons, J.Einars, L.Prusaks, I.Pētersons.

1957.g. Rīgas čempioni LLA komanda:
I.Ronis, R.Lasmonovičs, M.Eglītis, L.Freiborns, J.Lapiņš, J.Grīvs, E.Iesalnieks,
G.Blūms (treneris), I.Ilsters, V.Teterovskis.

"Radiotehnika" komanda (50-tie gadi):

G. Meščerskis, A. Apakovskis, G. Cadikovičs, I. Bugajenkovs, J. Labuckis, Z. Grigolunovičs, M. Amaljins (treneris), J. Košejevs, E. Iesalnieks,
B. Suhorevskis, M. Ozols.

RER komanda 60-tajos gados:

J. Frīdbergs, N. Žbanovs, R. Plismanis (treneris), G. Šučajevs, V. Pokulāns, J. Labuckis, V. Skrastrīnš, M. Šabanovs, M. Elelants, A. Čerņavskis.

1979. gada republikas čempiones RTU studentes:
I. Bačiloņa, L. Girvica, V. Bože, J. Apmanis (trenētis), M. Staļevska, A. Beķere, E. Ļūļa, S. Moldovska, L. Berge, E. Ozoliņa.

I. Baciļova, L. Ģirģica, V. Bože, J. Apimanis (treneris), M. Stajevska, A. Beķere, E. Čujā, S. Mirošovska, L. Beļģe, L. Ozoliņa.

1990. gada republikas čempioni RTU studenti:

Ē. Saulītis (treneris), A. Minuss, K. Ušakovs, A. Eida, G. Linde, P. Ogarikovs, R. Vaitonis, I. Treijs, A. Ģudiņš.

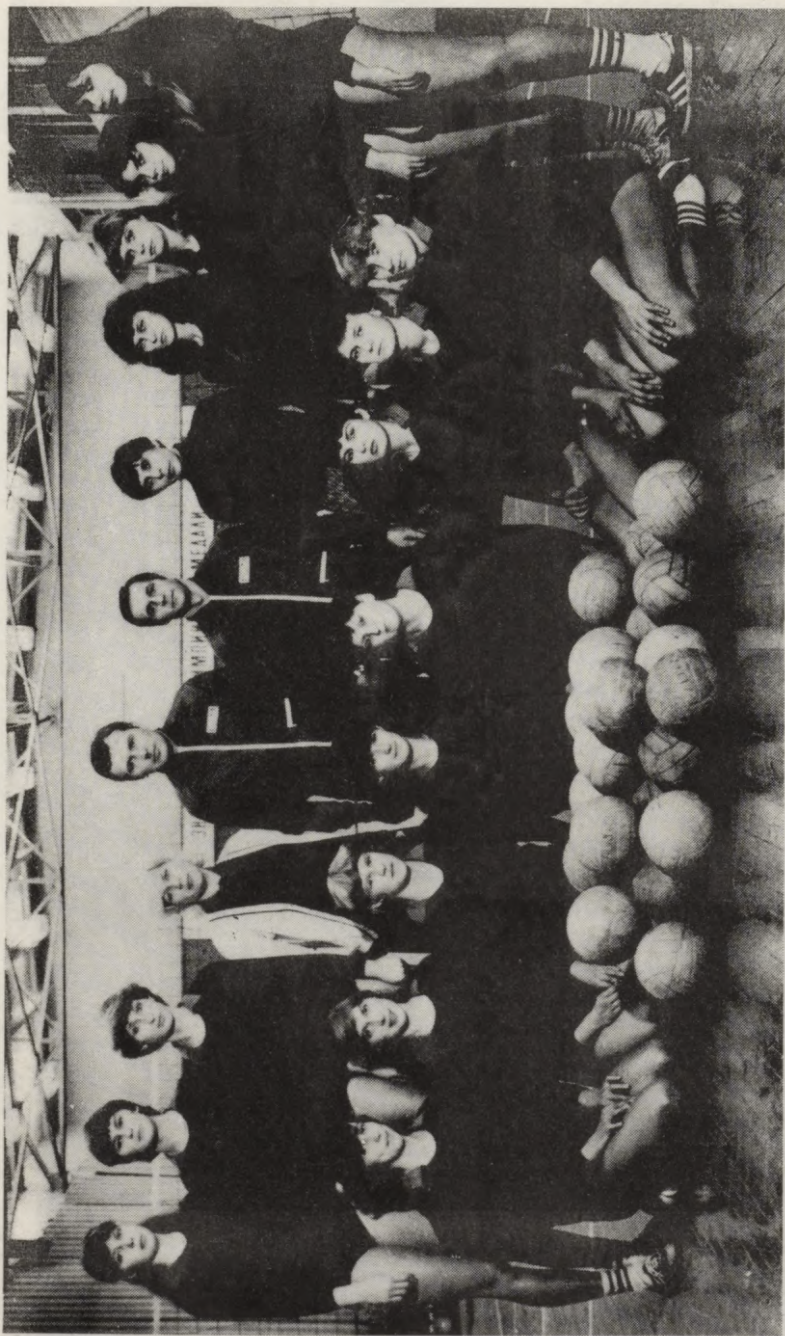
"Auroras" meistarokomanda 70-gadu sākumā pēc uzvaras Tallinas starptautiskajā turnīrā "Garais Hermanis". L. Luļa, O. Kazakova, I. Akalakovs, M. Stõrmann, V. Bärzins, V. Klavins, I. Strazds, A. Klavins, "Auroras" meistarokomandas dibinātājs un pirmais treneris.

A. Auziņš, M. Štormans, V. Bārzins, V. Klavins, I. Strazds, A. Klavins, "Auroras" meistarkomandas dibinātājs un pirmais treneris.

"Radiotehnikis" 70-ite gadi.

A. Rjabovs, V. Rubenis, A. Ķirkums, V. Tkačenko, G. Paršins (treneris), Z. Grigolunovičs, A. Strazdiņš, ārsts M. Kļava, komandas priekšnieks, G. Blūms, P. Seļivanovs, A. Šmēdiņš, S. Antipins, O. Antropovs, A. Keļķis, M. Rosovs, J. Deveikuss.

* Auroras * komanda - 80-tie gadi.

T. Baranova, D. Dzelme, M. Gorčakova, G. Drěska (komandas priekšniece), J. Labuckis (vec. treneris), J. Rubenis (treneris), S. Zāle (ārstē), I. Antone, A. Gulbe, I. Bondare, J. Plūce, M. Titarenko, A. Valtrops, V. Aistere, J. Jermolenko, T. Kopača, I. Bukāte, O. Rabbaviča, I. Polovinkina.

"Radiotehnika" komanda - PSRS 1984. g. čempionkomanda.

R. Vilde, P. Seļivanovs, A. Beļvičs, A. Rļabovs, B. Količins, R. Oļihvers, J. Bergmanis (kom. administrators), V. Lariņovs (treneris), G. Paršins (vec. treneris), K. Nikolajevs (kom. priekšnieks), O. Antropovs (treneris), I. Golubevs, R. Toropovs, S. Antipins, A. Ozoliņš, S. Buča, V. Bondars.

Labales 1980 g. an 1980 g. Serrpford an Eitropas sträckdjänske lammtrons 1981 g. Sestulla Serrpford.

"Auroras" komanda 1990. g.

J. Rubenis (treneris), Z. Griģolunovičs (galv. treneris), B. Filks (ārsts), A. Neretis (administrators), J. Korobeļņika, A. Satarajļbekova, I. Narbute, G. Drēska (kom. priekšniece), S. Rožlāpe, J. Pišukova, R. Grinvalde, J. Burtniece, S. Levinška, T. Samodahova, S. Čapa (masiere), A. Apine, A. Rosijska, I. Stroganova.

"Auroras" komanda 1991. g.
J. Hermans, I. Stroganova, S. Levinška, A. Apino, S. Linda, Ž. Strazdiņa, B. Fiksa (ārsti), S. Čapa (masiērs), G. Drāka (komandas priekšniece).

Sēdvolejbols jeb invalidvolejbols (1980. g. beigās).

T. Veinberga
Olimpiskā čempione (1968. g. Mehiko).

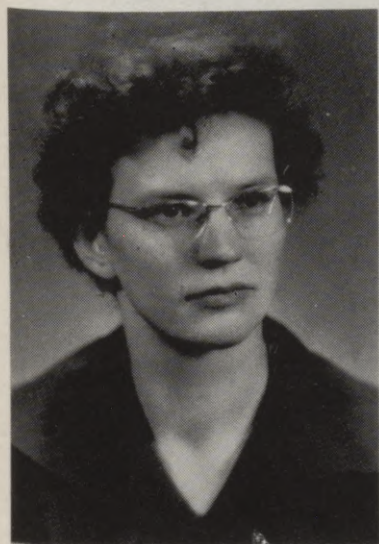
A. Rubene
Olimpiskā vicečempione (1964. g. Tokija).

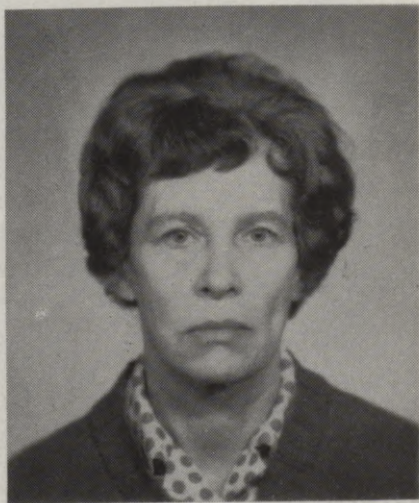
M.Sakse
Pasaules čempione (1952.g.).

S.Plismane
Pasaules čempione (1960.g.).

V.Varkēviča
Pasaules čempione (1956., 1960.g.).

R.Zembaha
PSRS volejbola goda tiesnese.

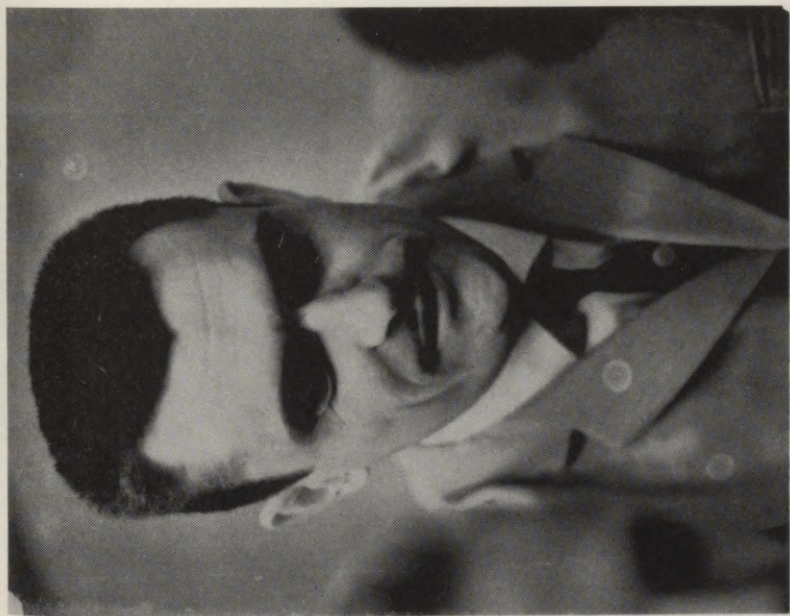
I. Bugajenkovs
Divkārtējs olimpiskais čempions (1964., 1968. g.).

P. Seļivanovs
Olimpiskais čempions (1980. g.), visu volejbola
augstāko titulu īpašnieks.

O. Antropovs
Olimpiskais čempions (1968. g.).

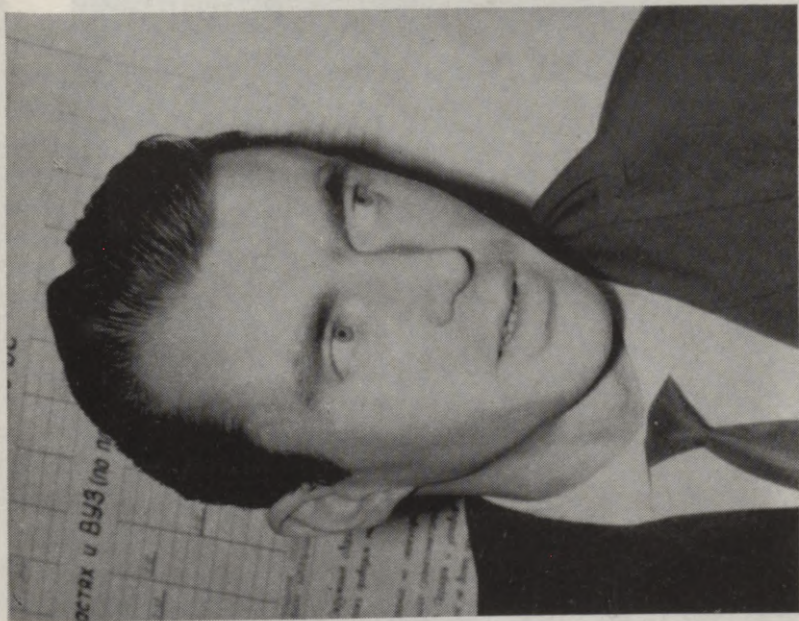
S. Lugaļo
Olimpiskais čempions (1964. g.).

R. Vilde
Olimpiskais vicečempions (1988. g.), viens no
populārākajiem 80-gadu volejbolistiem.

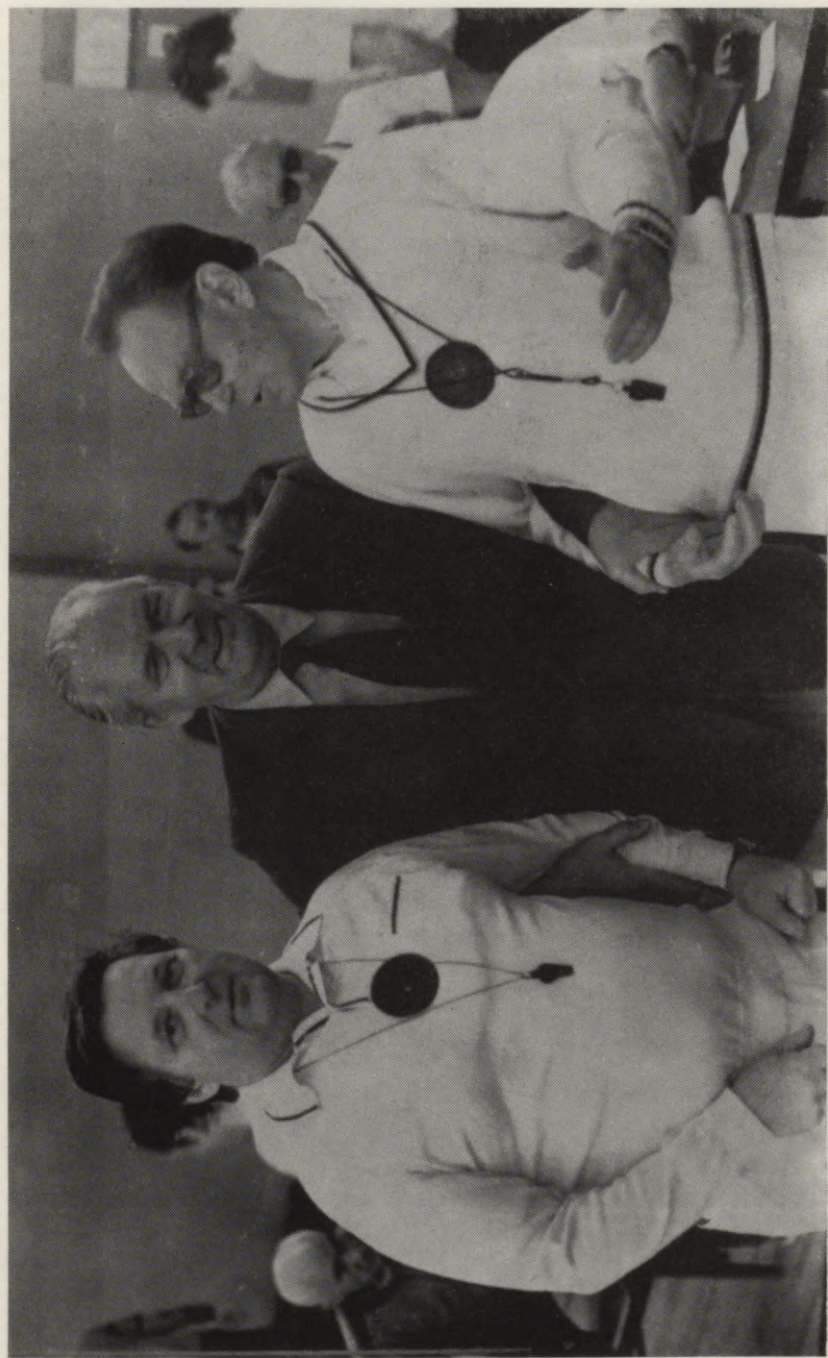
J. Košeļevs
Pasaules čempions (1952. g.).

E. Libiņš
Pasaules čempions (1960. g.).

J. Labuckis Pasaules čempions (1962. g.).

R. Pilsmanis, G. Blūms, F. Čers Starptautiskās kategorijas volejbola tiesneši.

A. Pētersons. Viens no volejbola celmlaužiem Latvijā.

M. Amalīns
PSRS Nopelniem bagātais treneris, "Radiotehnika" komandas
dibinātājs un pirmais treneris.

G. Paršins

PSRS Nopelniem bagātais treneris, ilggadējais "Radiotehnika"
komandas treneris.

L. Kovals

PSRS Nopelniem bagātais treneris, ilggadējais Latvijas sieviešu
izlases komandas treneris.

Sieviešu grupā savdabīgu rekordu uzstādījusi LVU vienība, izcīnot čempiona titulu no 1946. līdz 1991. gadam — piecpadsmit reizes.

Piecreiz čempiones bijušas LVFKI, «Auroras» un Daugavpils «Ķīmiķa» pārstāves.

Vīriešu grupā rekords pieder armijas pārstāvjiem — ASK vienībai, kuri čempiona godā bijuši divpadsmit reizes. Nedaudz mazāk — desmit reizes — RPI studenti; septiņas reizes — RER komanda.

Pēc kara 1946. gadā par pirmajiem republikas čempioniem vīriešu grupā kļuva sporta biedrības «Spartaks» pārstāvji A. Dimīters, G. Blūms, A. Gerasimovs, E. Klīve, L. Kovals, A. Žeibe. «Spartaka» pārstāvji bija čempioni arī 1949. gadā. Komandā vēl spēlēja P. Skrastiņš, E. Kronbergs, E. Lībiņš u.c. 1949. gadā nespēlēja L. Kovals un A. Žeibe. Komandu organizēja un vadīja G. Blūms.

Cetrus gadus (1947.—1948.) (1950.—1951.) čempionātā uzvarēja LVU vienība: J. Veiskops, T. Millers, G. Lūks, G. Kravinskis, H. Lucis, L. Kovals, A. Ailis, P. Kazāks, A. Žeibe, E. Gulbis, Z. Zviedris, K. Klētnieks, A. Heimānis, J. Pribegins. Treneris — A. Pētersons. Tas bija viņu pēdējais lielākais panākums. Līdz 1991. gadam LVU vīriešiem republikas čempiona nosaukumu izcīnīt vairs nav izdevies.

Volejbols strauji attīstījās pilsētās un laukos. Izauga daudzi jauni talantīgi volejbolisti. Jaunieši, kurus iesauca armijā, pulcējās Armijas sporta klubā. Nākamajos gados tur izveidojās spēcīga volejbola komanda, kas no 1952. līdz 1958. gadam nepārtraukti izcīnīja republikas čempiona nosaukumu. No 1952. līdz 1954. gadam komandas nosaukums bija AVN, bet no 1955. gada — ASK. Karavīru vienībā spēlēja tādi spēcīgi volejbolisti kā F. Čers, Obļezovs, Popovs, Silantjevs, Kauliņš, Glazovs, R. Plismanis, H. Lucis, E. Lībiņš, S. Marmozs, L. Pavļenkovs, N. Maksimovs, V. Kozlovskis, A. Maulvurfs, I. Sostaks, J. Čeksters, N. Titovs, Kijaško, A. Osis, I. Kupčs, V. Ogorskis, J. Suhackis, O. Dvoinihs u. c. Treneris — K. Petrovs. Pēc tam uz ilgāku laiku ASK savu uzvaru sēriju pārtrauca. Stafeti pārņēma LVFKI pārstāvji, nākamie RRR meistari («Radiotehniķis»).

1959. un 1960. gadā republikas čempiona nosaukumu izcīnīja jau spēcīga kļuvusi LVFKI komanda: J. Labuckas, B. Suharevskis, E. Gulbis, E. Iesalnieks, J. Veiskops, M. Ozols, G. Meščerskis, I. Bugajenkovs, J. Čeksters, J. Košeļevs. Treneris — M. Amaļins.

1961. gadā visiem volejbola draugiem par pārsteigumu negaidīti uzvarēja RPI studentu komanda.

1958. gadā no LVU atdalījās un RPI iekļāvās vairākas teh-

nisko zinātņu fakultātes. Šo fakultāšu studenti, no kuriem galvenokārt veidojās volejbola komanda, kļuva par jaunā institūta pirmajiem čempioniem: A. Vanags, D. Stakelbergs, O. Valters, A. Liepiņš, M. Ertners, J. Putniņš, V. Karusēvičs, S. Svarēns, A. Lidums, Zinovjevs. Treneris — J. Apmanis.

Dažus gadus ļoti spēcīga komanda bija EZP, kuru noorganizēja un trenēja G. Blūms. 1962. gadā tā kļuva par republikas čempionu vienību. Spēlēja I. Bugajenkovs, Ē. Saulītis, A. Kadišs, Z. Šteins, B. Suharevskis, J. Ruks, A. Ķīgelis, M. Korņevskis, A. Apakovskis, J. Kačevskis, E. Āboliņš.

No 1963. līdz 1966. gadam čempioni bija RER komanda, kuras pamatkodolu veidoja bijušie ASK meistari H. Lucis, V. Kozlovskis, R. Plismanis; kā arī J. Auziņš, V. Sisojevs, G. Sustjajevs, V. Eiduks, S. Sabanovs, J. Lietavietis, J. Kriščenko, A. Ulpe, A. Švecovs, A. Osis. Treneris — R. Plismanis.

1967. gada čempioni — ASK M. Palms, A. Rolinskis, V. Lavrinovičs, V. Lukjanovs, V. Kaupužs, O. Indrašs, V. Zigirskis, A. Sosulu, I. Balodis. Treneri — A. Rolinskis, A. Smirnovs.

Turpmākajos gados Daugavpilī spēcīgu komandu izveidoja «Ķīmiķa» treneris Z. Grigoļunovičs; 1968. un 1969. gadā kļuva par republikas čempionu. Spēlēja: Z. Grigoļunovičs, J. Deveikuss, A. Prževoskis, V. Karnaduts, N. Jevstifejevs, A. Pavlovs, G. Cadiķovičs, M. Aļiškevičs, V. Melņičenko, V. Viktorovs, V. Iljiņecs, A. Domčenko.

1970. gadā čempionātā uzvarēja RPI vienība: M. Palms, V. Atvars, G. Sufa, P. Selivanovs, J. Kahanovičs, A. Strazdiņš, J. Abramovs, L. Čerņevskis, E. Augustinskis, M. Maike. Treneris — Ē. Saulītis.

1971. gadā uzvaru čempionātā pilnā sastāvā izcīnīja RRR meistari: I. Bugajenkovs, O. Indrašs, J. Rimeicāns, H. Skudra, E. Iesalnieks, O. Bržezinskis, J. Labuckas, G. Meščerskis, A. Strazdiņš, R. Koratuns, D. Pāvels, G. Fogelsons, M. Elefants, J. Kalnozols. Treneri — G. Paršins, Z. Grigoļunovičs.

No 1972. līdz 1974. gadam atkal par čempioniem kļuva RER pārstāvji: J. Labuckas, M. Elefants, L. Kornoņenko, M. Pekalis, N. Žbanovs, L. Čerņevskis, J. Mežkungvs, V. Skrastiņš, V. Solovjevs, M. Palms, A. Ulpe, J. Frīdbergs, A. Liepiņš, A. Jakuševs. Treneris 1972. un 1973. gadā — R. Plismanis; 1974. gadā — M. Elefants.

Trīs gadus pēc kārtas uzvarēja RPI pārstāvji. 1975. un 1976. gadā studenti: E. Augustinskis, I. Strapcēns, V. Kutņenko, V. Tormozovs, A. Sproga, V. Jankovskis, V. Rubenis, I. Bērziņš, V. Jefimenko, T. Čakšs, I. Melderis, P. Selivanovs, A. Kaļķis, I. Naglis, A. Šmēdiņš, V. Ivaščenko, J. Ivanovs, A. Rjabovs.

1977. gadā uzvarēja republikas junioru izlase, kura trenējās

un startēja ar nosaukumu RPI: A. Nelsons, J. Ziediņš, F. Ivanovs, S. Košeļevs, G. Kalniņš, A. Kaļķis, I. Naglis, A. Rjabovs, B. Kolčins, R. Alksnis, U. Garklāvs. Treneris — Ē. Saulītis.

1978. gadā, trešo reizi republikas meistarsacīkšu vēsturē, čempiona tituls nepaliek rīdziniekiem. Šoreiz to izcīna «Ozolnieku» PMK 13, kur pēc «lielā sporta» gaitu beigšanas pulcējušies vairāki bijušie republikas izlases komandas spēlētāji: A. Strazdiņš, E. Ķirkums, V. Isačenko, J. Deveikuss, H. Skudra, O. Indrašs, M. Eidiņš, V. Krūmiņš, I. Balodis un spēlētājs treneris J. Rimeicāns.

1979. gadā atjauninātā sastāvā uzvarēja RPI: F. Ivanovs, A. Nelsons, D. Kalniņš, S. Košeļevs, U. Garklāvs, A. Bormanis, R. Alksnis, J. Āboliņš, A. Rjabovs, A. Kaļķis. Treneris Ē. Saulītis.

1980. gadā «Ozolnieku» PMK 13 vienība, pastiprināta ar J. Pēdu, J. Liepu, D. Kolu un J. Grantiņu, atkārtoti izcīnīja uzvaru čempionātā un kārtis ceturto reizi aizceļoja no Rīgas.

1981. gadā uzvaru republikas meistarsacīkstēs pirmoreiz izcīnīja karaskolas pārstāvju vienība «Vimpelis»: A. Beļevičs, F. Ivanovs, A. Jēkabsons, V. Zužeilo, P. Pahtra, J. Gaidjukovs, V. Lagzdiņš, R. Toropovs, A. Šmēdiņš, A. Freibergs, E. Balodis. Treneris — A. Smirnovs.

Turpmākajos gados čempiona titulus izcīnīja pārmaiņus RPI un ASK vienības.

1982. un 1983. gadā — RPI. 1982. gadā spēlēja: I. Naglis, A. Bunka, V. Astafjevs, S. Buča, A. Kaļķis, O. Baumanis, I. Āboliņš, A. Rjabovs, J. Ivanovs, V. Pumpa, J. Mačtams, P. Selivanovs, D. Kalniņš. 1983. gadā komandā spēlēja arī A. Veldre, R. Ilenāns, A. Rozenbahs, V. Bondars. Treneris — Ē. Saulītis.

No 1984. līdz 1987. gadam republikas čempionātā uzvarēja ASK komanda: 1984. un 1985. gadā komandu trenēja V. Tkačenko. Spēlēja: A. Ozoliņš, I. Čerņavskis, A. Agafanovs, A. Bražonis, S. Novikovs, V. Lagzdiņš, V. Raščotins, A. Kiseļevs, V. Bondars, K. Nauts, R. Kolosovs, M. Rosovs, V. Vilkaušs, A. Semenkovs. 1986. gadā — treneris M. Rosovs. Komandā spēlēja: V. Kiseļevs, A. Šnepsts, V. Lagzdiņš, A. Semenkovs, J. Kvedarovičs, V. Vilkaušs, A. Skrjaba, V. Gasjuns, S. Sinkevičs, V. Šmetovs. 1987. gadā spēlēja: V. Lagzdiņš, A. Bunka, A. Jakovičs, J. Šnepsts, R. Voitkuns, A. Jēkabsons, A. Šemetovs, V. Orbidans, R. Kvartūns, O. Gaiss, A. Sļagovskis. Treneri: V. Tkačenko, M. Rosovs.

1988. un 1989. gadā čempiona titulus atkal atguva RPI. 1988. gadā komandā spēlēja: A. Vanags, S. Buča, P. Ogarkovs, A. Alsbergs, J. Treijs, A. Minuss, R. Vaironis, J. Kudrjavcevs, A. Grigorenko. 1989. gadā: A. Eida, A. Vanags, S. Buča, P. Ogarkovs, A. Alsbergs, A. Gudiņš, S. Ķinēns, A. Aņisimovs, A. Vai-

rogs. Treneris — Ē. Saulītis. Arī 1990. gadā RPI komanda izcīnīja čempiona titulu. Komandā iepriekšējam sastāvam nāca klāt K. Ušakovs, B. Stepanovs, bet nespēlēja A. Alsbergs un S. Ķinēns. Treneris — Ē. Saulītis. (4. tab.). 1991. gadā par čempioniem kļuva Bauskas PMK «Celtnieka» vienība — A. Bunka, V. Janovskis, V. Vilkaušs, A. Alsbergs, A. Semetovs un spēlejošais treneris D. Kalniņš.

Kā sieviešu, tā vīriešu grupā spēles republikas meistarsacīkstēs ritēja ļoti spraigi. Vadošās komandas bija apmēram vienādos spēkos. Spēlēs uzvaru bieži vajadzēja izcīnīt piecos setos un čempiona titula iegūšanai jāriko pārspēles. Bez tām komandām, kuras izcīnīja uzvaras republikas čempionātos, spēcīgas sieviešu un vīriešu volejbola vienības bija arī citiem sporta klubiem un biedrībām — «Dinamo», «Lokomotive», «Darba rezerves» u.c. Šo komandu pārstāvji ir guvuši godalgotas vietas republikas meistarsacīkstēs un izcīnījuši pirmās vietas Rīgas čempionātos. Piemēram, vīriešu grupā LLA uzvarēja 1959. gadā, «Dinamo» — 1971. gadā. «Lokomotive» — 1969. gadā un 1972. gadā. Vēl Rīgas čempiona godā bijušas firma «Rīga» 1986. un 1988. gadā un padomju saimniecība «Rīga» 1989. gadā un 1990. gadā.

VEF sieviešu komandas pārstāves par čempionēm kļuva 1962. gadā. Vispār Rīgas čempionu sarakstā galvenokārt figurē to komandu nosaukumi, kuras uzvarējušas arī republikas meistarsacīkstēs.

1941. gadā Rīgas meistarsacīkstes notika arī jauktām komandām — 3 vīrieši un 3 sievietes. Piedalījās tā laika labākās volejbolistes un volejbolisti.

Īpaša loma republikas volejbola attīstībā ierādāma lauku rajonu sporta biedrībai «Vārpa» (1949.). Tās ietvaros volejbola darbs aktīvi noritēja Valmieras, Jēkabpils, Jelgavas, Kuldīgas un Liepājas rajonos, no kurienes arī galvenokārt nāca labākie un talantīgākie spēlētāji. «Vārpa» regulāri organizēja lauku rajona sporta spēles, «Vārpas» čempionātus un piedalījās Vissavienības lauku sporta biedrību sacensībās. Pirmie panākumi «Vārpas» volejbolistēm saistījās ar 1962. gadu, kad tās Vissavienības lauku sporta biedrību sacensībās izcīnīja otro vietu. 1981. gadā «Vārpa» ieguva Vissavienības lauku sporta biedrību čempiona nosaukumu. Komandu galvenokārt veidoja Valmieras stikla šķiedras rūpnīcas spēlētājas, kuras vairākus gadus spēlēja republikas «A» klasē un 1983. gadā kļuva par republikas čempionēm. Labākās Valmieras spēlētājas bija V. Martinšone, M. Pole u.c. Treneris K. Greiškalns. (Skat. republikas meistarsacīkstes.)

Vēlākos gados komandas meistarības līmenis kritās, bija jāat-

stāj «A» klasī un vienība izira. Otrā visu laiku spēcīgākā «Vārpas» sieviešu komanda bija Jelgavas rajona lauku sporta klubā «Ozolnieki», kura vairākkārt izcīnīja biedrības čempiona nosaukumu. Vīriešiem par čempioniem bijuši Bauskas PMK komanda, PMK 13 «Ozolnieki» u. c.

1987. gadā sakarā ar republikas sporta biedrību reorganizāciju «Vārpa» savu darbību pārtrauca. Turpmāk visi bijušie «Vārpas» kolektīvi sacensībās piedalījās kā BAFSB «Daugavas» kolektīvi. Pēc diviem gadiem «Vārpa» atkal atguva tiesības pastāvēt un 1989. gadā tās čempionātos un lauku rajonu sporta spēlēs jau piedalījās vairāk kā 20 vīriešu un 10 sieviešu volejbola komandu. 80-to gadu beigās sporta biedrībā «Vārpa» izveidojās vairākas spēcīgas vīriešu komandas: kolhozā «Carnikava», padomju saimniecībā «Ogre», bet padomju saimniecība «Rīga» 1989. un 1990. gadā izcīnīja Rīgas čempiona nosaukumu. «Vārpas» labāko treneru vidū jāmin J. Kačevskis, A. Spārniņš, V. Vilce, K. Greiškalns, R. Eida-Zeberliņa, I. Balodis, A. Strazdiņš u. c. Aktīvākie tiesneši: O. Sebris, G. Skudra, J. Teko, E. Gaišais u. c. Vairāk kā 30 «Vārpas» volejbolisti sasniedza PSRS sporta meistara un sporta meistara kandidāta nosaukumam atbilstošu spēles meistarības līmeni. Daudzi treneri sekmīgi strādāja ar jaunās paaudzes pārstāvjiem: J. Freimanis Jelgavā, V. Spārniņš Viesītē, A. Līdums Grobiņā, A. Zankovskis Aizputē u. c.

No 1958. gada par nozīmīgu sporta sarīkojumu republikā kļuva Latvijas augstskolu sporta klubu (LASK) spartakiādes, kurās iekļāva arī volejbolu. Pirmās LASK meistarsacīkstes notika atklātos laukumos «Daugavas» stadionā.

Sākumā studentu spēlēs varēja piedalīties visi augstskolu sporta klubu biedri — neklātienes un vakara nodaļu studenti, pasniedzēji un nestudējošie sportisti. Nolikumus bieži mainīja. Vēlāk sacīkstēs atļāva piedalīties tikai klātienes studentiem. Augstskolas sadalīja divās grupās, dalījuma pamatā studentu fiziskā sagatavotība, kā arī mācību iestādes profils.

Pirmajā grupā ietilpa humanitāro un tehnisko zinātņu augstskolas (RPI, LVU, LVFKI, RCAII, LLA, RMI). Otrajā grupā — pedagogijas un mākslas augstskolas (LVK, VMA, DPI u. c.). Pirmajos gados, vairākas augstskolas pārmaiņus izcīnīja čempionu titulus. Vēlāk pirmajā grupā aizvien izteiktāk izpaudās RPI pārkums. No 60-to gadu vidus līdz 1988. gadam par LASK spartakiādes uzvarētājam nepārtraukti kļuva Rīgas Politehniskā institūta studentes. 1989. gadā LASK spartakiādē uzvarēja LVFKI pārstāves, bet 1990. gadā — LU (kā 1990. g. pārdēvēja LVU).

Vīriešu grupā 32 gadu laikā čempionu godā pārmaiņus bijušas gandrīz visas augstskolas (izņemot RMI). 1972. gadā — LVU, 1977. — RPI, 1978. — LVFKI, 1979. — RPI, 1980. —

RCAII, no 1981. līdz 1985. gadam — RPI, 1986. — RCAII, (1987.—1989.) RPI, 1990. gadā — RTU (tā 1990. g. pārdēvēja RPI).

Par labākajām un spēcīgākajām augstskolu komandām neapšaubāmi jāatzīst RPI sieviešu (treneris J. Apmanis) un vīriešu vienības (treneris Ē. Saulītis). Otrajā grupā pēdējos gados par spēcīgākajām uzskatāma Daugavpils Pedagoģiskā institūta sieviešu un vīriešu volejbola komandas.

Gandrīz tikpat senas kā LASK spartakiādes bija arī trīs Baltijas republiku augstskolu studentu volejbola komandu sacensības. Sacensībās, kas ik gadus notika pārmaiņus Igaunijā, Latvijā un Lietuvā, spēlēja šo republiku studentu izlases vienības. Mūsu komandas pēdējos septiņpadsmit gados piecpadsmit reizes guvušas labus panākumus. Komandas kodolu veidoja RPI studentu vienības. Sievietes čempiona nosaukumu izcīnījušas 1970., 1972., 1975., 1979., 1981., 1982. gadā, bet otro vietu ieguvušas 1973., 1974., 1976., 1978., 1980., 1985., 1986., 1987. gadā.

Vīriešu komanda šajās sacensībās čempiona nosaukumu izcīnījusi 1970., 1972., 1975., 1987. gadā, bet otrajā vietā palikusi 1971., 1973., 1974., 1976., 1977., 1982., 1983., 1985., 1986. g.

1988., 1989. un 1990. g. spēles nenotika. PSRS notika arī Vissavienības mēroga studentu sporta spēles (reizi četros gados), kuras vadīja sporta biedrība «Burevestņik». Mūsu republikas studenti neieklāvās šajā sporta biedrībā, tādēļ spēlēs piedalījās tikai epizodiski, t. i., gadījumos, kad sacensību nolikums to atļāva.

Pirmos lielākos panākumus Vissavienības studentu spēlēs mūsu studenti guva jau 1950. gadā Ļeņingradā. LVU sieviešu komanda izcīnīja pirmo vietu. (Vīrieši nepiedalījās.) Komandā spēlēja: Z. Lapiņa, I. Ruka-Prauliņa, I. Bērziņa-Belova, Dz. Uztupe-Karamiševa, M. Auziņa-Kļava, L. Kampe-Alksne un S. Lēve-Lapsa. Treneris — A. Pētersons.

1964. gadā spēles notika Rīgā. RPI sievietes izcīnīja otro vietu. Vīrieši neieklāja finālā. Līdz 1983. gadam mūsu republikas pārstāvji Vissavienības studentu sporta spēlēs nepiedalījās, bet 1984. gadā sievietes izcīnīja ceturto vietu, vīrieši — sesto. Treneri: sievietēm — J. Apmanis, vīriešiem — Ē. Saulītis. Vēlāk mūsu komandas nav piedalījušas.

Bez Rīgas un republikas meistarsacīkstēm sporta biedrības, klubi, uzņēmumi, iestādes un daudzas citas organizācijas rikoja savas internās spēles, piedalījās rajonu spartakiādēs, sacentās savā starpā. Tādas vissavienības mēroga sporta biedrības, kā «Lokomotive», «Dinamo» u. c. rikoja Vissavienības meistarsacīkstes biedrību ietvaros. Gandrīz visas komandas iespēju robežās organizēja spēles ar ārzemju klubiem gan pašu mājās, gan izbraukumos. Turnīri notika skolēniem, jauniešiem, junioriem, pieaugu-

šiem, veterāniem, invalīdiem. Spēlēja gan telpās, gan brīvdabas laukumos, gan pludmalē. Rezultāti, sacenšoties ar citu republiku vai valstu pārstāvjiem, visumā bija labi.

Šajā laikposmā volejbols kļuva par vienu no vadošajiem sporta veidiem republikā.

Ilgus gadus volejbola sacensībts saistīja skatītāju interesi un bija kupli apmeklētas. Taču vēlākajos gados, strauji attīstoties hokejam, rokasbumbai un citiem sporta veidiem, skatītāju intereses sāka dalīties, un Rīgas un republikts volejbola sacensībās apmeklētāju skaits palēnām samazinājās. Volejbola popularitāte tomēr nekļuva mazāka. Interese tika pievērsta Vissavienības un starptautisktjām sacensībām, kuras arvien biežāk notika Rīgā.

REPUBLIKAS VOLEJBOLA IZLASES KOMANDU STARTI VISSAVIENĪBAS SACENSĪBĀS

Pirmo reizi mūsu republikas pārstāvji ar citu republiku volejbolistiem tikās 1946. gadā Odesā, kur notika PSRS IX čempionāts. Latviju pārstāvēja Universitātes sieviešu komanda LVU un sporta biedrības «Spartaks» vīri. Abas šīs komandas bija republikas čempioni. Saskaņā ar to gadu nolikumu, Vissavienības meistarsacīkstēs varēja piedalīties republiku čempionātu uzvarētāji, nevis republikas izlase.

Sacensībās ar citu republiku komandām mūsējie izskatījās diezgan bezpalīdzīgi. Izrādījās, ka pārējo spēles māka ir augstāka un daudzveidīgāka. Pretinieki viegli nobloķēja mūsu uzbrucēju standartgremdes. Bet citu līdzekļu punktu iegūšanai mūsējo arsenālā nebija. Pretiniekiem bija laba un precīza aizsardzība, daudzveidība kombinācijās un uzbrukumā. Mūsu uzbrucēju spēles tehnika būtiski atšķīrās — izdarot lēcieni gremdei, volejbolisti atspērās ar vienu kāju, bet pretinieki — ar abām. Atspēroties ar abām kājām, radās lielākas iespējas bloka apiešanai.

Vienīgi mūsu volejbola bumbas uzskatīja par labākām — jau toreiz tās bija ar ventili (dēvētas ventilbumbas) un absolūti apaļas. Ar balsu vairākumu priekšlikumu spēlēt ar tām noraidīja un cīņas notika ar diezgan neapaļām šnorētām bumbām. Tas, protams, nebija iemesls Latvijas volejbolistu vājam startam. Lielu atpalcību varēja vērot tehnikā un taktikā. 18 komandu starpā mūsu komandas ierindojās 14. un 16. vietās.

Secinājumus no šim un arī no vairākām citām sacensībām, kur panākumi nebija labāki, izdarīja gan komandu vadītāji, gan treneru padome. To gadu galvenais volejbola speciālists — treneris A. Pētersons, kurš strādāja ar universitātes sieviešu un vīriešu komandām, daudz darija spēles limeņa paaugstināšana

pilnveidojot un uzlabojot tradicionālo treniņu metodiku. Taču lūzums nenāca tik ātri. Lēna bija paaudžu maiņa. Komandas iesaistīja gara auguma spēlētājus, izmēģināja jaunus taktikas variantus, tikai 50-to gadu sākumā tas deva pirmos panākumus. Līdz tam ne sievietes, ne vīriešu komandām Vissavienības sacensībās neizdevās ierindoties augstāk par 10. vietu.

No 1946. līdz 1951. gadam republikas sievietes izlasē spēlēja volejbolistes H. Graudiņa, V. Briede, L. Briede, E. Plēpe, Z. Lapiņa, A. Sveice, A. Puriņa, I. Bērziņa, T. Kalniņa, A. Hermanovska, M. Korule, Dz. Uztupe, M. Auziņa, S. Lēve, I. Ruka, L. Kampe. Treneris — A. Pētersons. Vīriešiem republikas krāsas aizstāvēja G. Blūms, A. Ailis, A. Gerasimovs, A. Dimiters, A. Zeibe, E. Klīve, A. Heimanis, P. Kazāks, P. Skrastiņš, L. Kovals, J. Veiskops, H. Lucis, G. Kravinskis, G. Lūks, T. Millers, E. Kronbergs, H. Krūmiņš, V. Klestrups, K. Petrovs. Par izlases treneriem strādāja J. Tehts, A. Ailis un A. Pētersons.

Priecīgs notikums republikas sievietes volejbola dzīvē bija panākums 1951. gadā Vissavienības 8 pilsētu turnīrā Tallinā. Mūsu sievietes izlase spēcīgā konkurencē izcīnīja 3. vietu, kas jāuzskata par tās pirmo nopietno panākumu. (Treneris L. Kovals.)

Gadu vēlāk — 1952. gadā — Vissavienības XV čempionātā Ļvovā sievietes ierindojās 6. vietā, tas jau bija labs sasniegums.

Vīrieši gan izcīnīja tikai 12. vietu, taču arī nodemonstrēja labu volejbolu. M. Saksi un J. Košeļevu iedalīja Vissavienības izlases komandas kandidātos. Abas komandas vadīja spēlētājs treneris L. Kovals.

1952. gada pasaules čempionātā Maskavā M. Sakse un J. Košeļevs kļuva par pirmajiem Latvijas sportistiem pasaules čempioniem.

Piedalīšanās Vissavienības sacensībās ievērojami sekmēja republikas komandu meistarības izaugsmi. 1952. gads kļuva par pāversiena punktu visā republikas volejbola attīstībā.

Sieviešu izlases komandas

Latvijas sievietes volejbola izlases komandu, kura no 1952. līdz 1962. gadam Vissavienības arēnā startēja kā sporta biedrības «Daugava» LVU kolektīvs, bieži papildināja ar citu vienību labākajām volejbolistēm. Komanda ieguva nedalītu atzinību un izvirzījās par vienu no vadošajām valstī. Ievērojamākie rezultāti: 1954. gadā — 3. vieta PSRS pirmajās ziemas meistarsacīkstēs Rīgā, 1955. gadā — 2. vieta VACP spartakiādē Maskavā, 1956. gadā 3. vieta Vissavienības ziemas meistarsacīkstēs, 1958. gadā —

1. vieta VACP spartakiādē Maskavā, 1959. gadā — 3. vieta PSRS Tautu II spartakiādē. Šajā posmā Latvijas izlasi trenēja L. Kovals, kuram par augstas klases sportistu sagatavošanu piešķīra PSRS Nopelniem bagātā trenera goda nosaukumu.

No 1952. līdz 1962. gadam PSRS sporta meistara nosaukumu piešķīra M. Saksei (1952), M. Korulei (1953), S. Lapsai-Lēvei, S. Plismanei-Vēgnerei, M. Rubenei-Rimšai, I. Alksnei-Kampe, A. Tropai-Kazakai, L. Cerai-Rengartei (1954), V. Varkēvičai (1956), A. Vilciņai (1958), R. Aistere, L. Jegorovai (1959), V. Blaževičai (1960), R. Nosovai, L. Auziņai (1962). S. Plismanei 1960. gadā piešķīra PSRS Nopelniem bagātās sporta meistarē nosaukumu.

LVU komanda trīs reizes spēlēja ārzemēs: 1957. gadā Ķīnā, kur sešās spēlēs guva piecas uzvaras, 1959. gadā Čehoslovākijā, kur vienreiz uzvarēja un vienreiz zaudēja šīs valsts izlasei. 1960. gadā Polijā sešu valstu turnīrā LVU komanda izcīnīja 3. vietu.

Arī Rīgā notika vairākas sacensības ar ārzemju komandu piedalīšanos. 1954. gadā ar Ķīnas TR komandu, 1956. gadā — ar Bulgārijas komandu (zaudējums ar 1:3), 1959. gadā LVU izlase spēlēja ar Polijas komandu; šo spēļu rezultāti 3:2 un 1:3. Tajā pašā gadā LVU viegli uzvarēja Ungārijas Belojanicas radio-rūpnīcas volejbolistes 3:0. Ar Ungārijas pārstāvēm sacentās arī «Rīgas auduma» komanda un uzvarēja 3:1.

50-to gadu izcilākās sportistes:

Minjona Sakse (1930), (173), PSRS sporta meistare (1952), pasaules čempione (1952), Eiropas čempione (1958), Vispasaules jaunatnes festivāla čempione, 1953, 1955, 1957 Vispasaules studentu sporta spēļu čempione (1954), «Daugavas» komandā spēlēja no 1951. līdz 1960. gadam, PSRS izlasē — no 1951. līdz 1959. gadam. Piedalījās sacensībās Rumānijā, Bulgārijā-Čehoslovākijā, Ungārijā, Ķīnā un Polijā. Apbalvota ar ordeni «Goda Zīme»;

Skaidrīte Plismane (Vēgnere) (1933), (168), PSRS Nopelniem bagātā sporta meistare (1960), pasaules čempione (1960), Vispasaules studentu sporta spēļu čempione (1954), «Daugavas» komandā spēlēja no 1953. līdz 1963. gadam, PSRS izlasē no 1954. līdz 1958. gadam un no 1960. līdz 1962. gadam. Piedalījās sacensībās Brazīlijā, Ķīnā, Bulgārijā, Čehoslovākijā, Rumānijā, Ungārijā, Polijā, Francijā un Dienvidslāvijā. Apbalvota ar medaļu «Par darba varonību»;

Lia Alksne (Kampe) (1930), (166), PSRS sporta meistare (1955), Vispasaules studentu sporta spēļu čempione (1954). «Daugavas» komandā spēlēja no 1950. līdz 1957. gadam, PSRS izlasē — no 1953. līdz 1954. gadam. Piedalījās sacensībās Ungārijā;

Valentīna Varkēviča (1934), (184), PSRS sporta meistare (1956). Pasaules čempione (1956, 1960), Eiropas čempione (1958). «Daugavas» komandā spēlēja no 1954. līdz 1968. gadam, PSRS izlasē startēja no 1955. līdz 1960. gadam. Piedalījās sacensībās Polijā, Čehoslovākijā, Rumānijā, Bulgārijā, Dienvidslāvijā, VDR, Brazīlijā, Francijā. Apbalvota ar medaļu «Par darba varonību»;

Anna Vilciņa (Maksimenko) (1938), (168), PSRS sporta meistare (1958). Eiropas čempione (1958). Spēlēja «Daugavas» izlasē no 1955. līdz 1962. gadam, PSRS izlasē — no 1957. līdz 1958. gadam. Piedalījās sacensībās Čehoslovākijā, Polijā, Ķīnā.

No 1952. līdz 1962. gadam republikas izlases komandā spēlēja arī M. Auziņa, Z. Lapiņa, A. Kļaviņa, I. Ruka, A. Šveice, I. Ansberga, Dz. Kazāka, A. Gintere, I. Mazdrēviča, A. Meldere, V. Ozola, L. Meļkova, A. Kazāka, R. Straupe u. c.

Neskatoties uz komandas diezgan stabilo sniegumu, BASB «Daugava» vadība, cerībā uz volejbola augšupeju, ieviesa izmaiņas. Lai rastu plašāku finansiālo rocību, komandu piesaistīja Rīgas pusvadītāju aparātu būves rūpnicai «Elektrons». Šādu nosaukumu līdz 1965. gadam ieguva arī komanda. Par treneri uzaicināja E. Saulīti. Komandā iesaistījās jaunas spēlētājas — sākumā A. Biltauere, M. Ābola, B. Barloti, vēlāk S. Līdeka, R. Gulēna, I. Ukstiņa, T. Veinberga, D. Kalniņa, L. Auziņa, N. Kļučinska un M. Tauriņa.

1963. gada PSRS ziemas čempionātā komanda ieguva 6. vietu. 1963. gadā, gatavojoties PSRS Tautu III spartakiādei, par otro treneri uzaicināja strādāt A. Pētersonu. Tika izcīnīta 7. vieta, arī 1964. gada PSRS čempionātā — 7. vieta. Otro treneri A. Pētersonu nomainīja J. Apmanis. 1965. gadā komanda atkal maina nosaukumu un PSRS čempionātā ar «Daugavas» vārdu izcīna 9. vietu. Šā paša gada VACP spartakiādē tā ieguva 6. vietu, 1966. gada PSRS meistarsacīkstēs — 8. vietu.

No 1963. līdz 1966. gadam tika sagatavotas septiņas sporta meistares: A. Rubene-Biltauere, R. Putniņa-Gulēna (1963), V. Labucka, T. Makno-Veinberga (1964), N. Kļučinska (1966), M. Treija-Ābola, B. Egle-Barloti (1966).

Komanda spēlēja 1964. gadā Polijā Belostokas pilsētā, kur 4 komandu turnīrā izcīnīja 1. vietu. Spēlēja ar Polijas izlasi tā zaudēja ar rezultātu 0:3.

1965. gadā notika turneja pa VDR, kur mūsu komanda divas reizes uzvarēja klubu komandas un divas reizes zaudēja VDR izlasi.

1963. gadā Rīgā viesojās Čehoslovākijas volejbolistes. Sacenšoties četrās spēlēs, mūsu spēlētājam uzvarēt izdevās tikai vienu reizi.

1965. gadā notika draudzības spēle ar Leipcigas «Dinamo» komandu, kurā mūsu komanda uzvarēja ar 3:2 un 3:1.

Sī perioda izcilākā spēlētāja bija Astra Rubene (1944), (168), PSRS sporta meistarē (1963), Tokijas Olimpisko spēļu sudraba medaļas ieguvēja (1964). «Daugavas» izlasē spēlēja no 1962. līdz 1966. gadam, PSRS izlasē — no 1963. līdz 1965. gadam. Piedalījās sacensībās Ķīnā, Polijā, Dienvidslāvijā, VDR, Japānā u. c.

Tā kā sacensībās cerētā kāpuma nebija, BASB «Daugava», vēlreiz mainīja komandas saimnieku. 1967. gadā vienība atkal atgriežas LVU paspārnē, kur treneris ir L. Kovals. Taču šis manevrs nedeva gaidītos rezultātus. 1967. gadā komanda izcīnīja 10. vietu, 1968. gadā — 11. vietu. Veterānes vairs nespēja paaugstināt savu sportisko meistarību, bet līdzvērtīga maiņa nebija sagatavota.

Taču tieši šajā periodā tika gūts viens no visspožākajiem panākumiem Latvijas sieviešu volejbola vēsturē.

Kaut arī LVU komandas ieņemtā vieta Vissavienības sacensībās bija zema, atsevišķas spēlētājas savu meistarību bija izkoņpušas līdz visaugstākajam līmenim. To ievēroja PSRS sieviešu volejbola izlases treneris G. Ahvlediani. Viņš uzaicināja T. Veinbergu-Makno un Dz. Kalniņu, kurai tikko bija piešķirts sporta meistarē nosaukums, uz PSRS volejbola izlases treniņnometni. Dz. Kalniņa slimības dēļ neaizbrauca, bet T. Veinberga-Makno uzrādīja labu sniegumu, tika iedalīta PSRS izlases komandā un 1968. gadā Mehiko kļuva par Olimpisko spēļu čempioni.

1968. gadā LVU komanda piedalījās spēlēs VDR, kur sacentās ar VDR un Portugāles komandām. LVU vienība visās spēlēs uzvarēja.

60-to gadu beigās izcilākā spēlētāja bija T. Veinberga-Makno (1943), (170), PSRS sporta meistarē, olimpiskā čempione (1968). «Daugavas» LVU komandā spēlējusi no 1962. līdz 1969. gadam, PSRS izlasē — 1968. gadā. Piedalījusies sacensībās VDR, Polijā, Rumānijā, Dienvidslāvijā, Bulgārijā, Japānā, Meksikā u. c.

«Auroras» meistarkomanda

Pēc neveiksmēm 1967.—1969. gada PSRS čempionātos, mūsu republikas sieviešu izlases komandai vajadzēja atstāt augstāko līgu. Nebijām pienācīgi organizējuši darbu un sagaidījuši lielās pārmaiņas, kādas notika valsts sieviešu volejbolā. Pēdējos četros gados komandā netika iekļauta gandrīz neviena jauna spēlētāja. Tas izskaidrojams daļēji ar BJSS darba stilu, kurām bija jāsaģatavo rezerves izlases komandām. Tajos gados neparādījās talantīgas jaunietes, kas spētu atjaunot vai papildināt izlases

komandas rindas. Ja arī šādas jaunietes bija, treneri darīja visu iespējamo, lai tās paturētu savās komandās un tādējādi nodrošinātu sekmes saviem kolektīviem.

Republikas volejbola vadība pieņēma lēmumu par radikālu republikas volejbola dzīves pārkārtošanu. Tas notika 1969. gadā un šo pasākumu būtība — pakļaut visu treneru darbu vienam mērķim — izlases komandas interesēm.

1969. gadā BASB «Daugava» un republikas sporta vadība sāka organizēt jaunu komandu no skolnieču izlases, kas trenera A. Kļaviņa vadībā bija labi startējusi Vissavienības skolēnu spartakiādē. Vienlaicīgi radās arī doma ar fabrikas «Aurora» direktora A. Saņņikova atbalstu izveidot republikas volejbola bāzi šajā fabrikā. Par «Auroras» komandas dzimšanas dieu kļuva 1969. gada 12. septembris, kad pie fabrikas direktora sapulcējās jaunās volejbolistes.

Pirmajā sezonā komandā spēlēja I. Strazda, V. Šmēdiņa, I. Bačilova, I. Kovaļkova, E. Staļevska, M. Stūrmane, I. Leimane, O. Kazakova, A. Viksna, A. Pētersone, I. Saarna. Vēlāk iesaistījās arī agrāko gadu bijušās PSRS izlases spēlētājas A. Rubene un R. Aistere.

Sākumā jaunajai komandai Vissavienības arēnā sevišķas sekmes nebija, toties rezultāti republikas mēroga sacensībās liecināja, ka darbs ievirzās pareizi. «Aurora», kurā spēlēja tikai jaunās meitenes, kļuva par Rīgas čempionēm, uzstādot savdabīgu rekordu: komandas vidējais vecums — 16,3 gadi; 1970. gada LPSR čempionātā komanda izcīnīja trešo vietu. PSRS čempionāta «A» klases trešajā grupā «Aurora» ierindojās trešajā vietā un ieguva tiesības 1971. gadā spēlēt PSRS «A» klases otrajā grupā. Jāatzīmē, ka tolaik PSRS «A» klase sastāvēja no trīs grupām, katrā pa 8 komandām.

1971. gadā otro un trešo grupu apvienoja vienā 16 komandu grupā. Otrajā grupā «Aurora» izcīnīja 10. vietu. Šis gads bija arī PSRS Tautu V spartakiādes gads. Republikas FKSK vadība nolēma sūtīt uz Maskavu sieviešu volejbola izlasi, kaut gan tā būtībā bija jaunatnes komanda, kurā kā pastiprinājumu iesaistīja S. Martinelli, D. Krepšu un G. Kaļiņinu. Volejbolistes karjeru uzsāka L. Ļuļa no sporta biedrības «Darba rezerves». Latvijas sieviešu vienība (I. Strazda, E. Staļevska, V. Šmēdiņa-Kļaviņa, M. Stūrmane, A. Rubene, S. Martinelli, D. Krepša, N. Ivanova, L. Ļuļa, N. Mironova, G. Kaļiņina, J. Kovaļkova) izcīnīja 10. vietu.

I. Strazdu un I. Bačilovu iedalīja PSRS junioru izlases komandā. Viņas abas no Itālijas pārveda Eiropas junioru čempionu zelta medālas.

«Auroras» komanda izcīnīja LPSR čempionu nosaukumu trīs

gadus pēc kārtas (1971, 1972, 1973) un, sasniegusi pietiekami augstu meistarību, spēlēs LPSR čempionātos turpmāk vairs nepiedalījās.

1972. gadā «Auroras» meistarkomanda PSRS čempionāta «A» klases otrajā grupā turpināja virzību uz augšu, ierindojoties 7. vietā. Šajā gadā nodeva ekspluatācijā «Auroras» sporta namu. Beidzot komandai bija sava sporta zāle ar diviem laukumiem!

1973. gada čempionātā «Aurora» «A» klases otrajā grupā izcīnīja 3. vietu. Republikas komanda otrajā grupā iekļuva finālā un Sočos divos riņķos cīnījās par tiesībām spēlēt augstākajā līgā, kura sastāvēja no 12 valsts spēcīgākajām komandām. Kaut arī mūsu meitenes pieveica nākamās uzvarētājas — Sverdlovskas «Uraločku» (3:1) un Doņeckas «Spartaku» (3:2), zaudējums pēdējā spēlē Minskas «Spartakam» (0:3) pārvilka svītru cerībām spēlēt augstākajā līgā. Komandā spēlēja A. Rubene, L. Ļuļa, V. Kļaviņa, I. Bačilova, O. Kazakova, D. Krepša, E. Staļevska, I. Strazda, V. Bērziņa, I. Toropova, A. Ozola un V. Zaharevska.

Tajā pašā gadā I. Bačilova, spēlējot PSRS junioru izlases pamatsastāvā Holandē, otro reizi kļuva par Eiropas junioru čempioni. Komandā spēlēja arī V. Bērziņa un I. Toropova. I. Bačilova Berlinē izcīnīja arī Vispasaules studentu sporta spēļu uzvarētājas zelta medaļu.

1974. gadā «Aurora» PSRS čempionāta «A» klases otrajā grupā izcīnīja otro vietu un ieguva tiesības pārspēlēm ar Taškentas «Automobilistu» par iekļūšanu augstākajā līgā. Uzvarot abas spēles ar 3:2, «Auroras» treneri un meitenes sasniedza savu sapni — cīnīties PSRS komandu elitē. Šo panākumu kaldināja L. Ļuļa, I. Strazda-Mežiņa, V. Kļaviņa, D. Krepša, O. Kazakova, E. Staļevska, A. Ozola, V. Bērziņa, I. Toropova.

PSRS izlases sastāvā iekļāva I. Mežiņu un no tālās Meksikas viņa pārveda pasaules čempionāta sudraba medaļu. I. Mežiņa kļuva arī par pirmo PSRS starptautiskās klases sporta meistari «Auroras» meistarkomandā.

1975. gadā «Aurora» nostiprinājās augstākajā līgā (10. vieta). Uzvarētas tiek tādas slavenas komandas kā Maskavas «Dinamo» (3:2), Alma-Ātas ĒCK (3:1), Minskas TTU (3:0) u. c. Komandā spēlēja I. Mežiņa, V. Kļaviņa, L. Ļuļa, M. Stūrmane, D. Krepša, E. Staļevska, O. Kazakova, L. Pogodina, V. Ratkēviča, I. Toropova. Eiropas junioru čempionātā piedalījās V. Bērziņa un L. Pogodina, ierindojoties 1. vietā.

Ģatavojoties PSRS Tautu VI spartakiādei, «Aurora» pirmoreiz organizēja mācību treniņnometni Piltenē. Šajā Kurzemes mazpilsētiņā pēc tam vairākkārt ieradās mūsu slavenās basketbola meistarkomandas TTT un VEF. Pašā vasaras vidū Baku svelmē notika PSRS Tautu spartakiādes turnīrs. Mūsu izlase

pirmajā spēlē zaudēja Gruzijas izlasei (1:3), tad arī spēcīgajām Ukrainas (0:3) un Uzbekijas (2:3) izlasēm, taču izcīnīja uzvaras pār Kazahijas (3:1), Lietuvas (3:2), Armēnijas (3:0), Turkmēnijas (3:0) izlasēm, un 8. vieta spartakiādē, kas bija divi soļi augšup, salīdzinājumā ar V spartakiādi.

1976. gadā PSRS komandu rangā «Aurora» ieņēma 8. vietu. Taisnības labad jāsaka, ka PSRS izlases dalībnieces šajā čempionātā nespēlēja, jo gatavojās Olimpiskajām spēlēm. Tomēr Latvijas sieviešu volejbols tika pārstāvēts ar PSRS izlases kandidātiem; PSRS izlasē spēlēja I. Mežiņa, L. Ļuļa un M. Stūrmane. 1977. gadā M. Stūrmane no Somijas pārveda Eiropas čempiones zelta medaļu. V. Ratkēviča no Dienvidslāvijas atgriezās kā Eiropas junioru čempione. Viņa piedalījās arī Pasaules kausa izcīņā Japānā, kur komandas sastāvā ierindojās 8. vietā. N. Fedotova Kubā PSRS jaunatnes izlases sastāvā izcīnīja uzvaru sociālistisko valstu turnīrā «Draudzība».

Vēl pēc gada «Aurora» rangū tabulā ierindojās jau 7. vietā PSRS čempionātā.

1978. gadā «Aurora» sasniedza savu augstāko vietu PSRS čempionātos — 5. Izcīnītā vieta apliecināja to, ka Latvijā no meitenēm, kas volejbolu sākušas spēlēt Rīgā, Kuldīgā, Viesītē, Gulbenē, Murjāņos, Kalnciemā un Valmierā, no skolnieču izlases, izaugusi viena no mūsu lielās volejbola valsts spēcīgākajām komandām. Sverdlovskas «Uraločka», kas rezerves smēlās no visas plašās Krievijas federācijas un tajā gadā kļuva par PSRS čempionēm, zaudēja tikai divās cīņās — abās pret «Auroru». Divreiz «Aurora» pieveica tādu superklubu kā ACSK, uzvarēja spēlē ar Maskavas dinamietēm. Tika izcīnītas uzvaras starptautiskos turnīros Spānijā, Polijā, Bulgārijā. Komandā izauga pasaules vicečempiones un Eiropas čempiones. Kopā ar meitenēm auga arī treneri. «Auroras» kodolu ilgu gadus veidoja L. Ļuļa, O. Bogdanova, V. Kļaviņa, I. Mežiņa, M. Stūrmane, E. Kovale, J. Pašņina un daudzas citas volejbolistes, kā arī vairāki treneri.

1979. gadā PSRS čempionātā «Aurora» izcīnīja 8. vietu — pussolis atpakaļ. Tomēr, tā kā treneri par galveno uzskatīja startu PSRS Tautu VII spartakiādē, kur piedalījās pasaules spēcīgākās volejbola komandas no Kubas, Japānas un ASV, šādu panākumu novērtēja par apmierinošu.

«Aurora» lielajos sporta svētkos Maskavā startēja veiksmīgi — iekļuva finālā, kur pirmajā spēlē sacentās ar 1978. gada pasaules čempionēm — Kubas spēlētājām. Mūsu meitenes spēlē izvirzījās vadībā ar 2:0. Pieliekot visas pūles un māku, kubietes tomēr ieguva pārsvaru, piektajā setā uzvarot ar 15:12. Otrajā dienā, cīņā ar Japānas komandu, mūsu meitenes pēc smagās spēles ar Kubas pārstāvēm bija nogurušas un zaudēja japānie-

tēm ar 0:3. Izšķirošajā cīņā par piekto vietu Latvijas komanda pieveica spēcīgo Uzbekijas komandu. Piektā vieta — augstākais sasniegums pēdējos gados. Komandā startēja L. Ļuļa, M. Stūrmane, J. Sitņicka, N. Fedotova, J. Pašņina, V. Ratķēviča, V. Kļaviņa, G. Bogdanova, I. Aksjonova, A. Gulbe, I. Paukste.

«Auroru» par veiksmīgu startu PSRS Tautu spartakiādē apbalvoja ar braucienu uz starptautisko turnīru «Varnas vasara» Bulgārijā, kurā piedalījās VDR, Ungārijas, Rumānijas, Bulgārijas, Dienvidslāvijas, KTDR, Polijas u.c. valstu nacionālās izlases. 70-to gadu izcilākās spēlētājas bija I. Strazda-Mežiņa (1951) (171), PSRS st. kl. sp. m. (1974), PSRS sp. m. (1972), Pasaules čempionāta Meksikā sudraba medaļas ieguvēja (1974), Eiropas junioru čempione Itālijā (1971). «Aurorā» spēlējusi no 1969. līdz 1977. gadam, PSRS izlasē spēlējusi 1974. gadā. Piedalījusies sacensībās Bulgārijā, Itālijā, Meksikā u.c.; M. Stūrmane-Talce (1952) (176), PSRS st. kl. sp. m. (1977), PSRS sp. m. (1975), Eiropas čempione Somijā (1977). «Aurorā» spēlējusi no 1969. līdz 1981. gadam. PSRS izlasē — no 1975. līdz 1978. gadam. Piedalījusies sacensībās Bulgārijā, Polijā, Spānijā u. c.

Paralēli meistarkomandai izveidoja junioru izlasi, ar kuru divus gadus strādāja J. Kostenko. Republikas junioras kā līdzīgas ar līdzīgām cīņās ar «Uraločkas» vienaudzēm, kuras vēlākajos gados sekmīgi aizstāvēja urāliešu — PSRS čempionu titulus. Auga perspektīva maiņa, un «Aurora» optimistiski skatījās nākotnē. Treneru plānos bija paredzēts cīnīties par medaļām PSRS čempionātā. Taču tad negaidīti pavērsieni iecerēm pārvilka svītru.

Republikas sporta vadība un volejbola federācija, neraugoties uz komandas sasniegumiem un to, ka treneris A. Kļaviņš būtībā organizēja «Auroru» no skolnieču izlases un aizvadīja to līdz augstākajai līgai, ka komandā izaugušas divas starptautiskās klases sporta meistaras un divdesmit sporta meistaras, neatbalstīja trenera prasības pret spēlētājiem un jaunatnes treneriem, neiedziļinājās šo prasību būtībā un radušajās konflikt-situācijās. Vecākais treneris A. Kļaviņš 1979. gadā no «Auroras» meistarkomandas aizgāja. Līdz ar viņu komandu atstāja spēlētājas V. Kļaviņa, V. Ratķēviča, J. Pašņina un treneris J. Kostenko.

Par vecāko treneri sāka strādāt J. Labuckas, kurš līdz tam ar labiem panākumiem trenēja jauniešus Murjāņu sporta internātskolā.

1979.—1980. gada sezonā komandas treneris bija J. Labuckas; pēc otrā apļa pirmās puses par viņa palīgiem apstiprināja J. Rubeni un J. Baltrunu.

Komandas sastāvu veidoja L. Ļuļa, M. Talce-Stūrmane, O. Bogdanova, V. Bērziņa, V. Aistere, A. Gulbe, I. Silajeva, I. Aksjonova, A. Gilinska, T. Kopača un L. Sajenko.

Decembra beigās Novosibirskā PSRS čempionāta pirmajā aplī «Aurora» septiņās spēlēs guva tikai vienu uzvaru. Otrajā aplī jau — četras uzvaras, tomēr tas bija maz. Komanda čempionātu turpināja, cīnoties par 13.—18. vietu. Sacentās četras «otrā astoņnieka» vājākās komandas — Ļeņingradas «Burevestņik», Maskavas «Lokomotive», Rīgas «Aurora», Baku «Neftči» un divas labākās komandas no «trešā astoņnieka» — Minskas «Iskra» un Tomskas «Spartaks». Pirmajā aplī Minskā «Aurora» guva trīs uzvaras no piecām iespējamām. Otrajā aplī februāra beigās un marta sākumā Daugavpilī «Aurora», nezaudējot nevienā setā, uzvarēja visās spēlēs. Rīdziniecēm, tāpat kā «Iskrai» un «Burevestņik», bija 8 uzvaras un 2 zaudējumi. Tā kā savstarpējās spēlēs rīdziniecēm bija labāka setu attiecība, «Aurora» saņēma pirmās līgas uzvarētāju diplomus un žetonus, ierindojoties 13. vietā PSRS čempionātā.

Pēc tam pārejas turnīrā par tiesībām nākamajā sezonā spēlēt augstākajā līgā «Aurora» tikās ar Zaporožjes «Orbitu» un Novosibirskas «Kirovec» komandām (11. un 12. v.). Veiksmīgākas šoreiz izrādījās «Iskra» un «Kirovec».

1980.—1981. gada sezona. Atkal jauna PSRS čempionāta izcīņas sistēma, atkal jauns nolikums. Pirmās līgas komandās jābūt sešām sportistēm, kas dzimušas 1962. gadā, un vēlāk. «Auroras» treneri J. Labuckas un J. Rubenis komandas sastāvā ierakstīja: L. Ļuļa, M. Talce, I. Antone-Aksjonova, V. Aistere, A. Gulbe, I. Paukste, J. Plūce, J. Kuzmičova, Z. Kupča, A. Gilinska, A. Belouško. Sastāvā bija arī L. Judova, I. Silajeva, T. Jevsejeva, M. Staļevska. Šīs sportistes trenējās kopā ar komandu, taču vecuma cenza dēļ sacīkstēs piedalīties nevarēja.

Cīņas sākās ar priekšsacīkstēm apakšgrupās, katrā četras komandas, divas no tām turpināja cīņu par 13.—18. vietu. Vienas apakšgrupas spēles risinājās Moldāvijas pilsētā Benders. No šīs apakšgrupas pirmās līgas finālturnīrā iekļuva Kišiņevas «Vibroprībor» un Rīgas «Aurora», no pārējām — «Orbita», Maskavas «Metrostroj», Omskas «Spartaks» un Baku «Neftči».

Pirmo vietu pārliecinoši izcīnīja «Orbita», kas bez papildspēlēm iekļuva augstākajā līgā. «Aurora» ierindojās 2. vietā, bet PSRS komandu rangā — 14. vietā, tādējādi iegūstot tiesības uz pārspēlēm ar valsts 11. komandu. Abas reizes ar 3:0 pieveicot Alma-Atas ĒCK, «Aurora» atguva tiesības spēlēt augstākajā līgā.

1981.—1982. gada sezona. PSRS 44. čempionāts. Treneri tie paši, sastāvā notika dažas izmaiņas. M. Talce un L. Judova pārtrauca spēlēt ģimenes apstākļu dēļ. J. Kuzmičova pārgāja uz

Maskavu, J. Silajeva — uz Odesu. Nostabilizējās spēlētāju pamatsešnieks — L. Luļa, I. Antone, A. Gulbe, V. Aistere, A. Gilinska un I. Paukste. Tālāk sekoja J. Plūce, R. Rižija, I. Ivanova, L. Polovinska, M. Titarenko un D. Dzelme, vēl tālāk — T. Kopača, T. Jevsejeva, M. Staļevska, I. Jermoļenko, T. Baranova, M. Gorčakova. Pēdējās sešas volejbolistes veidoja dublieru komandu.

Komanda sezonai gatavojās rūpīgi un bija labā formā. Par to liecināja uzvara PSRS arodbiedrību komandu turnīrā decembrī Rīgā, kad «Aurora» pārspēja gan labākajā sastāvā spēlējošās valsts čempiones «Uraločkas» volejbolistes, gan Kijevas «Sokol», Vorosilovgradas «Iskra» un Ņeņingradas TTP vienības, kas čempionātā ieņēma attiecīgi 3., 4. un 5. vietu.

PSRS čempionātā pēc pirmā posma spēlēm piecām komandām bija četras uzvaras un viens zaudējums, bet divām, to skaitā «Aurorai», 3 uzvaras un 2 zaudējumi. Visu komandu liktenis izšķīrās otrajā posmā Ukrainas pilsētā Zaporožjē, jo pēc pirmā apļa spēlēm tās dalīja pirmajā un otrajā sešniekā, kā paredzēts nolikumā.

«Aurora» cīnījās veiksmīgi. Izšķirošajā cīņā par vietu pirmajā sešniekā rīdzinieces smagā piecu setu cīņā pieveica Ņeņingradas TTP komandu.

Meistarsacīkšu turpinājumā rīdzinieciem zaudējumu bija daudz vairāk nekā uzvaru, tomēr galarezultātā — piektā vieta aiz «Uraločkas», ACSK, «Medin» un Maskavas «Dinamo», tātad 1982. gadā «Aurora» atkārtoja savu līdz šim augstāko sasniegumu. Pirmoreiz piekto vietu A. Kļaviņa vadībā tā izcīnīja 1978. gadā. A. Gilinska PSRS izlases sastāvā ieguva 3. vietu Pasaulē kausa izcīņā.

1982.—1983. gads. PSRS 45. čempionāts.

Pirms šīs sezonas no komandas atvadījās tās ilggadējā kapteine Ludmila Luļa. Pārējais sastāvs palika iepriekšējais: V. Aistere (kapteine), A. Gulbe, A. Gulbe-Gilinska, I. Paukste, I. Antone, D. Dzelme, J. Plūce, M. Titarenko, T. Baranova, I. Ivanova, T. Kopača, M. Gorčakova. Šīs meitenes spēlēja gan PSRS meistarsacīkstēs, gan PSRS Tautu spartakiādē. PSRS meistarsacīkstēs komandā bija arī T. Polovinkina, O. Rabkeviča un I. Jermoļenko.

Valsts meistarsacīkstēs «Aurora» aizvadīja visai neveiksmīgi — palika pēdējā, 12. vietā, un atkal bija jāatstāj augstāko līga.

PSRS Tautu VIII spartakiādē Latvijas PSR sieviešu izlase izcīnīja 8. vietu (kopvērtējumā, ņemot vērā divas ārzemju komandas, 6. vietu).

Rudenī PSRS izlases sastāvā komandas kapteine Vēsma

Aistere piedalījās Eiropas meistarsacīkstēs VDR un atgriezās mājās ar izcīnīto sudraba medaļu.

1983.—1984. gads. PSRS 46. čempionāts.

Treneri — J. Labuckas, J. Baltruns. Komandas sastāvā V. Aistere, Aija Gulbe un Anita Gulbe, I. Paukste, T. Baranova, I. Ivanova, I. Antone, J. Plūce, M. Titarenko, D. Dzelme, O. Rabkeviča, T. Kopača, M. Gorčakova, I. Jermoļenko.

Ciņas pirmajā līgā sākās ar priekšsacīkstēm. «Aurora» sekmiīgi iekļuva galvenajā turnīrā. Tajā aiz «Uraločkas-2» rīdzinieces izcīnīja 2. vietu. T. Baranova un M. Titarenko kļuva par Eiropas junioru čempionēm.

1984.—1985. gada sezonā komandā atkal radās nesaskaņas un konfliktsituācijas. Treneris J. Labuckas komandas dalībniecēm izvirzīja augstas prasības, ko meitenes bieži vien nespēja izpildīt. Radās domstarpības starp treneri un komandu, kā rezultātā atkal sekoja treneru maiņa. Turpmāk komandu vadīja Z. Grigoļunovičs.

Sastāvā spēlēja V. Aistere, A. Gulbe, A. Vairoga-Gulbe, I. Bondare-Ivanova, T. Baranova, M. Titarenko, J. Plūce, I. Antone, I. Stroganova, M. Gorčakova, D. Dzelme, I. Jermoļenko un O. Rabkeviča.

Galarezultātā — 14. vieta PSRS čempionātā.

1985.—1986. gads. PSRS 48. čempionāts — 16. vieta.

I. Stroganova un Z. Ezerose PSRS junioru izlases sastāvā kļuva par Eiropas čempionēm.

1986.—1987. gads. PSRS 49. čempionāts. «Aurorai» 7. vieta pirmajā līgā, tātad 19. vieta PSRS čempionātā (sk. 5. tab.).

1987.—1988. gada sezonā «Aurora» PSRS 50. čempionātā pirmajā līgā izcīnīja otro vietu un līdz ar to iespēju sacensties ar augstākās līgas 11. vietā palikušo komandu — Maskavas «Dinamo», par tiesībām turpmāk spēlēt augstākajā līgā. Pārspēlēs divas reizes ar vienādu rezultātu 3:1 uzvarēja «Aurora» un 1989.—1990. gada sezonā trešo reizi atgriezās augstākajā līgā un spēja izcīnīt 6. vietu. Komandā spēlēja V. Aistere, I. Stroganova, Š. Levinska, A. Apine, I. Burtņiece, J. Pisukova, T. Samodahova, J. Korobeņika, R. Grīnvalde, I. Narbutē, S. Rožlapa, A. Rosijska, A. Safaraļibekova. Taču nākamajā 1991. gadā komandai atkal īsti neveicās un tikai 9. vieta, kaut gan sastāvs bija ļoti spēcīgs un pēc spējām meitenes varēja iekļūt pirmajā četriniekā. No 1991. gada komandā spēlēja I. Stroganova, S. Catlakša, A. Rosijska, J. Burtņiece, S. Levinska, B. Zaķe, A. Apine, Z. Strazdiņa, I. Narbutē, I. Rubene, S. Linde, J. Hermane. «Aurora» pirmā no republikas komandām atteicās piedalīties 1992. gada PSRS čempionātā. Šajā laikā tā pārtapa par īstu

profesionālu komandu un piedalījās komercturnīros Amerikā, Vācijā, Zviedrijā u. c. valstīs.

1988. gadā S. Rožlapa un R. Grīnvalde PSRS junioru izlases sastāvā kļuva par Eiropas čempionēm.

80-to gadu izcilākā volejboliste — V. Aistere (1960) (185), PSRS sp. m. (1979), sudraba medaļas ieguvēja 1983. gada Eiropas meistarsacīkstēs VDR un Pasaules studentu Universiādē 1983. gadā Dienvidslāvijā. Bijusi PSRS izlases komandas kapteine. Izlasē spēlēja no 1982. līdz 1986. gadam. «Auroras» komandā — no 1978. līdz 1990. gadam. 1990. gadā aizbrauca uz Somiju spēlēt Euran-Raikun sporta klubā.

«Auroras» meistarkomandas sporta bāzes

No 1970. līdz 1972. gadam «Auroras» meistarkomanda trenējās dažādās sporta bāzēs, galvenokārt izmantojot «Latvenergo» sporta zāli, «Daugavas» CSN, «Lokomotīves» un «Daugavas» stadionus.

1972. gadā atklāja jauno «Auroras» Sporta namu.

1974. gadā pie Sporta nama iekārtoja sporta laukumu ar vieglatlētikas sektoriem un minifutbola laukumu.

1975. gadā sāka darboties atjaunošanās centrs kopā ar fizioterapijas kabinetu.

1976. gadā treniņbāžu kompleksam pievienoja trenažieru kompleksu «Herkules».

1977. gadā atjaunoja un palielināja somu pirti un iekārtoja telpu hidromasāžai.

LPSR sieviešu izlases komandu treneri

Arvīds Pētersons — dzimis 1913. g., miris 1985. g. PSRS sporta meistars no 1949. gada; LPSR Nopelniem bagātais treneris no 1966. gada; LVFKI docents; LPSR izlases treneris no 1946. līdz 1951. gadam.

Leopolds Kovals — dzimis 1921. g. PSRS Nopelniem bagātais treneris no 1961. gada; LVU docents; LPSR izlases treneris no 1952. līdz 1962. gadam un no 1966. līdz 1968. gadam. Par komandas otro treneri laikā no 1966. līdz 1968. gadam strādājuši V. Varkēviča un H. Lauzna.

Ēriks Saulītis — dzimis 1933. g. LPSR izlases treneris no 1962. līdz 1965. gadam. Otrais treneris — J. Apmanis.

Andris Kļaviņš — dzimis 1938. g. LPSR izlases un meistarkomandas «Aurora» vecākais treneris no 1969. līdz 1979. gadam, LPSR Nopelniem bagātais treneris no 1990. gada. Treneri —

K. Baltruns no 1973. līdz 1976. gadam, J. Kostenko no 1977. līdz 1979. gadam.

Jānis Labuckas — dzimis 1938. g. PSRS Goda sporta meistars no 1967. g.; LPSR Nopelniem bagātais treneris no 1979. gada; LPSR izlases un meistarkomandas «Aurora» vecākais treneris no 1980. līdz 1983. gadam. Treneris — J. Rubenis.

Zigismunds Grigoļunovičs (tuvākas ziņas skat. nodaļā «Radiotehniķa» treneri»). LPSR izlases un meistarkomandas «Aurora» vecākais treneris no 1984. gada. Treneris — J. Rubenis.

Komandas ārsti un priekšnieki daudzkārt mainījušies, bet ilggadēja komandas priekšiece ir G. Drēska. Ar nelielu pārtraukumu viņa veic šos pienākumus kopš 1974. gada.

Vīriešu izlases komandas

Vīriešu volejbola panākumi nāca nedaudz vēlāk kā sievietēm; toties tie bija daudz spožāki. Vīriešu komandas augšupeja Vissavienības sacensībās sākās tikai ar 1953. gadu, kad tā izcīnīja 8. vietu PSRS čempionātā. Republiku pārstāvēja Armijas sporta kluba (ASK) komanda ar talantīgiem gara auguma spēlētājiem. Labākie ASK komandas spēlētāji E. Lībiņš un H. Lucis vairākus gadus bija Vissavienības izlases komandas kandidāti. Šie volejbolisti trenera K. Petrova vadībā ievērojami palīdzēja nostiprināt LPSR vīriešu volejbola prestižu Vissavienības arenā.

No 1952. līdz 1959. gadam mūsu republiku Vissavienības sacensībās pārstāvēja K. Petrovs, H. Lucis, E. Lībiņš, V. Kozlovskis, I. Glazovs, R. Plismanis, L. Pavļenko, F. Čers, R. Veihels, S. Marmazs, V. Ogarkovs, A. Seps, P. Tamaru, N. Titovs, J. Sosņaks, N. Maksimovs, J. Čeksters u.c. (sporta biedrība ASK), Z. Grigoļunovičs, J. Kačevskis, A. Heimanis, A. Vairogs, G. Cadičkovičs, E. Gulbis, J. Košeļevs, I. Kupčs u.c. (sporta biedrība «Daugava»). 1955. gadā E. Lībiņu, J. Veiskopu, H. Luci un N. Titovu iedalīja PSRS izlasē, kuras sastāvā viņi Eiropas čempionātā izcīnīja 4. vietu.

No 1953. līdz 1965. gadam Vissavienības meistarsacīkstēs republiku pārstāvēja divas vīriešu komandas — ASK un «Daugava» («Radiotehniķis»). Piecdesmitajos gados ASK komanda bija stiprāka par «Daugavu» un Vissavienības sacensībās guva labākus panākumus, vairākkārt ierindojoties PSRS meistarsacīkstēs pirmajā piecniekā. Turpmākajā laikā situācija mainījās, jo ASK bija karavīru komanda, tādēļ tās sastāva samērā biežās izmaiņas radīja svārstības spēles kvalitātē. Beidzot dienesta gaitas, no ASK uz «Daugavu» pārgāja vairāki vadošie spēlētāji — E. Lībiņš, N. Titovs u.c. BĀSB «Daugava» izlase kļuva spēcī-

gāka, bet ASK komandā līdzvērtīgu spēlētāju trūka. ASK vienība vairs nespēja demonstrēt agrāko sniegumu un 1960. gadā bija spiesta no «A» klases pāriet uz «B» klasi. 1962. gadā ASK rindās parādījās jauni talantīgi puīši, komanda sāka spēlēt ievērojami labāk un izcīnīja tiesības atgriezties «A» klases II grupā. (Tolaik «A» klasē spēlēja 24 komandas, sadalītas divās grupās, katrā 12.) Pavidēja cerības uzlabot sniegumu un nostiprināt pozīcijas, kādu brīdi tas izdevās, bet no 1965. gada nācās atstāt «A» klases otro grupu. No tā laika ASK Vissavienības čempionātos vairs nepiedalījās. Sešdesmitajos gados labākie ASK spēlētāji bija: A. Kublinskis, I. Stradiņš, A. Strazdiņš, K. Baltruns, M. Elefants, K. Bernards, A. Rolinskis, N. Marmozs, N. Titovs, N. Lapajevs u. c.

PSRS sporta meistara normu ASK rindās izpildīja V. Petrovs (1953), L. Pavļenko, R. Plismanis, H. Lucis, V. Kozlovskis, V. Marmazs (1955), A. Rolinskis, K. Bernards, N. Lapajevs (1964). Vairāki sporta meistari savas volejbolistu gaitas turpināja «Daugavas» vienībā. Viņu vārdi ierakstīti «Radiotehnikā» sporta meistarību tabulā (skat. 7. tabulu).

ASK komandu Vissavienības meistarsacīkstēs no 1953. līdz 1965. gadam vadīja treneri Konstantīns Petrovs (1953—1961), Rolands Plismanis (1961—1962) un Andrejs Smirnovs (1963—1965). Līdz 1965. gadam PSRS čempionātos ASK un «Radiotehnikis» startēja kā atsevišķas klubu komandas, bet sacensībās, kurās spēlēja republikas izlases komandas, piem., PSRS Tautu spartakiādēs, Latvijas PSR pārstāvēja izlases komanda, kuru izveidoja, izaicinot visu klubu labākos volejbolistus.

Latvijas PSR volejbola izlase pirmajās divās PSRS Tautu spartakiādēs — 1956. un 1959. gadā — bija līdzvērtīgs pretinieks visiem finālsacensību dalībniekiem un izcīnīja 5. vietu.

Viriešu volejbola attīstība Latvijas PSR vēl nebija sasniegusi tik augstu līmeni, lai sportisti varētu cīnīties par medaļām.

PSRS Tautu III spartakiādē 1963. gadā Latvijas PSR volejbolistu startu var uzskatīt par neveiksmīgu — tikai 7. vieta.

VACP spartakiādēs rezultāti bija labāki — V spartakiādē (1955) — 3. vieta; VI spartakiādē (1958) — 1. vieta; VII spartakiādē (1961) — 4. vieta; VIII spartakiādē (1965) — 1. vieta; IX spartakiādē (1969) — 3. vieta.

PSRS Tautu spartakiādēs piedalījās visu republiku, kā arī Maskavas un Ļeņingradas izlases. VACP spartakiādēs varēja piedalīties tikai republiku un Maskavas un Ļeņingradas arodbiedrību sporta biedrību izlases komandas. No Latvijas varēja startēt «Daugava», «Lokomotive» u. c.; nevarēja piedalīties ASK (karavīri nav arodbiedrības biedri) un «Dinamo».

70. gados VACP spartakiādes vairs nenotika.

1967. gada PSRS Tautu IV spartakiādē Latvijas PSR pārstāvēja «Radiotehnikis», kas startēja kā LPSR izlase. Šajā un tāpat nākošajā spartakiādē (1971) izcīnītā necilā 7. vieta izskaidrojama ar volejbola izaugsmi Vidusāzijā un citur, kā arī ar kļūmēm PSRS Tautu spartakiādes nolikumā. 1967. g. PSRS Tautu IV spartakiādē Latvija zaudēja 1 spēlē KPFSR un palika 7. vietā, turpretim Ukrainas komanda, zaudējot divās spēlēs, izcīnīja čempiona nosaukumu. Tomēr galvenais zaudējumu iemesls bija vāja fiziskā, taktiskā un psiholoģiskā sagatavotība, kā arī neprasmie spēlēt brīvdabas laukumos.

Republikas volejbola federācija «Radiotehniķa» komandas startu PSRS Tautu III (1963), IV (1967) un V (1971) spartakiādēs novērtēja kā neapmierinošu. Taču turpmākajās spartakiādēs rezultāti strauji uzlabojās. PSRS Tautu VI (1975) spartakiādē bronzas medaļas, VII (1979) spartakiādē — sudraba, bet VIII (1983) — zelta medaļas.

Parasti spartakiādēs spēlēja republiku izlases komandas, bet, tā kā «Radiotehniķa» sastāvā bija jau iesaistīti visi Latvijas labākie volejbolisti, tad iznāca, ka LPSR izlases komanda ir tas pats «Radiotehnikis». Šajā laika posmā tika uzvarēti pat tādu volejbola lielvalstu kā Japānas un Kubas pārstāvji.

«Radiotehniķa» meistarkomanda

1955. gads skaitās «Radiotehniķa» dibināšanas gads. BASB «Daugava» treneris M. Amaļins no augstskolu un citu kolektīvu volejbolistiem izveidoja spēcīgu vīriešu komandu, kura kļuva par konkurentu tā laika labākajai republikas komandai ASK. «Daugavas» mērķis bija iekļūt PSRS čempionāta «A» klasē. 1955. gadā tas arī izdevās. Šajā gadā «Daugava» PSRS meistarsacīkšu «B» grupā Kauņā izcīnīja 1. vietu, iekļuva «A» grupā un, turpmākajos gados arvien uzlabojot sniegumu, kļuva par vienu no vadošajām PSRS volejbola vienībām, izcīnot pat PSRS čempionu titulu (1984).

No 1955. līdz 1958. gadam komanda spēlēja ar nosaukumu «Daugava», no 1959. līdz 1961. gadam — LVFKI un tikai no 1962. gada sāka saukties «Radiotehnikis». Tas notika ar ražošanas apvienības «Radiotehniķa» toreizējā direktora V. Pavlovska gādību, kurš piekrita izveidot vīriešu volejbola bāzes komandu pie apvienības.

«Radiotehniķi» raksturoja spēcīgas serves, labi noslīpētas kombinācijas un bloks. Komanda vienlīdz labi spēlēja gan ar diviem cēlājiem (4:2), gan ar vienu (5:1). «Radiotehniķim» drīz izveidojās interesantas tradīcijas: laba komandas disciplīna, sportiskā

režīma ievērošana, nopietna spēlētāju attieksme pret treniņiem un atdeve spēlei. «Radiotehnikim» bija ne tikai bagātas tradīcijas, tas zināmā mērā kļuva par «modes noteicēju» volejbolistu sadzīvē.

Visiem volejbolistiem pieņemto rokas paspiešanu spēlētāju maiņas laikā pirmie uzsāka «Radiotehniķa» spēlētāji. Kā pirmie no PSRS volejbola meistarkomandām viņi pārgāja uz kolektīvu dienas režīmu spēļu laikā (kolektīvu atpūtu, ēdienreizēm u.c.). «Radiotehniķis» pirmais no PSRS komandām sāka iziet laukumā savos «firmas» formas tērpos ar uzrakstu RRR (Rīgas radio rūpnīca). Tas viss sekmēja ne tikai labu biedrisku attiecību izveidošanos komandā, bet bija arī spēcīgs stimulators panākumiem. No «Radiotehniķa» komandas līdz 1990. gadam nebija aizgājis neviens volejbolists. Spēlētāji bija kļuvuši par savas komandas patriotiem un tas ievērojami veicināja panākumus sacensībās. «Radiotehniķis» viens no pirmajiem jau 60-to gadu sākumā izmainīja treniņu režīmu, harmoniski apvienojot to apjoma palielināšanu ar intensitātes paaugstināšanu. Vēlāk liela pozitīva nozīme bija KZG brigādēm, kuras aktīvi piedalījās spēlētāju sportiskā līmeņa paaugstināšanā un nostiprināšanā.

Komanda sekmīgi piedalījās ne tikai dažāda ranga PSRS volejbola sarīkojumos, bet arī starptautiskajās sacensībās. Vairākkārt republikas meistarkomanda saņēma Eiropas valstu kausu ieguvēju kausu (1974, 1975, 1977).

Labus panākumus «Radiotehniķis» guva sacensībās Somijā, VFR, ČSSR, VDR, Beļģijā, Francijā, Spānijā, Turcijā, Kuveitā, Ķīnā, Japānā, kā arī citās valstīs.

«Radiotehniķa» meistarkomandā no 1955. līdz 1991. gadam spēlēja vairāk nekā astoņdesmit spēlētāju. Sezonu skaits, cik katrs spēlētājs veltījis lielajam volejbolam, bija atšķirīgs. Apbrīnas cienīgs ir starptautiskās klases sporta meistara G. Meščerska sniegums — viņš 19 sezonas nospēlēja «Radiotehniķi», 17 no tām pamatsastāvā, bet 36 gadu vecumā atvadījās no savas komandas un lielā sporta. Ilgus gadus volejbolā aizvadījuši arī J. Labuckas, A. Strazdiņš un M. Korņevskis. (6. tabula.)

P. Seļivanovs «Radiotehniķi» spēlēja 18 sezonas. Būdam PSRS izlases komandas pamatsastāvā, viņš ieguvis visus volejbolā iespējamus goda nosaukumus. 35 gadu vecumā izcilais volejbolists beidza spēlēt «Radiotehniķa» meistarkomandā un kā pirmais mūsu republikas volejbolists 1987. gadā tika uzaicināts spēlēt ārzemēs — Beļģijā Briseles profesionāļu klubā «Knack». Viņam sekoja B. Kolčins, kurš 1989. gadā aizbrauca uz profesionāļu komandu Itālijā Prato pilsētā un S. Antipins — 1989. gadā uz Somiju spēlēt profesionāļu klubā Lahti pilsētā.

«Radiotehniķa» meistarkomandā sagatavotie starptautiskās klases sportisti ierakstīti 7. tabulā.

«Radiotehniķa» volejbolisti — olimpiskie, pasaules un Eiropas čempioni

Ivans Bugajenkovs (1938), (183), PSRS Nop. bag. sp. m. (1964), PSRS starpt. kl. sp. m. (1967), olimpiskais čempions (1964, 1968), pasaules čempions (1960, 1962), Eiropas čempions (1967), Pasaules kausa ieguvējs (1965). «Radiotehniķa» komandā spēlēja no 1957. līdz 1970. g., PSRS izlasē — no 1958. līdz 1970. gadam. Apbalvots ar diviem ordeņiem «Goda Zīme» un 3 LPSR Augstākās Padomes Goda rakstiem. Abās olimpiādēs atzīts par labāko spēlētāju.

Staņislavs Lugailo (1938), (183), PSRS Goda sp. m. (1967), olimpiskais čempions (1964). «Radiotehniķa» komandā spēlēja no 1963. līdz 1970. gadam, PSRS izlasē — no 1963. līdz 1970. gadam, apbalvots ar LPSR Augstākās Padomes Goda rakstu.

Oļegs Antropovs (1947), (191), PSRS starpt. kl. sp. m. (1968), LPSR Nop. bag. treneris (1984), olimpiskais čempions (1968), «Radiotehniķī» spēlēja no 1971. līdz 1979. gadam, PSRS izlasē — no 1968. līdz 1973. gadam. Apbalvots ar LPSR Augstākās Padomes Goda rakstu.

Pāvels Seljivanovs (1952), (194), PSRS Nop. bag. sp. m. (1978), PSRS starpt. kl. sp. m. (1973), olimpiskais čempions (1980), olimpiskais vicečempions (1976), pasaules čempions (1978), (1982), Eiropas čempions (1975, 1977, 1979, 1983), Pasaules kausa ieguvējs (1977, 1981), Eiropas valstu kausu ieguvēju kausa ieguvējs (1974, 1975, 1977), «Radiotehniķī» spēlēja no 1970. līdz 1987. gadam, PSRS izlasē — no 1974. līdz 1987. gadam. Apbalvots ar divām medaļām «Par darba varonību» un LPSR Augstākās Padomes Goda rakstu.

Eduards Lībiņš (1931), (198), PSRS Nop. bag. sp. m. (1964), pasaules čempions (1960), Eiropas čempions (1958), «Radiotehniķī» spēlēja no 1962. līdz 1967. g., PSRS izlasē — 1951. līdz 1960. gadam. Apbalvots ar diviem LPSR Augstākās Padomes Goda rakstiem.

Jevgeņijs Košeļevs (1930), (196), PSRS sp. m. (1952), Pasaules čempions (1952), «Radiotehniķī» spēlēja no 1959. līdz 1963. gadam, PSRS izlasē — no 1952. līdz 1959. gadam.

Jānis Labuckas (1938), (185), PSRS Goda sp. m. (1967), LPSR Nop. bag. treneris (1979), pasaules čempions (1962), «Radiotehniķī» spēlēja no 1958. līdz 1971. gadam, PSRS izlasē — no 1960. līdz 1968. gadam.

Mihails Rosovs (1949), (188), PSRS starpt. kl. sp. m., Eiropas valstu kausu ieguvēju kausa ieguvējs (1974, 1975, 1977).

Juris Grantiņš (1961), (193), PSRS starpt. kl. sp. m. (1981), pasaules junioru čempions (1981).

Raimonds Vilde (1962), (200), PSRS Nop. bag. sp. m. (1989), PSRS starpt. kl. sp. m. (1981), Olimpiskais vicečempions (1988) Seulas olimpiādē, Eiropas čempions (1986), pasaules junioru čempions (1981), Eiropas junioru čempions (1979). PSRS izlasē spēlēja no 1982. līdz 1989. gadam, «Radiotehnikī» no 1982. līdz 1990. gadam.

Sergejs Buča (1962), (198), PSRS starpt. kl. sp. m. (1981), pasaules junioru čempions (1981).

Aleksandrs Belēvičs (1960), (203), PSRS starpt. kl. sp. m. (1983), Eiropas čempions (1983). Spēlēja PSRS izlasē no 1983.—1986. gadam, «Radiotehnikī» no 1977. līdz 1989. gadam.

Juris Pavilčs (1966), (199), PSRS sporta m. (1984), pasaules junioru čempions (1985), Eiropas junioru čempions (1984).

Aleksandrs Rjabovs (1957), (190), PSRS starpt. kl. sp. m. (1983), pasaules junioru čempions (1978), Eiropas junioru čempions (1977).

Boriss Kolčins (1957), (191), PSRS starpt. kl. sp. m. (1983), pasaules junioru čempions (1978), Eiropas junioru čempions (1977).

Sergejs Antipins (1955), (189), PSRS starpt. kl. sp. m. (1977), Eiropas junioru čempions (1975).

Andris Šmēdiņš (1956), (189), PSRS sp. m. (1975), Eiropas junioru čempions (1975).

Aivars Kaļķis (1957), (191), PSRS sp. m. (1979), Eiropas junioru čempions (1977).

Fjodors Ivanovs (1957), (194), PSRS starpt. kl. sp. m. (1979), Eiropas junioru čempions (1977).

Ruslans Olihvers (1969), (202), PSRS sp. m. (1989), pasaules junioru čempions (1989), Eiropas junioru čempions (1988), sociālistisko valstu draudzības kausa uzvarētājs (1987), PSRS izlasē spēlēja no 1990. gada.

Aivis Eida (1970), (195), PSRS sp. m. (1989), pasaules junioru čempions (1989), Eiropas junioru čempions (1988), sociālistisko valstu draudzības kausa uzvarētājs (1987).

Konstantins Ušakovs (1970), (199), PSRS sp. m. (1989), pasaules junioru čempions (1989), Eiropas junioru čempions (1988).

R. Olihvers un K. Ušakovs 1990. gadā, spēlējot PSRS izlasē, izcīnīja pasaules junioru čempionu nosaukumu. 1991. gadā abi kļuva par Eiropas čempioniem un Pasaules kausa ieguvējiem. Pasaules kausa izcīņā piedalījās katra kontinenta uzvarētāja komanda. Šīs sacensības notika Japānā. Pirmo reizi tās notika 1989./90. g. sezonā.

«Radiotehniķa» meistarkomandas treneri

Mihails Amaļins (1920), PSRS sp. m. (1948), PSRS Nop. bag. treneris (1961), Latvijas PSR Nopelniem bagātais fiziskās kultūras un sporta darbinieks (1980), ped. zin. kand., LVFKI doc., Latvijas PSR izlases treneris (1952—1967), «Radiotehniķa» vec. treneris (1954—1968), PSRS otrās izlases treneris (1954—1965).

Genādijs Paršins (1939), Kazahijas PSR Nop. bag. treneris (1965), LPSR Nop. bag. tren. (1975), PSRS Nop. bag. treneris (1981), «Radiotehniķa» vec. treneris (1968—1970), treneris (1971—1977), vec. treneris (1978—1991), PSRS junioru izlases treneris (1981), PSRS otrās izlases vec. treneris (1978—1985), PSRS pirmās izlases treneris (1986—1989).

Zigismunds Grigoļunovičs (1934), PSRS sp. m. (1957), LPSR Nop. bag. fiziskās kultūras un sporta darbin. (1968), LPSR Nop. bag. treneris (1973), «Radiotehniķa» vec. treneris (1971—1977), PSRS otrās izlases treneris (1974—1977), «Auroras» meistarkomandas vec. treneris no 1984. g. Apbalvots ar Madagaskaras valdības ordeni «Par teicamu darbu» (1983).

Valdis Larionovs (1938), LPSR Nop. bag. treneris (1985), «Radiotehniķa» treneris (1978—1991), «Radiotehniķa» vec. treneris no 1992. g. No šī gada komanda sauksies «Radiotehniķis—Rigonda».

Oļegs Antropovs (1947), starpt. kl. sp. m. (1968), LPSR Nop. bag. treneris (1984), PSRS junioru izlases vec. treneris (1987—1989), trenēja «Radiotehniķa» dublieru komandu. No 1990. gada līdz 1992. gadam strādāja Katarā par treneri.

«Radiotehniķa» meistarkomandas sporta bāzes

No 1955. līdz 1959. gadam «Radiotehniķis» galvenokārt trenējās «Spartaka» atklātajos laukumos un «Daugavas» zālē Vingrotāju ielā 1. 1959. gadā, kad komanda mainīja saimnieku, LVFKI zāle, kas skaitījās to gadu labākā republikā, tomēr nebija īsti piemērota volejbolam. Taču šajā zālē varēja notikt regulāri treniņi un sacensības. Trīs gadi (1959—1961) «Radiotehniķa» pastāvēšanas laikā bija vienīgie, kad komandai bija sava sporta zāle un stadions.

Sākot ar 1962. gadu meistarkomanda treniņiem un spēlēm ziemā izmantoja «Daugavas» CSN, vasarā Mežaparka brīvdabas laukumus un RVR stadionu. «Daugavas» CSN zāli toreiz uzskatīja par vienu no labākajām sporta spēļu zālēm PSRS.

Gadu gaitā pieauga sportistu slodzes un pilnveidojās meistarība. Radās nepieciešamība pēc modernas sporta bāzes, kurā komanda varētu pilnvērtīgi organizēt mācību-treniņu darbu. Daudzām PSRS vienībām jau bija šādas bāzes. «Radiotehniķa» meistari gatavojās PSRS meistarsacīkstēm irējot ACSK, Kijevas «Lokomotives», Vorošilovgradas «Zvezdas» u.c. komandu sporta bāzes.

Pēdējos 15 gadus «Radiotehniķa» vīri sagatavošanās posmu pavadījusi dienviņos, bet Rīgā treniņi notika «Daugavas» CSN un «Auroras» sporta namu zālēs.

No 1982. gada treniņiem izmantoja Rīgas Sporta pils zāles un treniņu bāzi «Mežaparks», kas pilnīgi atbilda meistarkomandas vajadzībām. Bāzē ietilpa treniņu zāle, atlētiskā zāle, atjaunošanās centrs, pirts un viesnīca.

1960. gadā gandrīz visu sporta veidu PSRS izlases komandām organizēja un izveidoja kompleksās zinātniskās grupas jeb brigādes, lai palīdzētu sagatavot komandas sacensībām, izmantojot jaunākās zinātniskās atziņas un metodes. 1969. gadā komplekso zinātnisko grupu (KZG) izveidoja arī PSRS volejbola izlases komandām. Par grupas vadītāju kļuva M. Amaļins. Zinātnisko laboratoriju iekārtoja LVFKI.

No 1972. gada KZG piedalījās «Radiotehniķa» meistarkomandas sagatavošanā; no 1985. gada — arī «Auroras» treniņdarbā. Pirmoreiz KZG ar «Auroras» meistarkomandu sadarbojās jau 1972. gadā medicīnas zinātņu doktora I. Aulika vadībā. Taču šī sadarbība neturpinājās ilgi.

KZG veica statistiskus aprēķinus par spēlētāju tehnisko paņēmieni izpildi un treniņu slodzes ietekmi uz sportista organismu, analizēja rezultātus un deva ieteikumus treneriem. KZG darba rezultāti deva pozitīvu ieguldījumu komandas spēles pilnveidošanā. KZG ietilpa dažādu profesiju pārstāvji — pedagogi, ārsti, biokimīki, inženieri.

Salīdzinot ar citu sporta veidu komandām, «Radiotehniķis» bija otra labākā meistarkomanda Latvijā (pirmā — sieviešu basketbola komanda TTT). No 1962. līdz 1991. gadam «Radiotehniķis» nepārtraukti spēlēja augstākajā līgā (PSRS to spēja vēl tikai Maskavas komanda ACSK). «Radiotehniķis» 22 reizes ierindojās PSRS meistarsacīkšu pirmajā četriniekā, izcīnot 1 reizi zelta, 10 reizes sudraba un 4 reizes bronzas medaļas, 7 reizes paliekot 4. vietā. Par «Radiotehniķa» komandas priekšnieku no 1969. gada līdz 1983. gadam strādāja G. Blūms, teicami veicdams savus pienākumus.

Kā sieviešu, tā vīriešu volejbola komandu spēles vispārējais attīstības līmenis 80. gados, salīdzinot ar 40-to gadu beigām, bija pieaudzis. Panākumi tika gūti lēni, bet mērķtiecīgi. Sievietes

labāko sniegumu uzrādīja 50. gados, izcīnot godalgotas vietas PSRS Tautu spartakiādēs, PSRS meistarsacīkstēs un uzvarot VACP spartakiādē. Vīriešu komandas panākumi bija daudz ievērojamāki un ilgstošāki — vairākkārt iegūtas godalgotas vietas PSRS čempionātos, uzvara PSRS Tautu VIII spartakiādē (1983), 1. vieta PSRS «A» klases meistarsacīkstēs (1984) un vairākas uzvaras Eiropas kausa izcīņā. Kā vienu, tā otru komandu regulāri vajadzēja papildināt ar jauniem spēlētājiem to vietā, kuri dažādu iemeslu dēļ aizgāja no meistarkomandām. Taču 40. gadu beigās un 50. gadu sākumā jaunieši meistarkomandām nebija sagatavoti. Dažās sporta biedrībās ar jauniešiem gan strādāja, bet ļoti ierobežoti — BASB «Daugava», sporta biedrībā «Spartaks», «Dinamo» u. c. Skolās volejbola spēli mācīja vingrošanas skolotāji, kas ne vienmēr bija volejbolisti.

Par volejbola apmācību jauniešiem un rezervju gatavošanu meistarkomandām īsti varēja sākt runāt tikai ap 1950. gada vidu, kad jaunieši pieredzējušu treneru vadībā aktīvi sāka trenēties tikko dibinātajās jaunatnes sporta skolās.

DARBS AR JAUNAJIEM VOLEJBOLISTIEM

Jau 1944. gadā BASB «Daugava» uzņēmās šefību pār vairākām skolām, palīdzot organizēt fizikālās kolektīvus un sporta sekcijas, tai skaitā arī volejbola sekcijas.

1944./45. mācību gadā ziemas brīvlaikā notika pirmais turnīrs vidusskolu komandām. Piedalījās tikai 2 meiteņu komandas. Rīgas 2. vidusskola izcīnīja Fiziskās kultūras un sporta komitejas kausu.

Jaunieši volejbolu sāka spēlēt skolās. Pirmās sacensības bija Rīgas pilsētas skolu jaunatnes čempionāti, kurus regulāri sāka organizēt kā pamatskolu, tā arī vidusskolu audzēkņiem, sākot ar 1945./46. m. g. Toreiz labākās volejbola komandas bija 27. un 29. vidusskolai, vēlāk arī 5. un 1. vidusskolai. Vēl tajā laikā volejbolu jauniešiem mācīja Pionieru pils sporta nodaļa, kur volejbola sekciju 1947. gadā noorganizēja A. Grasis. Pirmie treneri — J. Grauze un E. Ekmane. No 1947. līdz 1959. gadam Pionieru pilī par volejbola treneri strādāja L. Kovals. Šajos gados Pionieru pils volejbolisti piedalījās arī pieaugušo sacensībās, iegūstot godalgotas vietas. Pionieru pils vecā bruņinieku zāle bija maz piemērota volejbolam, taču jaunatne ar lielu entuziasmu apguva volejbola spēli. Pionieru pils volejbola sekcijā sporta gaitas sākuši pasaules čempioni M. Sakse un J. Košeļevs, LPSR meistarkomandu dalībnieki sporta meistari R. Plismanis,

V. Kozlovskis, H. Lucis, J. Eniņš, L. Kampe, R. Aistere, A. Kazāka, L. Rengarte u. c.

Līdz 1953. gadam Pionieru pils komanda bez papildinājuma pārstāvēja mūsu republiku Vissavienības jaunatnes sacensībās. Augstākās izcīnītās vietas meitenēm — 3. vieta Kazaņā 1949. gadā, 4. vieta Rostovā 1952. gadā. Zēni tajā laikā stabili turējās 6. vietā Vissavienības mēroga sacensībās. 1959. gadā volejbola sekcija Pionieru pili darbu pārtrauca.

Ap 1953. gadu jaunatnes izlases komandās parādījās jaunieši arī no citiem kolektīviem un sporta biedrībām, piem., sp. b. «Dinamo», «Spartaks» u. c. Taču republikas sporta biedrībās «Dinamo», «Darba rezerves» un «Daugava» jaunatnes volejbols vēl maz attīstījās. Par vienu no iemesliem var uzskatīt, ka trūka sporta zāļu. Protams, talantīgākos jauniešus iesaistīja pieaugušo komandās. Skolēnu sacensības notika regulāri, bet republikas skolu jaunatnes spartakiādē volejbolu ieslēdza tikai ar 1956. gadu, kaut gan pirmā skolēnu spartakiāde notika jau 1949. gadā. Pirmās Rīgas pilsētas sporta spēles, kurās iekļāva arī volejbolu, notika 1954. gadā. Tad notika arī I Vissavienības skolu jaunatnes spartakiāde. Mūsu jauniešu komandu panākumi bija niecīgi. Lai veicinātu jaunatnes volejbola attīstību, 1956. gadā pirmoreiz Rīgas meistarsacikstes organizēja pēc klubu principa. Tas nozīmēja, ka katra pieaugušo komanda pieteica sacensībās arī jauniešu komandu. Pirmajos gados izcīnītās vietas noteica pēc kopējā iegūto punktu skaita. Vēlāk pieaugušo un jauniešu rezultātus vērtēja atsevišķi. Šāds sacensību organizācijas princips noveda pie tā, ka daži pieaugušo kolektīvi, kuriem nebija praktisku iespēju sagatavot jauniešu komandu, pieteica sacensībām volejbola spēlei pilnīgi nesagatavotus skolēnus. Tādējādi klubu sistēma sevi neattaisnoja.

«Darba rezerves», kurām bija laba jauniešu komanda, sacensībās nevarēja piedalīties kā klubs, jo tām nebija pieaugušo komandas.

1957. gadā jaunatnes izlases komandas, lai gūtu spēles rūdījumu, piedalījās pieaugušo sacensībās ārpus konkurences.

Lai gan pieaugušo komandas šajā laikā guva labus panākumus Vissavienības sacīkstēs, jaunas maiņas trūkums bija ļoti asi izjūtams. BJSS volejbola nodaļas nodibinājās vairākās republikas pilsētās — Kuldīgā, Skrundā, Jēkabpilī, taču manāmu pozitīvu rezultātu tās vēl nedeļa.

Republikā radās nepieciešamība pēc specializētām BJSS — BJ volejbola skolām. 1957. gadā noorganizēja pirmo šāda veida skolu — Republikānisko BJSS. Vēlāk to pārdēvēja par Augstākās sporta meistarības skolu, no 1980. gada — par Republikas

olimpisko rezervju specializēto bērnu jaunatnes sporta skolu (RORSBJSS), bet no 1989. gada — par Republikas Jaunatnes sporta organizatoriski metodisko centru. Šī iestāde vadīja un kontrolēja visu republikas jauno volejbolistu apmācības darbu. Specializētās volejbola bērnu jaunatnes sporta skolas (SVBJSS) republikā bija divas — viena Rīgā, otra Daugavpili. Katrā skolā 36 mācību-treniņu grupas. Tām pievienojās vēl sešas nodaļas Liepājas, Kuldīgas, Talsu, Jelgavas, Jēkabpils un Gulbenes rajonos. Pastāvēja arī Murjāņu sporta internātskola ar 8 volejbola grupām. Vienu meiteņu grupu 1986. gadā pārcēla uz MSI filiāli Daugavpili.

Jauno volejbolistu sagatavošana līdz 1991. gadam bija šāda: sagatavošanas grupas — 54, tajās mācījās 1020 jaunāko klašu skolēni; mācību-treniņu grupas — 105 ar vairāk nekā 1320 dalībniekiem; sporta meistarības pilnveidošanas grupas — 8 ar pāri par 50 dalībniekiem.

Republikā volejbola spēli apguva ap 2400 skolēnu. Zēnu un meiteņu skaits volejbola grupās bija apmēram vienāds.

Salīdzinot ar pēckara gadiem līdz 1950. gadam, kad Pionieru pilī volejbolu spēlēt mācījās 60 volejbolistu, 70., 80. gados jaunatnes volejbola attīstība Latvijā ieguva vērienīgumu, paaugstinājās arī kvalitāte.

Vēl izveidoja volejbola specializācijas klases parastajās vidusskolās. Piemēram, 60., 87. un 59. vidusskolā, Daugavpils 2. vidusskolā, Skrundas vidusskolā. Sajās skolās volejbolu mācījās spēlēt ap 200 audzēkņus.

Jaunatnes volejbola grupas bija arī «Auroras» un «Radiotehniķa» meistarkomandām. «Auroras» sporta skolā nodarbojās 4—6 meiteņu grupas, «Radiotehniķa» sporta skolā — 4—6 zēnu grupas. Nozīmīgu vietu republikas jauno volejbolistu audzināšanā ieņēma Murjāņu sporta internātskola. Seit galvenokārt nokļuva talantīgākie lauku rajonu jaunie volejbolisti, kuri vēlāk veidoja papildinājumu mūsu meistarkomandām.

MSI dibināta 1965. gadā. Pirmais treneris volejbolā šajā skolā bija E. Zaķis. No visām republikas sporta skolām (BJSS, RORVBJSS u. c.) talantīgākos volejbolistus iekārtoja mācīties MSI. Pirmajos gados redzamus panākumus Vissavienības sacensībās jaunatnes komandas vēl neguva. Taču 70. gados sasniegumi uzlabojās. Jaunieši un jaunietes atkārtoti izcīnīja godalgotas vietas un vairākas reizes bija PSRS čempionu godā. Daudzus talantīgākos volejbolistus no MSI un citām BJSS iedalīja PSRS izlases sastāvā un tie kļuva par Eiropas junioru čempioniem (J. Deveikis, V. Bērziņa, I. Toropova, R. Vilde, Z. Ezerose u. c.). Viņu vārdi un sasniegumi atzīmēti meistarkomandu aprakstos.

Ar 1970. gadu MSI kļuva par republikas izlases komandu sagatavošanas centru. Komandas piedalījās Vissavienības skolēnu spartakiādēs un Vissavienības jaunatnes meistarsacīkstēs.

Vissavienības jaunatnes meistarsacīkstēs sacensības notika divās vecuma grupās. Vidējo vecuma grupu pārstāvēja republikas sacensību uzvarētājas, bet vecākajā grupā startēja MSI komandas vai republikas izlase.

Vissavienības čempionātos piedalījās mūsu meistarkomandu dublieru vienības. To sastāvus veidoja no MSI audzēkņiem, iekļaujot arī citu sporta skolu labākos volejbolistus.

Ar labiem panākumiem jauno volejbolistu sagatavošanā «Auroras» volejbola sporta skolā no tās dibināšanas dienas strādāja trenere L. Visocka. Viņas audzēknes I. Bačilova, L. Pagonina un citas bija PSRS izlases komandas dalībnieces, gūstot ievērojamus panākumus (9 tab., 9.a tab.).

PLUDMALES VOLEJBOLS

Pludmales volejbols Latvijā bija populārs jau trīsdesmitajos gados. Turnīri notika Lielupē, Bulduros, Majoros, Vecāķos u. c.. Komandas pieteica un dalībnieku skaitu komandā izlēma sacensību vietās. Spēlēja pēc parastajiem noteikumiem.

Kara un pēckara gados pludmales volejbols kā organizēts pasākums panīka, un tikai astoņdesmito gadu vidū, kad tas jau bija ieguvis lielu popularitāti Amerikā (Beach volleyball) un citās rietumu zemēs, mēs to atkal atcerējāmies.

Pirmais oficiālais pludmales volejbola turnīrs notika 1988. gadā Bulduros. To organizēja LVU sporta kluba vadība (G. Gailītis) un tajā izcīnīja žurnāla «Zvaigzne» dāvātu kausu. Piedalījās tikai vīriešu komandas. Par uzvarētājiem kļuva G. Samoilovs un S. Seļutins.

Pludmales volejbols strauji kļuva populārs. 1989. gadā jau notika vairāki oficiāli pludmales volejbola turnīri.

Spēlēs Bulduros «Vollīts '89», ko organizēja LOK jaunatnes sporta komiteja, pirmo vietu izcīnīja iepriekšējā gada uzvarētāji G. Samoilovs un S. Seļutins.

Turnīru «Vecāķi '89» organizēja Oktobra rajona FK un SK. Tajā piedalījās 24 pieaugušu un 6 jauniešu vienības. Tika uzaicināti arī PSRS izlases volejbolisti A. Sorokoļets, J. Sašega, A. Fomins un I. Čeremisovs. Pieaugušo grupā uzvarēja «Radiotehnika» volejbolisti A. Vanags un V. Artamonovs. Maskavieši palika otrie, bet trešā vietā — igauņu pārstāvji. Jauniešu grupā uzvarēja J. Gendels un A. Marohins. Vecāķos notika arī republikas jauniešu čempionāts. Piedalījās vidējās un vecākās grupas zēni un

vidējās vecuma grupas meitenes. Vecākā grupā zēniem uzvarēja Rīgas kotmanda — I. Poikans, J. Gendels, A. Pencelis. Vidējā grupā zēniem uzvarēja Daugavpils komanda — A. Ignatjevs, V. Kariass, A. Puņikovs. Arī meiteņu grupā uzvarēja Daugavpils komanda — L. Staskēviča, E. Paukste, N. Karasjova. Spēlēja 3 pret 3, laukuma izmēri jaunatnes komandām — 7,5×15 m. Noteikumi parastie.

1989. gadā Pasaules meistarsacīkstēs pludmales volejbolā Itālijā piedalījās arī «Radiotehniķa» pāris V. Mihelsons un V. Artamonovs. (Izcīnīja 12.—16. vietu.)

Par «pludmales volejbolu» sāka dēvēt arī sacensības sporta zālēs, ja spēlēja 2 pret 2, vai 3 pret 3, saglabājot pludmales volejbola noteikumus. To spēlēja pēc parastajiem noteikumiem. Vienīgi servēt drīkstēja no visas gala līnijas garuma, «mānīt» — tikai skatoties bumbas raidījuma virzienā un servi uzņemot ar apakšējo piespēli.

1990. gadā plašs pludmales volejbola turnīrs notika Vecākos, Olimpiskās nedēļas laikā. Piedalījās 45 vīriešu pāri, 8 sieviešu un 10 senioru komandas. Sieviešu un senioru komandās startēja 3 dalībnieki. Sacensībās piedalījās tautieši no ASV, Kanādas un Austrālijas. Finālā uzvarēja I. Naglis un G. Samoilovs, kurš jau trešo gadu pēc kārtas guva uzvaras pludmales volejbolā.

Sievietēm uzvarēja B. Zaķe, E. Eidija un O. Barinova, senioriem — T. Čeirans, D. Doniks un J. Kuzmins.

Pludmales volejbola turnīri republikā kļuva ļoti populāri. Tos bieži rīkoja gan Vidzemes, gan Rīgas jūrmalas pludmalēs.

«Radiotehniķa» komandas volejbolisti R. Vilde un V. Mihelsons 1990. gada sezonā ASV piedalījās komercvolejbola turnīros.

SĒDVOLEJBOLS

Lai rastu iespēju nodarboties ar volejbolu cilvēkiem, kuriem dažādu iemeslu dēļ ierobežotas kustības un pārvietošanās spējas, 1980. gada sākumā pie BAFSB «Daugava» tika organizētas volejbola nodarbības invalīdiem. Spēlēja galvenokārt jauktas komandas.

1985. gadā nodibināja Rīgas Invalīdu sporta klubu (RISK) «Optimists». Tas aptvēra jau plašākas masas. Volejbolu sēdus spēlēja tikai invalīdi, kuriem bija kustību traucējumi. «Optimists» organizēja pilsētu un republikas mēroga turnīrus. 1988. gadā notika pirmais Vissavienības čempionāts. Latvijas volejbolistiem panākumu nebija, bet 1989. gada čempionātā kā sievietes, tā vīrieši izcīnīja trešās vietas. Republikas izlases komanda piedalījās arī starptautiskās sacensībās. 1989. gadā Tallinā, spēlējot ar Somijas, Ungārijas un Igaunijas komandām, vīriešu vienība pa-

lika trešā vietā. 1989. gada «Optimista» kausa izcīņā Rīgā piedalījās Somijas, Ukrainas, Igaunijas un Latvijas komandas. Kā sievietes, tā vīrieši ieguva otrās vietas. Labākās spēlētājas bija J. Vabole, I. Veide, D. Gailuša, V. Nelsone, S. Trofimova, V. Grabovska. Vīriešiem labākie: A. Klints, I. Ozoliņš, S. Rimša, A. Ulmanis, V. Jakimčus, V. Desainis. Abas komandas trenēja un vadīja V. Lipskis.

Sēdvolejbola laukuma izmēri 5×6 m (10×6), tikla augstums — 115 cm, sievietēm — 105 cm. Spēles noteikumi — parastie, vienīgi, raidot bumbu pāri tīklam, dalībnieks nedrīkstēja no zemes atraut ķermeni.

1990. gadā volejbolisti atdalījās no sporta kluba «Optimists» un pie Latvijas invalīdu biedrības nodibināja savu klubu «Livi», kur turpināja jau agrāk uzsākto darbību. «Līvu» prezidents bija A. Ulmanis. Šajā pašā gadā klubu uzņēma par locekli LVF (Latvijas Volejbola federācijā).

LATVIEŠU IZCELSMES VOLEJBOLISTI ĀRZEMĒS

Ar volejbolu aktīvi nodarbojās daudzi ārzemēs dzīvojošie latvieši, sevišķi Amerikā. No turienes bija arī visplašākā informācija. Ir zināms, ka 1951. gada vasarā Vašingtonā pulcējās latviešu fiziskās kultūras un sporta darbinieki, kuri lika organizatoriskos pamatus ASV latviešu sporta dzīvei. Sākumā gan tikai rietumu piekrastē, bet vēlāk kopdarbībai ALA visā ASV apjomā. Jau 1951. gada rudenī Mineapolē notika pirmais ASV latviešu volejbola sacensību fināls. Piedalījās vairāk nekā 80 spēlētāji. Sacensības notika arī atsevišķos reģionos (zonās) — starp austrumu piekrastes valstīm, vidusvalstīm u.c. Notika dažādu kausu izcīņas. Piemēram, US piemiņas balvas izcīņa sievietēm, O. Cipsta piemiņas balvas izcīņa vīriešiem, Latvijas sūtniecības Vašingtonā dāvātā kausa izcīņa, Latvijas korporāciju savienības Ņujorkā dāvātā kausa izcīņas un daudzu citu kausu, kurus dāvājušas organizācijas, apvienības un privātpersonas.

No 1954. gada sistemātiski ik gadu notika ASV latviešu volejbola meistarsacīkstes, kurās piedalījās sieviešu un vīriešu komandas, startējot zem dažādiem latviskiem nosaukumiem. Piemēram, Ņūdžersijas latviešu biedrības sporta kluba «Kursa» volejbola komanda, Milvoku latviešu sporta kopa «Ausma», Dienvidkalifornijas latviešu sporta kopa «Rīga» un tamlīdzīgi no daudzām pilsētām, kā teica — no krasta līdz krastam. Finālā spēlēja aptuveni 4—6 sieviešu un 6—8 vīriešu komandas. 34. ASV latviešu finālspēles volejbolā notika 1987. gadā Bostonas apkārtnes «Massasoit Community» koledžas telpās. Sacensībās piedalījās aptuveni 150 sportisti ar 14 vienībām no astoņām Amerikas

pilsētām. Dalībnieku uzvārdi visumā latviski. Sievietēm uzvaru izcīnīja Kalamazū komandas pārstāves L. Austriņa, I. Šverna, D. Ūle, S. Pauera, B. Stepe, G. Ozoliņa, A. Tuma, M. Bundža. Vīriešu grupā uzvarēja Indianopoles DV komanda — A. Bērziņš, O. Bērziņš, P. Circenis, J. Daiga, P. Dzelzītis, A. Kārklīns, R. Lācis, V. Lerhs, N. un V. Melbārži. Noslēgumā notika bagātīga apbalvošana: labākais uzbrucējs, cēlājs, labākais finālspēlētājs utt.; bez tam daudzi bija izcīnījuši kādas privātpersonas vai organizācijas dāvētu balvu. Visas sacensības, spēļu norises, dalībnieku panākumus un rīcību sīki atspoguļoja latviski iznākošajās avīzēs un sporta klubu biļetenos.

Ārzemēs slavenākais latviešu izcelsmes volejbolists bija amerikānis Aldis Bērziņš. Dzimis 1964. gadā, dzīvoja Kalifornijā Sant-Djego pilsētā. 1984. gada Olimpiādē Losandželosā izcīnīja zelta medaļu. Gadu vēlāk izcīnīja Pasaules kausu volejbolā. Divas reizes viesojies Rīgā. 1987. gadā Latvijas galvaspilsētā ASV izlases komandas sastāvā sacentās ar PSRS izlasi (uzvarēja PSRS 3:2). Piedalījies mūsu treneru seminārā. Teicis, ka Amerikā dzīvojošajiem latviešiem sporta veids Nr. 1 esot volejbols, tad golfs un basketbols. A. Bērziņš pēc izglītības ir skaitļojamo mašīnu inženieris.

Kanādā dzīvojošo latviešu volejbolistu atzīstamākais panākums bija 1956. gadā, kad volejbola entuziasta trenera J. Lukstiņa vadībā Monreālas latviešu sporta kluba (MLSK) volejbolistes izcīnīja valsts čempionātā pirmo vietu. Komandā spēlēja latvietes H. Lācis-Lasmane, V. Jansone-Lasmane un jau agrāk Latvijā zināmās volejbolistes M. Lukstiņa, M. Kalace un A. Rozenberga. Turpat aktīvi ar sportu nodarbojās arī līdz 1944. gadam Rīgā pazīstamais volejbolists, sacensību organizētājs un vadītājs Zaķusalā, L. Lācis.

Rietumvācijā dzīvojošo latviešu volejbolistu panākumi spilgti izpaudās 1955. gadā Parīzē YMCA's 100 gadu jubilejas turnīrā. Latviešu JKS volejbolisti, spēlējami Rietumvācijas CVIM sastāvā (CVIM — Vācijas YMCA), izcīnīja pirmo vietu. Komandā spēlēja V. Krēgers, A. Liepnieks, V. Kūliņš, J. Kadelis, A. Avotiņš, A. Janovskis un T. Karps, arī menedžeris E. Priedītis bija latvietis. Taču presē komandas sastāvs un menedžeris nosaukti par VFR dzīvojošiem ukraiņiem.

Līdzīgu panākumu vienība uzrādīja arī nākamajās (YPM) YMCA's Pasaules meistarsacīkstēs 1957. gadā Arhūzā, spēcīgā konkurencē izcīnot pirmo vietu.

Austrālijā, pēc Austrālijas latviešu volejbolistu apgalvojumiem, latviešu volejbola komandas nav. Atsevišķie volejbola cienītāji, kuriem šī spēle interesē, iekļaujas Austrālijas klubu

komandās; tādas bija arī 1990. gadā Rīgā no Austrālijas atbraukušās Vizma Brūna un Zinta Zvaigzne.

Par citu kontinentu latviešu izcelsmes volejbolistiem un sacensībām precīzas informācijas trūkst.

Pirmo reizi ārzemēs dzīvojošie latviešu izcelsmes volejbolisti ar mūsu republikas spēlētājiem tikās Rīgā 1990. gada vasarā sporta sarīkojumā «Latvijas Olimpiskā nedēļa», kurā bija iekļauts arī volejbols. Ieradās volejbolisti no VFR, ASV, Austrālijas, Zviedrijas un Kanādas.

Sieviešu komandas vispirms sacentās vienā riņķī, pēc tam 2 labākās spēlēja superfinālā: ASV, Kanādas un Austrālijas sastādītā pret Rīgas apvienoto. Fināls izvērtās īsti olimpisks — piektajā setā ar rezultātu 15:13 pārākas izrādījās ārzemēs dzīvojošās latviešu volejbolistes.

Tikpat aizraujoši ritēja arī vīriešu spēles, kur sešas komandas sacentās katra ar katru. Diemžēl laika trūkuma dēļ superfināls nenotika.

Sacensībās nepiedalījās mūsu meistarkomandu pārstāvji, jo pārāk liela bija meistarības līmeņu starpība.

NOSLEGUMS

Noslēdzot pētījumu par volejbola attīstību Latvijā no 1920. līdz 1991. gadam, varam konstatēt, ka volejbols no nenozīmīgas spēles laika kavēklī ar sastingušu, vienmuļu spēles ritmu, pārvērties par skaistu, dinamisku, atletisku sporta veidu, kas kļuvis par vienu no populārākajiem sporta veidiem pasaulē.

Volejbols piesaista skatītājus ar spēles azartisko raksturu un spēles momentu radošo risinājumu, demonstrējot akrobātisku izpildījumu.

Volejbolistu skaits republikā strauji audzis. 60. gadu beigās oficiālajās sacensībās tika reģistrēti ap 600 volejbolistu. 1991. gadā šis skaitlis jau sniedzās pāri 32000. Volejbols attīstījās lēnām, bet noteikti. Auga prasības, pienākumi un veidojās kvalitāte. Mēs daudz mācījāties no vecākajām PSRS republikām, pārņemām gan viņu teorētisko, gan praktisko pieredzi, ne tikai kopējot, bet piemērojot mūsu specifikai.

Viss, sasniegtais balstījās uz volejbolistu entuziasmu, un kalpoja par piemēru jaunajiem. Treniņi septiņos no rīta un vienpadsmitos vakarā, brīvdabas laukumos lietū un vējā, nereti basām kājām. Bumbu kvalitātes līmenis bieži vien neapmierinošs, bet vienmēr nerimstoša cīņas un uzvarētgrība. Uz tādas bāzes veidojās un attīstījās volejbols mūsu republikā. Volejbolisti varēja lepoties ar saviem priekštečiem, kuriem netrūka apņēmības un

izturības, kā arī ar jaunākās paaudzes volejbolistiem, kuri iekaroja volejbola pasaules virsotnes.

1991. gada volejbolu grūti salīdzināt ar pagājušo dienu volejbolu. Agrāk trīs setu spēles reti kad spēlēja ilgāk par 60—80 minūtēm. Astoņdesmitajos gados piecu setu spēles nereti beidzas pēc trīs stundu spēkošanās. Ja agrāk treniņi notika 3 līdz 4 reizes nedēļā (40. gados tikai 2 reizes nedēļā), tad aostoņdesmitajos gados spēlētāji trenējas divas trīs reizes dienā. Līdz ar to radikāli izmainījās viņu atlētiskais līmenis, tehnikas un taktikas arsenāls.

Protams, eksperimenti ne vienmēr izdevās veiksmīgi, taču šķiet, ka viss paveiktais bija nepieciešams, lai sasniegtu pozitīvu rezultātu.

Notika labi organizētas sacensības, bija talantīgi, pieredzes bagāti treneri, spēcīgas meistarkomandas.

Vairāki mūsu republikas volejbola meistari, kā sievietes, tā vīrieši, spēlējot PSRS izlases komandās, izcīnījuši visas augstākās pasaulē sasniedzamās balvas.

Jaunās volejbolistu paaudzes sportiskais līmenis bija tik augsts, ka daudzus no viņiem aicināja startēt ārzemju klubos. Latvijas volejbolisti un volejbolistes spēlēja Somijas, Polijas, Beļģijas, Grieķijas u. c. aizrobežu volejbola klubos.

BJSS un MSI rūpējās par jauno volejbolistu sagatavošanu un papildinājumu meistarkomandām.

Mūsu vadošie tiesneši saņēmuši atzinīgu novērtējumu Vissavienības un starptautiskajā arēnā. Pateicoties neatlaidīgai un mērķtiecīgi virzītai volejbola entuziastu darbībai organizatoriskajā laukā, mācību treniņu darbā, sacensību tiesāšanā un vadīšanā, volejbols stabili kļuva par vienu no galvenajiem sporta veidiem republikā.

Pēc 1991. gada 20. augusta notikumiem radikāli izmainījās volejbola dzīves vadības struktūra. 1991. gadā tika nodibināta jauna veida volejbola federācija — saimnieciski patstāvīga un neatkarīga sporta sabiedriskā organizācija Latvijas Republikā, kas uz brīvprātības principiem apvienoja klubus, sekcijas BJSS un individuālos biedrus. Tās galvenais uzdevums — radīt apstākļus volejbola attīstībai Latvijā, kā arī propagandēt ar volejbola palīdzību sportu, kā veselīga dzīvesveida sastāvdaļu, kas veicina cilvēka harmonisku fizisko un garīgo attīstību.

1992. gada janvārī Latvijas Volejbola Federācija noorganizēja Latvijas volejbola vēsturē pirmo volejbola kongresu, kur pieņēma jaunus statūtus, ievēlēja jaunu LVF prezidentu M. Pēkali, viceprezidentu D. Kalniņu un 11 valdes locekļus, tajā skaitā 9 federācijas komisiju priekšsēdētājus.

**Latvijas vīriešu volejbola čempionvienības
laikā no 1926. līdz 1943. gadam**

1926. g.	— JKS	(Jaunekļu kristīgā savienība)
1927. g.	— JKS	
1928. g.	— JKS	
1929. g.	— JKS	
1930. g.	— JKS	
1931. g.	— JKS	
1932. g.	— US	(Universitātes sports) (1929./30. g. universitātes volejbolisti spēlēja ar nosaukumu LU (Latvijas universitāte))
1933. g.	— JKS	
1934. g.	— JKS	
1935. g.	— US	
1936. g.	— LSB	(Latvijas sporta biedrība)
1937. g.	— LSB	
1938. g.	— LSB	
1939. g.	— LSB	
1941. g.	— «Spartaks»	(Brīvprātīgo arodbiedrību valsts kooperatīvu sporta biedrība)
1942. g.	— US	
1943. g.	— US	

2. tabula

**Latvijas sieviešu volejbola čempionvienības
laikā no 1930. līdz 1943. gadam**

1930. g.	— LSB	(Latvijas sporta biedrība)
1931. g.	— LSB	
1932. g.	— US	(Universitātes sports)
1933. g.	— US	
1934. g.	— US	
1935. g.	— US	
1936. g.	— LJ	(Latvju jaunatne)
1937. g.	— US	
1938. g.	— LDzB	(Latvijas dzelzceļnieku biedrība)
1939. g.	— 5. RAP	(Rīgas aizsargu pulks)
1941. g.	— UFK	(Universitātes fizikultūras kolektīvs)
1942. g.	— US	
1943. g.	— US	

Komandas, kas uzvarējušas Rīgas pilsētas čempionātos
laikā no 1946. gada līdz 1991. gadam

Sievietes

1946. g. — LVU (Latvijas Valsts universitāte)	1949. g. — LVU	1950. g. — LVU	1951. g. — LVU	1952. g. — LVU	1953. g. — LVU	1954. g. — LVU	1955. g. — LVFKI (Latvijas Valsts Fiziskās kultūras institūts)	1956. g. — LVFKI	1957. g. — LVU	1958. g. — RMI (Rīgas Medicīnas institūts)	1959. g. — LVU	1960. g. — LVU	1961. g. — LVFKI	1962. g. — VEF (Valsts Elektrotēhniskā fabrika)	1963. g. — RPI (Rīgas Politehniskais institūts)	1964. g. — RPI	1965. g. — RPI	1966. g. — RPI	1967. g. — LVU	1968. g. — LVU		
1969. g. — LVU	1970. g. — «Aurora»	1971. g. — «Aurora»	1972. g. — «Aurora»	1973. g. — «Aurora»	1974. g. — «Elektrons» (Rīgas pusvadītāju aparātu būves rūpnīcas sporta klubs)	1975. g. — «Elektrons»	1976. g. — «Elektrons»	1977. g. — RPI	1978. g. — RPI	1979. g. — «Elektrons»	1980. g. — RPI	1981. g. — RPI	1982. g. — ASK	1983. g. — ASK	1984. g. — ASK	1985. g. — «Laimdota» (Sadzīves palpojumu uzņēmums)	1986. g. — RPI	1987. g. — RPI	1988. g. — «Poligrāfists» (Tipogrāfijas ražošanas apvienība)	1989. g. — RPI	1990. g. — RTU (Rīgas Tehniskā universitāte no 1990. g.)	1991. g. — «Poligrāfiķis»

Vīrieši

1946. g. — «Spartaks»	1947. g. — LVU	1948. g. — LVFKI	1949. g. — LVFKI	1950. g. — «Spartaks»	1951. g. — LVU	1952. g. — «Daugava» CSK	1953. g. — LVU	1954. g. — LVU	1955. g. — ASK (Armijas sporta klubs)	1956. g. — ASK	1957. g. — «Spartaks»	1958. g. — «Spartaks»	1959. g. — LLA (Latvijas lauksaimniecības akadēmija)	1960. g. — RPI (Rīgas Politehniskais institūts)	1961. g. — ASK	1962. g. — ASK	1963. g. — RER (Rīgas Elektrotēhniskā rūpnīca)	1964. g. — RER	1965. g. — RER	1966. g. — ASK	1967. g. — ASK	1968. g. — ASK	1969. g. — «Lokomotīve»	1970. g. — RER	1971. g. — «Dinamo»	1972. g. — «Lokomotīve»	1973. g. — LVFKI	1974. g. — RER
-----------------------	----------------	------------------	------------------	-----------------------	----------------	--------------------------	----------------	----------------	---------------------------------------	----------------	-----------------------	-----------------------	--	---	----------------	----------------	--	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	-------------------------	----------------	---------------------	-------------------------	------------------	----------------

1975. g.	— RPI	1984. g.	— ASK
1976. g.	— RPI	1985. g.	— ASK
1977. g.	— RPI	1986. g.	— Firma «Rīga» (Mēbeļu ražošanas apv.)
1978. g.	— ASMS (Augstākās sporta meistarības skola)	1987. g.	— RPI
1979. g.	— RPI	1988. g.	— Firma «Rīga»
1980. g.	— RER	1989. g.	— «Rīga» (Padomju saimniecība)
1981. g.	— «Vimpelis» (A. Birjuzova v. n. karaskola)	1990. g.	— «Rīga»
1982. g.	— «Vimpelis»	1991. g.	— Bauskas «Būvnieks»
1983. g.	— ASK		

4. tabula

Republikas čempionvienības laikā no 1946. līdz 1991. gadam

Sievietes

1946. g.	— LVU	1970. g.	— «Elektrons»
1947. g.	— LVU	1971. g.	— «Aurora»
1948. g.	— LVU	1972. g.	— «Aurora»
1949. g.	— LVU	1973. g.	— «Aurora»
1950. g.	— LVU	1974. g.	— ASMS
1951. g.	— LVU	1975. g.	— «Ķimīķis»
1952. g.	— LVU	1976. g.	— «Ķimīķis»
1953. g.	— LVU	1977. g.	— «Ķimīķis»
1954. g.	— LVFKI	1978. g.	— MSI
1955. g.	— LVFKI	1979. g.	— RPI
1956. g.	— LVU	1980. g.	— «Ķimīķis»
1957. g.	— RMI	1981. g.	— «Ķimīķis»
1958. g.	— LVU	1982. g.	— MSI
1959. g.	— LVFKI	1983. g.	— Valmieras SSR (Stikla šķiedras rūpnīca)
1960. g.	— LVU	1984. g.	— RPI
1961. g.	— LVFKI	1985. g.	— ASK
1962. g.	— LVFKI	1986. g.	— «Laimdota»
1963. g.	— RPI	1987. g.	— «Aurora» (juniores)
1964. g.	— RPI	1988. g.	— «Aurora» (juniores)
1965. g.	— «Elektrons»	1989. g.	— «Poligrāfists»
1966. g.	— RPI	1990. g.	— «Poligrāfists»
1967. g.	— LVU	1991. g.	— «Aurora»
1968. g.	— LVU		
1969. g.	— LVU		

Vīrieši

1946. g.	— «Spartaks»	1955. g.	— ASK
1947. g.	— LVU	1956. g.	— ASK
1948. g.	— LVU	1957. g.	— ASK
1949. g.	— «Spartaks»	1958. g.	— ASK
1950. g.	— LVU	1959. g.	— LVFKI
1951. g.	— LVU	1960. g.	— LVFKI
1952. g.	— AVN (Apgabala virsnieku nams)	1961. g.	— RPI
1953. g.	— AVN	1962. g.	— EZP (Ekspedīcijas zvejas pārvalde)
1954. g.	— AVN	1963. g.	— RER

1964. g.	— RER	1978. g.	— PMK 13 («Ozolnieki»)
1965. g.	— RER	1979. g.	— RPI
1966. g.	— RER	1980. g.	— «Ozolnieki»
1967. g.	— ASK	1981. g.	— «Vimpelis»
1968. g.	— «Ķimīķis» (Daugavpils)	1982. g.	— RPI
1969. g.	— «Ķimīķis»	1983. g.	— RPI
1970. g.	— RPI	1984. g.	— ASK
1971. g.	— «Radiotehnikis»	1985. g.	— ASK
1972. g.	— RER	1986. g.	— ASK
1973. g.	— RER	1987. g.	— ASK
1974. g.	— RER	1988. g.	— RPI
1975. g.	— RPI	1989. g.	— RPI
1976. g.	— RPI	1990. g.	— RTU (RPI)
1977. g.	— Junioru izlase uz RPI bāzes	1991. g.	— Bauskas PMK («Būvnieks»)

5. tabula

LPSR sieviešu izlases komandu rezultāti PSRS sacensībās

1946. g.	PSRS 9. čempionāts	Odesā	LVU	14. v.
1947. g.	PSRS 10. čempionāts	Groznijā	LVU	12. v.
1948. g.	PSRS 11. čempionāts	Harkovā	LVU	14. v.
1949. g.	PSRS 12. čempionāts	Ļeņingradā	LVU	14. v.
1950. g.	Vissavienības augstāko mācību iestāžu ministrijas Vissavienī- bas IV spartakiāde	Ļeņingradā	LPSR stud. iz- lase	1. v.
1950. g.	PSRS 13. čempionāts	Ļeņingradā	LVU	10. v.
1951. g.	PSRS 14. čempionāts 8 pilsētu turnīrs PSRS kausa izcīņa	Tbilisi Tallinā Dņepropet- rovskā	LVU LPSR izlase LPSR izlase	10. v. 3. v. 5. v.
1952. g.	PSRS 15. čempionāts 3. Baltijas spartakiāde 8 pilsētu turnīrs VACP IV spartakiāde	Ļvovā Minskā Kaunā	«Daugava» LPSR izlase Rīgas izlase Arodb. kom. izlase	6. v. 1. v. 5. v. 2. v.
1953. g.	PSRS 16. čempionāts 10 pilsētu turnīrs	Odesā Magnito- gorskā	«Daugava» LPSR izlase	4. v. 5. v.
1954. g.	PSRS 17. čempionāts Vissavienības ziemas meistar- sacīkstes	Rostovā Rīgā	LVU LPSR izlase	7. v. 3. v.
1955. g.	PSRS 18. čempionāts VACP V spartakiāde	Staļingradā Maskavā	LVU Arodb. kom. izlase	7. v. 2. v.
1956. g.	PSRS spēcīgāko komandu sa- censības Vissavienības ziemas sacensī- bas	Maskavā Ļeņingradā	LVU LPSR izlase	3. v. 3. v.
1957. g.	PSRS «A» kl. meistar- sac.	«Daugava»	LVU	5. v.
1958. g.	PSRS «A» kl. meistar- sac. VACP VI spartakiāde	«Daugava» Arodb. kom. izlase	LVU LVU	5. v. 1. v.
1959. g.	Vissavienības ziemas meistar- sacīkstes PSRS Tautu II spartakiāde	LPSR izlase	LPSR izlase	4. v. 3. v.

1960. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	LVU	(«Daugava»)	3. v.
1961. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	LVU	(«Daugava»)	6. v.
	VACP VII spartakiāde	Arodb. kom. izlase		6. v.
1962. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Elektrons»		8. v.
1963. g.	Vissavienības ziemas meistarsacīkstes	LPSR izlase		6. v.
	PSRS Tautu III spartakiāde	LPSR izlase		7. v.
1964. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Elektrons»		8. v.
1965. g.	VACP VIII spartakiāde	Arodb. kom. izlase		8. v.
	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Elektrons»	(«Daugava»)	9. v.
1966. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Elektrons»	(«Daugava»)	9. v.
1967. g.	Vissavienības ziemas meistarsacīkstes	LVU	(«Daugava»)	9. v.
	PSRS Tautu IV spartakiāde	LPSR izlase		10. v.
1968. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Daugava»		11. v.
	Atstāj augstāko līgu			
1969. g.	PSRS čempionāts	«Daugava»		25. v.
	VACP IX spartakiāde	Arodb. kom. izlase		10. v.
	VACP spartakiādes turpmāk vairs nenotika			
1970. g.	PSRS čempionāts	«Aurora»		19. v.
1971. g.	PSRS čempionāts	«Aurora»		18. v.
	PSRS Tautu V spartakiāde	LPSR izlase		12. v.
1972. g.	PSRS čempionāts	«Aurora»		15. v.
1973. g.	PSRS čempionāts	«Aurora»		15. v.
1974. g.	PSRS čempionāts	«Aurora»		14. v.
1975. g.	PSRS čempionāts	«Aurora»		10. v.
	PSRS Tautu VI spartakiāde	LPSR izlase		8. v.
1976. g.	PSRS čempionāts	«Aurora»		8. v.
1977. g.	PSRS čempionāts	«Aurora»		7. v.
1978. g.	PSRS čempionāts	«Aurora»		5. v.
1979. g.	PSRS čempionāts	«Aurora»		8. v.
	PSRS Tautu VII spartakiāde	«Aurora»		5. v.
1980. g.	«Aurora» atstāj PSRS «A» klases pirmo grupu (augstāko līgu)			
1981. g.	«Aurora» izcīnīja tiesības pārspēlēt par iekļūšanu atpakaļ PSRS «A» klases I grupā. Pārspēlē uzvarēja «Aurora» un atgriezās augstākajā līgā.			
1982. g.	PSRS čempionāts	«Aurora»		5. v.
1983. g.	PSRS čempionāts	«Aurora»		12. v.
	Atstāja augstāko līgu			
1984. g.	PSRS Tautu VIII spartakiāde	LPSR izlase		6. v.
	PSRS čempionāts	«Aurora»		14. v.
	Palika I. līgā			
1985. g.	PSRS čempionāts	«Aurora»		14. v.
1986. g.	PSRS Tautu IX spartakiādē «Aurora» neiekļūst finālā.			
	PSRS čempionāts	«Aurora»		16. v.
	Palika I. līgā			
1987. g.	PSRS čempionāts	«Aurora»		19. v.
	Palika I. līgā			
1988. g.	PSRS čempionāts I. līgā	«Aurora»		3. v.
1989. g.	PSRS čempionātā «Aurora» 2 vietā un atguva tiesības 1990. g. spēlēt augstākajā līgā.			
1990. g.	PSRS čempionāts augstākajā līgā	«Aurora»		6. v.
1991. g.	PSRS čempionāts augstākajā līgā	«Aurora»		9. v.
1992. g.	«Aurora» vairs nespēlēja PSRS čempionātā			

«Radiotehnikā» meistarkomandas spēlētāji:
(1955--1991)

G. Meščerskis	(1956—1974)	19 sezonas
P. Seļivanovs	(1970—1987)	18 sezonas
S. Antipins	(1973—1988)	16 sezonas
I. Bugajenkovs	(1957—1970)	14 sezonas
J. Labuckas	(1958—1971)	14 sezonas
J. Deveikuss	(1970—1983)	14 sezonas
A. Strazdiņš	(1966—1978)	13 sezonas
V. Rubenis	(1972—1984)	13 sezonas
B. Kolčins	(1977—1988)	12 sezonas
R. Vilde	(1979—1990)	12 sezonas
M. Korņevskis	(1961—1970)	10 sezonas
A. Beļevičs	(1977—1989)	13 sezonas
S. Buča	(1978—1988)	11 sezonas
M. Elefants	(1963—1971)	9 sezonas
E. Iesalnieks	(1958—1966)	9 sezonas
E. Augustinskis	(1967—1975)	9 sezonas
G. Čadikovičs	(1955—1964)	10 sezonas
O. Antropovs	(1971—1979)	9 sezonas
A. Jēkabsons	(1980—1988)	9 sezonas
M. Ozols	(1958—1964)	7 sezonas
S. Lugailo	(1964—1970)	7 sezonas
E. Ķirkums	(1972—1978)	7 sezonas
M. Rosovs	(1973—1979)	7 sezonas
Z. Grigoļunovičs	(1955—1960)	6 sezonas
A. Apakovskis	(1955—1960)	6 sezonas
E. Libiņš	(1962—1967)	6 sezonas
M. Palms	(1964, 1967—1971)	6 sezonas
O. Indrašs	(1968—1973)	6 sezonas
V. Tkačenko	(1975—1979)	5 sezonas
E. Gulbis	(1955—1959)	5 sezonas
H. Manto	(1955—1959)	5 sezonas
J. Čeksters	(1961—1965)	5 sezonas
J. Košeļevs	(1959—1963)	5 sezonas
V. Mihelsons	(1986—1991)	6 sezonas
P. Gavrovskis	(1961—1963, 1969)	4 sezonas
J. Pavilčs	(1985—1989)	5 sezonas
J. Veiskops	(1957—1960)	4 sezonas
R. Suharevskis	(1958—1961)	4 sezonas
A. Logačevs	(1964—1967)	4 sezonas
V. Isačenko	(1972—1975)	4 sezonas
S. Pavlovs	(1974—1977)	4 sezonas
V. Miķelsons	(1980—1983)	4 sezonas
R. Egļītis	(1982—1986)	5 sezonas
A. Ozoliņš	(1983—1987)	5 sezonas
A. Vairogs	(1955—1957)	3 sezonas
E. Saulītis	(1955—1957)	3 sezonas
V. Melņičenko	(1970—1972)	3 sezonas
H. Bondars	(1965—1967)	3 sezonas
K. Baltruns	(1969—1972)	4 sezonas
I. Mežkungis	(1972—1974)	3 sezonas
I. Naglis	(1977—1979)	3 sezonas

A. Kaļķis	(1977—1979)	3 sezonas
P. Ivanovs	(1977—1979)	3 sezonas
A. Heimanis	(1955—1956)	2 sezonas
J. Eniņš	(1955—1956)	2 sezonas
G. Kravinskis	(1955—1956)	2 sezonas
J. Reinholds	(1956—1957)	2 sezonas
H. Skudra	(1972—1973)	2 sezonas
A. Pavlovs	(1967—1968)	2 sezonas
A. Smēdiņš	(1977—1978)	2 sezonas
A. Nelsons	(1978—1979)	2 sezonas
I. Kupčs	(1956)	1 sezona
J. Rozenbergs	(1956)	1 sezona
V. Sisojevs	(1983)	1 sezona
J. Lillepū	(1987—1988)	2 sezonas
A. Līdums	(1959)	1 sezona
A. Zukovs	(1961)	1 sezona
V. Karasevičs	(1964)	1 sezona
K. Greiškālns	(1966)	1 sezona
J. Rīmeicāns	(1971)	1 sezona
A. Rjabovs	no 1975. g.	
J. Grantiņš	no 1979. g.	
R. Olihvers	no 1987. g.	
A. Eida	no 1989. g.	
A. Grigorenko	no 1987. g.	
V. Artamonovs	no 1987. g.	
A. Vanags	no 1989. g.	
K. Ušakovs	no 1990. g.	
R. Visnapū	no 1991. g.	
I. Balodis	no 1991. g.	
J. Pļavinskis	no 1989. g.	
V. Birjukovs	no 1989. g.	
U. Krastiņš	no 1989. g.	

7. tabula

«Radiotehņika» meistarkomandas volejbolistu goda nosaukumi (1955—1991)

PSRS sporta meistari

E. Gulbis	1956.	E. Augustinskis	1968.
Z. Grigoļunovičs	1957.	J. Deveikuss	1972.
A. Apakovskis	1957.	P. Seļivanovs	1972.
I. Bugajenkovs	1960.	V. Isačenko	1973.
J. Labuckas	1960.	E. Ķirkums	1974.
G. Cadikovičs	1960.	S. Antipins	1975.
G. Meščerskis	1960.	V. Rubenis	1976.
E. Iesalnieks	1960.	A. Rjabovs	1977.
M. Ozols	1961.	A. Smēdiņš	1975.
M. Korņevskis	1961.	A. Kaļķis	1979.
J. Čeksters	1962.	B. Kolčins	1978.
E. Suharevskis	1960.	P. Ivanovs	1979.
M. Palms	1969.	J. Grantiņš	1980.
O. Indrašs	1969.	R. Vilde	1980.

S. Buča	1980.	R. Olihvers	1989.
A. Beļevičs	1982.	V. Mihelsons	1989.
V. Miķelsons	1983.	A. Eida	1989.
A. Jēkabsons	1983.	A. Grigorenko	1989.
J. Pavilčs	1984.	K. Ušakovs	1989.

PSRS Goda sporta meistari

J. Labuckas	1967.	G. Meščerskis	1967.
S. Lugaļo	1967.	E. Iesalnieks	1967.
M. Korņevskis	1967.		

PSRS starptautiskās klases sporta meistari

I. Bugajenkovs	1967.	V. Rubenis	1977.
J. Deveikuss	1973.	S. Antipins	1977.
P. Seļivanovs	1973.	J. Grantiņš	1981.
M. Rosovs	1973.	R. Vilde	1981.
G. Meščerskis	1974.	S. Buča	1981.
A. Strazdiņš	1974.	A. Rjabovs	1983.
E. Augustinskis	1974.	B. Kolčins	1983.
E. Ķirkums	1975.	A. Beļevčs	1983.
V. Tkačenko	1977.		

PSRS Nopelniem bagātīgie sporta meistari

I. Bugajenkovs	1964.	P. Seļivanovs	1978.
E. Libiņš	1966.	R. Vilde	1989.

«Radiotehniķa» spēlētāji, kuri PSRS sporta meistara nosaukumu ieguvuši, spēlējot citu komandu sastāvos

J. Veiskops	1955.	PSRS izlasē
J. Košeļevs	1952.	MAI
E. Libiņš	1955.	Rīgas ASK
M. Elefants	1964.	Rīgas ASK
A. Strazdiņš	1964.	Rīgas ASK
K. Baltruns	1964.	Rīgas ASK
V. Meļņičenko	1968.	Daugavpils «Ķīmiķis»
S. Lugaļo	1963.	KPFSSR izlasē
O. Antropovs	1966.	Alma-Atas «Burevestņik»
M. Rosovs	1969.	Irkutskas «Dinamo»
V. Tkačenko	1969.	Harkovas «Burevestņik»
V. Sisojevs	1967.	Daugavpils «Ķīmiķis»

O. Antropovs, uzvarot Olimpiskajās spēlēs Tokijā 1968. gadā, ieguva PSRS starptautiskās klases sporta meistara nosaukumu, būdams Alma-Atas «Burevestņik» komandas spēlētājs.

LPSR viriešu izlases komandu rezultāti
PSRS un starptautiskās sacensībās

1946. g.	PSRS 9. čempionāts	«Spartaks»	16. v.
1947. g.	PSRS 10. čempionāts	LVU	10. v.
1948. g.	PSRS 11. čempionāts	LVU	14. v.
1949. g.	PSRS 12. čempionāts	«Spartaks»	17. v.
1950. g.	PSRS 13. čempionāts	LVU	18. v.
1951. g.	PSRS 14. čempionāts	LVU	14. v.
1952. g.	PSRS 15. čempionāts	LPSR izlase	12. v.
	VACP IV spartakiāde	«Daugava»	2. v.
1953. g.	PSRS 16. čempionāts	ASK (AVN)	8. v.
1954. g.	PSRS 17. čempionāts	ASK (AVN)	5. v.
	Vissavienības ziemas sacikstes	meistar- LPSR izlase	3. v.
1955. g.	PSRS 18. čempionāts	ASK	5. v.
	Vissavienības ziemas sacikstes	meistar- LPSR izlase	3. v.
	VACP V spartakiāde	LPSR izlase	3. v.
1956. g.	Vissavienības ziemas sacikstes	meistar- ASK	3. v.
	Vissavienības ziemas sacikstes	meistar- «Daugava»	6. v.
	PSRS Tautu I spartakiāde	LPSR izlase	5. v.
1957. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	ASK	5. v.
	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Daugava»	11. v.
1958. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	ASK	8. v.
	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Daugava»	9. v.
	VACP VI spartakiāde	LPSR izlase	1. v.
1959. g.	Vissavienības ziemas sacikstes	meistar- ASK	neiekļuva astotniekā
	PSRS Tautu II spartakiāde	LPSR izlase	5. v.
1960. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	LVFKI	2. v.
	PSRS «A» kl. meistarsac.	ASK	Palika pēdē- jā vietā un atstāja «A» klasi
1961. g.	PSRS «B» kl. meistarsac.	ASK	10. v.
	PSRS «A» kl. meistarsac.	LVFKI	4. v.
	VACP VII spartakiāde	Arodb. kom. izl.	4. v.
1962. g.	PSRS «B» klases meistarsacikstēs «A» klases II grupā.	ASK izcīnīja tiesības atgriezties	atgriezies
	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehniķis»	2. v.
1963. g.	Vissavienības ziemas sacikstes	meistar- LPSR izlase	4. v.
	PSRS «A» kl. meistarsac. II gr.	ASK	8. v.
	PSRS Tautu III spartakiāde	LPSR izlase	7. v.
1964. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehniķis»	10. v.
	PSRS «A» kl. meistarsac. II gr.	ASK	9. v.
1965. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehniķis»	2. v.
	PSRS «A» klases meistarsacikstēs II grupā II grupu. Atgriezies «A» klasē vairs nav izdevies.	ASK atstāja «A» klases	
	VACP VIII spartakiāde	Arodb. kom. izlase	1. v.
1966. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehniķis»	2. v.

1967. g.	Vissavienības ziemas meistarsacīkstes	LPSR izlase	1. v.
	PSRS Tautu IV spartakiāde	LPSR izlase	7. v.
1968. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	3. v.
1969. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	3. v.
	VACP IX spartakiāde	Arodb. kom. izlase	3. v.
1970. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	7. v.
1971. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	9. v.
	PSRS Tautu V spartakiāde	LPSR izlase	7. v.
1972. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	9. v.
1973. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	2. v.
1974. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	2. v.
	Eiropas valstu kausu ieguvēju kausa izcīņa	«Radiotehnikis»	1. v.
1975. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	2. v.
	PSRS Tautu VI spartakiāde	LPSR izlase	3. v.
	Eiropas valstu kausu ieguvēju kausa izcīņa	«Radiotehnikis»	1. v.
1976. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	4. v.
1977. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	5. v.
	Eiropas valstu kausu ieguvēju kausa izcīņa	«Radiotehnikis»	1. v.
1978. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	4. v.
1979. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	4. v.
	PSRS Tautu VII spartakiāde	LPSR izlase	2. v.
1980. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	4. v.
1981. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	4. v.
1982. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	3. v.
1983. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	2. v.
	PSRS Tautu VIII spartakiāde	LPSR izlase	1. v.
1984. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	1. v.
	Eiropas valstu kausu ieguvēju kausa izcīņa	«Radiotehnikis»	izstājās II posmā.
1985. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	4. v.
1986. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	2. v.
	PSRS Tautu IX spartakiāde	LPSR izlase	6. v.
1987. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	2. v.
	Eiropas valstu kausu ieguvēju kausa izcīņa	«Radiotehnikis»	izstājās.
1988. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	8. v.
1989. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	8. v.
1990. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	5. v.
1991. g.	PSRS «A» kl. meistarsac.	«Radiotehnikis»	3. v.
	CEV kausa izcīņa	«Radiotehnikis»	2. v.
1990. g.	PSRS čempionātā «B» gr. no Latvijas piedalījās arī sporta klubs «Rīga», treneris J. Zālītis. Komanda iezināja 23. vietu un turpmāk vairs čempionātā nepedalījās.		

**LPSR skolēnu izlases komandu rezultāti
Vissavienības skolēnu spartakiādēs**

1954. g.	Leņingrada	meitenes 8. v.	zēni 9. v.
1955. g.	Kijevas	meitenes 6. v.	zēni 17. v.
1956. g.	Maskava	meitenes 7. v.	zēni 10. v.
1957. g.	Rīga	meitenes 5. v.	zēni 8. v.
1958. g.	Tbilisi	meitenes 5. v.	zēni 6. v.
1959. g.	Maskava	meitenes 4. v.	zēni 6. v.
1961. g.	Baku	meitenes 2. v.	zēni 5. v.
1963. g.	Volgograda	meitenes 8. v.	zēni 10. v.
1965. g.	Minska	meitenes 9. v.	zēni 10. v.
1967. g.	Leņingrada	meitenes 7. v.	zēni 12. v.
1969. g.	Erevāna	meitenes 3. v.	zēni 12. v.
1972. g.	Kijevas	meitenes 9. v.	zēni 12. v.
1974. g.	Aima-Ata	meitenes 2. v.	zēni 4. v.
1976. g.	Lvova	meitenes 6. v.	zēni 4. v.
1978. g.	Taškenta	meitenes 9. v.	zēni 1. v.
1981. g.	Kauņa	meitenes 5. v.	zēni 10. v.
1984. g.	Taškenta	meitenes 8. v.	zēni 8. v.
1987. g.	Suhumi	meitenes 5. v.	zēni niekļuva finālā

Spartakiādes notikušas no 1954. līdz 1959. gadam katru gadu, bet vēlāk ik pēc diviem trijiem gadiem.

Skolēnu izlases komandas trenējuši U. Veldre, J. Putniņš, J. Apmanis, A. Kļaviņš, A. Leitīns, K. Cudars, J. Labuckas, V. Maizelis, L. Visocka, I. Juriks, J. Baltruns, I. Pūliņš, G. Freidenfelds, A. Logačovs, F. Čers, Ē. Saulītis, L. Kovals, K. Sīniņš, G. Lazda, V. Moisejevs u. c.

**LPSR jauniešu izlases komandu rezultāti
Vissavienības jaunatnes meistarsacīkstēs**

		Jaunietes	Jaunieši
1949. g.	Kazaņa	3. v.	7. v.
	Treneri:	I. Kovals	M. Rāzens
1950. g.	Voroņeža	6. v.	6. v.
	Treneri:	L. Kovals	M. Rāzens
1951. g.	Volgograda	6. v.	6. v.
	Treneri:	L. Kovals	I. Misiņš
1952. g.	Rostova	4. v.	6. v.
	Treneri:	L. Kovals	M. Rāzens
1953. g.	Kazaņa	11. v.	6. v.
	Treneri:	L. Kovals	M. Rāzens

Laika posmā no 1949. līdz 1954. gadam republikas izlases komandu pārstāvēja jaunietes L. Kampe, M. Sakse, A. Gintere, I. Mazdrēviča, I. Drudze, I. Liepiņa, I. Rengarte, A. Kazāka, R. Gruzdiņa, M. Kalmiņa, A. Skrastiņa, Dz. Kazāka, I. Anseberga, I. Rapa, I. Leimane, I. Podiņa, A. Kļaviņa, G. Krasčiņa, Z. Mežīte, I. Bavtra, L. Sprinģe, I. Paegle u.c.; jaunieši I. Pētersons, A. Andrejsons, J. Prusaks, R. Plismanis, J. Eniņš, V. Kozlovskis, L. Siliņš, B. Graudums, L. Pavļenko, A. Vairogs, I. Lielpinks u.c.

Turpmāk tabulā minēti tikai tie gadi, kad jaunatnes komandas izcīnījušas tiesības spēlēt finalgrupā (t. i., cīnīties no 1.—6. vietai).

Treneri:

1956. g.	jaunietes	2. v.	I. Misiņš
1957. g.	jaunietes	6. v.	U. Veldre
	jaunieši	2. v.	J. Apmanis
1958. g.	jaunietes	4. v.	U. Veldre
1960. g.	jaunieši	1. v.	E. Saulītis
1961. g.	jaunietes	4. v.	U. Veldre

Līdz septiņdesmitajiem gadiem mūsu republikas jaunatnes pārstāvji PSRS sacensības ievērojamus panākumus vairs neuzrādīja. Labākus sasniegumus jaunatnes komandas guva, sākoties septiņdesmitajiem gadiem, mācoties un trenējoties MS1.

1972. g.	jaunietes	2. v.	K. Cudars
1973. g.	jaunietes	1. v.	K. Cudars
1974. g.	jaunietes	1. v.	K. Cudars
1975. g.	jaunietes	1. v.	V. Maizelis
1977. g.	jaunietes	3. v.	V. Maizelis
1978. g.	jaunietes	6. v.	V. Maizelis
	jaunieši	3. v.	J. Labuckas
1979. g.	jaunieši	1. v.	J. Labuckas
1980. g.	jaunieši	7. v.	V. Lapiņš
1981. g.	jaunietes	3. v.	J. Baltruns
1982. g.	jaunieši	3. v.	G. Freidenfelds
1983. g.	jaunieši	6. v.	G. Freidenfelds
1983. g.	jaunietes	2. v.	J. Labuckas
			J. Rubenis
1984. g.	jaunietes	5. v.	K. Baltruns
1985. g.	jaunieši	3. v.	O. Antropovs,
			J. Deveikis
1986. g.	jaunietes	2. v.	J. Pūliņš
1987. g.	jaunieši	3. v.	O. Antropovs
1988. g.	jaunieši	1. v.	J. Pūliņš
	jaunietes	3. v.	G. Lazda
1989. g.	jaunieši (vidējā vecuma grupa)	1. v.	B. Čolokjans
1990. g.	jaunieši	2. v.	B. Čolokjans
	jaunietes	1. v.	V. Moisejevs

Jaunatnes izlases komandu sastāvi ik gadu mainījās. Talantīgākie jaunatnes pārstāvji, piemēram, T. Veinberga-Makno, I. Strazda-Mežiņa, P. Seļivanovs, R. Vilde un daudzi daudzi citi sporta gaitas turpināja meistarkomandās, bet daļa vēlāk spēlēja mācību iestāžu un darbavietu kolektīvos.

Sākot ar 1972. gadu ik pēc pieciem gadiem, dažreiz pēc trijiem, notika Vissavienības jaunatnes sporta spēles, kurās piedalījās visu republiku, kā arī Maskavas un Ļeņingradas izlases komandas.

Treneri:

1972. g.	Gorkijā	jaunietes	7. v.	L. Visocka
		jaunieši	8. v.	Ē. Saulītis
1977. g.	Daugavpilī	jaunietes	9. v.	K. Baltruns
	Liepājā	jaunieši	2. v.	Ē. Saulītis
1982. g.	Daugavpilī	jaunietes	9. v.	K. Baltruns
	Rīgā	jaunieši	9. v.	V. Larionovs
1985. g.	Tulā	jaunietes	5. v.	K. Baltruns
	Tulā	jaunieši	9. v.	V. Mihaļenko
1989. g.	Kramatorskā	jaunietes	7. v.	J. Rubenis
	Doņeckā	jaunieši	2. v.	J. Deveikus

Latvijā par volejbola tēmu aizstāvētas trīs disertācijas:

1. Амалин М. Е. «Исследование вопроса тактической подготовки волейболистов мастеров». Тарту, 1973 г.
2. Мисиньш И. Я. «Исследование динамики развития прыгучести у волейболисток». Тарту, 1973 г.
3. Яружный В. В. «Тактика обыгрывания блока при завершении атаки в волейболе». Москва, 1988 г.

IZMANTOTIE AVOTI UN LITERATŪRA

I. Dokumenti:

1. Atskaites par PSRS meistarsacīkstēm. 1946.—1991.
2. Atskaites un protokoli par Rīgas pilsētas un Latvijas PSR meistarsacīkstēm 1946.—1991.

II. Periodiskie izdevumi:

1. Cīņa. (Avīze) R. 1904. — 1990.
2. Fiziskā Kultūra un Sports. (Zurnāls) R. 1937. — 1940.
3. Padomju Jaunatne. (Avīze) R. 1921. — 1990.
4. N. Seglenieks. «Volejbola spēle». Zinātniski metodiski raksti. Sporta Pasaule. (Avīze) R. 1933.
5. Sports. (Avīze) R. 1955. — 1990.
6. Sporta Pasaule. (Avīze) R. 1931. — 1940.
7. Starti. (Zurnāls) R. 1934. — 1938.

III. Literatūra:

1. Ailis A. un Bajārs A. «Volejbols». Monogrāfija. Rīgā, 1951., 160 lpp.
2. Čika V. Prezidiju Konventa Spēles. Latvijas Korporāciju Apvienība. Ņujorka, 1975., 194 lpp.
3. Čika V., Gubiņš G. Latvijas sporta vēsture. 1918. — 1944. ALA Fiziskās audzināšanas un sporta birojs, 1970.
4. Čika V., Smits A. Sporta Smaids. Fragmentāri notikumi no Neatkarīgās Latvijas sporta dzīves pirmsākumiem līdz mūsu dienām. Sporta Apskats. Toronto, 1961., 208 lpp.
5. Grasis A. Sporta spēles: Basketbols. Volejbols. Futbols. Handbols. R., Valters un Rapa, 1937., 106 lpp.
6. Čika V., Smits A. Zelts. Sudrabs. Bronza. Grāmatu Draugs. 1963., 304 lpp.
7. Kovals L. «Volejbols». Monogrāfija. R., 1960., 164 lpp.
8. Ķīse A. Fiziskā kultūra un sports. R., Liesma, 1965., 198 lpp.
9. Misiņš J. «Vingrinājumi volejbolistiem». Monogrāfija. R., 1972., 99 lpp.
10. Misiņš J. «Volejbols». Monogrāfija. R., 1976., 164 lpp.
11. Šadeiko J. Volejbols spēle visiem. 2. izd., R., Laikmets. 1935., 46 lpp.
12. Smits A., Čika V. Neaizmirstami sporta brīži un zvaigznes. Grāmatu Draugs. 1966., 240 lpp.
13. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта. М.: Радуга, 1982, 399 с.
14. Поташник А. А. Волейбол: Учебное пособие для секции коллективов физкультуры. — М.: Физкультура и спорт, 1949, 100 с.
15. Физическая культура и спорт в СССР. — М.: Физкультура и спорт, 1957, 376 с.

Latvijā līdz 1991. gadam par volejbolu latviešu valodā izdoti sekojoši darbi

1. N. Seglenieks. «Volejbola spēle». Zinātniski metodiski raksti. «Sporta Pasaule». Rīgā, 1933. g.
2. J. Šadeiko. «Volejbols spēle visiem». Monogrāfija. Rīgā, 1935. g.
3. A. Grasis. «Sporta spēles. Basketbols, volejbols, futbols, handbols». Monogrāfija. Rīgā, 1937. g.
4. A. Ailis un A. Bajārs. «Volejbols». Monogrāfija. Rīgā, 1951. g.
5. L. Kovals. «Volejbols». Monogrāfija. Rīgā, 1960. g.
6. J. Misiņš. «Vingrinājumi volejbolistiem». Monogrāfija. Rīgā, 1972. g.
7. J. Misiņš. «Volejbols». Monogrāfija. Rīgā, 1976. g.

Ārpus Latvijas izdoti (autoram zināmie):

1. V. Čika, A. Smits. «Sporta Smaids». Fragmentāri notikumi no Neatkarīgās Latvijas sporta dzīves pirmsākumiem līdz mūsu dienām. Sporta Apskats. Toronto, 1961. g.
2. V. Čika, A. Smits. «Zelts, Sudrabs, Bronza». Grāmatu Draugs, 1963. g.
3. A. Smits, V. Čika. «Neaizmirstami sporta brīži un zvaigznes». Grāmatu Draugs, 1966. g.
4. V. Čika, G. Gubiņš. «Latvijas sporta vēsture no 1918.—1944. g.» Monogrāfija. ASV, 1970. g.
5. V. Čika. «Prezidiju Konventa Sports». Latvijas Korporāciju Apvienība. Ņujorka, 1975. g.

AFTERWORD

For many years I was thinking and piling materials for you, my dear reader, to have a chance to hold a book on the history of Latvian volleyball. The book has been devoted to volleyball fans of all the ages. The work gives survey on the origin, spread and development of volleyball in Latvia. I have mentioned the names of people who have promoted the game, volleyball masters, coaches, referees and their success in Latvia, USSR and international competitions.

It would be a great pleasure for the author if the book reached also the Latvians living abroad.

Photo materials of the personal archives as well as of the Latvian Sports museum have been used.

The author expresses his deep gratitude to everybody who helped with information and materials for making the book.

10. Mitiņš J. Volejbola Monogrāfija. R., 1976. 164 lpp.
11. Sediņko J. Volejbols pēc spēles. 2. izd., R., Lāčmeņi, 1935. 36 lpp.
12. Smiļģis A. Volejbola spēle bērni un jaunieši. Ķemeri, 1956. 240 lpp.
13. Кун Я. Введение в историю физической культуры и спорта. М., 1982. 399 с.
14. Потанин А. А. Вольбол: Учебное пособие для средних колледжей физической культуры. — М.: Физкультура и спорт, 1949. 100 с.
15. Физическая культура и спорт в СССР. — М.: Физкультура и спорт, 1957. 376 с.

ПОСЛЕСЛОВИЕ

Много лет накапливались материалы и созревала мысль о том, чтобы Вы, уважаемый читатель, получили в свои руки книгу об истории волейбола в Латвии. Книга предназначается любителям великолепной игры — волейбола всех поколений. В работе дан обзор о первых шагах, распространении и развитии волейбола в Латвии. Упомянуты лица, которые способствовали расцвету игры: мастера волейбола, тренеры, судьи и их достижения на Латвийских, всесоюзных и международных аренах.

Автор получит большое удовлетворение, если книга попадет в руки тех наших соотечественников, которые, не живя в Латвии, смогли бы познакомиться с развитием волейбола в нашей республике.

В книге использованы фотоматериалы из архивов Латвийского музея спорта и личных архивов.

Автор выражает глубокую признательность всем, кто помог своими воспоминаниями и материалами в создании книги.

NACHWORT

Es vergingen Jahre, bis im Verfasser der Gedanke heranreifte und sich das Material häufte. Möge nun das Buch dazu beitragen, weitere Freunde für das wunderbare Ballspiel — Volleyball zu gewinnen.

Das Buch enthält den Versuch, einen Übersicht über die Anfänge, das Verbreiten und die Entwicklung des Volleyballs in Lettland zu geben. Der Autor hofft, die Menschen, die Entwicklung dieser Sportart gefördert haben, — Trainer, Schiedsrichter sowie ihre erzielten Erfolge in den Meisterschaften Lettlands und der Sowjetunion, in den internationalen Wettkämpfen nicht vergessen zu haben.

Das Buch ist zwar in erster Linie den Volleyballanhängern aller Generationen gewidmet.

Genugtuung würde dem Verfasser die Tatsache verschaffen, wenn es mit Verständnis und Interesse von den in Lettland nicht ständig wohnenden Landsleuten aufgenommen würde. Zur gleichen Zeit würden sie eine Einsicht in den jetzigen Stand des Volleyballs in Lettland gewähren.

Bildmaterial stammt aus dem Sportmuseum Lettlands und den privaten Archiven. Allen, die dem Autor mit Hinweisen, Empfehlungen, Bild- und Datenmaterial beim Erscheinen des Buches geholfen haben, soll an dieser Stelle herzlich dafür gedankt werden.

S A T U R S

Priekšvārds	3
Ievads	3
Volejbola pirmsākumi pasaulē	4
Volejbols Latvijā no 1920. gada līdz 1944. gadam	10
Republikas meistarsacīkstes (1946.—1991.)	28
Republikas volejbola izlases komandu starti Vissavienības sacensībās	39
Sieviešu izlases komandas	40
«Auroras» meistarkomanda	43
«Auroras» meistarkomandas sporta bāzes	51
LPSR sieviešu izlases komandu treneri	51
Vīriešu izlases komandas	52
«Radiotehniķa» meistarkomanda	54
«Radiotehniķa» volejbolisti — olimpiskie, pasaules un Eiropas čempioni	56
«Radiotehniķa» meistarkomandas treneri	58
«Radiotehniķa» meistarkomandas sporta bāzes	58
Darbs ar jaunajiem volejbolistiem	60
Pludmales volejbols	63
Sēdvolejbols	64
Latviešu izcelsmes volejbolisti ārzemēs	65
Noslēgums	67
Tabulas:	69
Latvijas vīriešu volejbola čempionvienības (1926.—1943.)	69
Latvijas sieviešu volejbola čempionvienības (1930.—1943.)	69
Komandas, kas uzvarējušas Rīgas pilsētas čempionātos (1946.—1991.)	70
Republikas čempionvienības (1946.—1991.)	71
LPSR sieviešu izlases komandu rezultāti PSRS sacensībās (1946.—1991.)	72
«Radiotehniķa» meistarkomandas spēlētāji (1955.—1991.)	74
«Radiotehniķa» meistarkomandas volejbolistu goda nosaukumi	75
LPSR vīriešu izlases komandu rezultāti PSRS un starptautiskās sacensībās (1946.—1991.)	77
LPSR skolēnu un jauniešu izlases komandu rezultāti Vissavienības sacensībās (1946.—1991.)	79
Latvijā par volejbola tēmu aizstāvētās disertācijas	81
Izmantotie avoti un literatūra	82
Par volejbolu Latvijā izdotās grāmatas latviešu valodā un ārpus Latvijas (autoram zināmās)	83

127

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0306113135

